

SEANCES DU MERCREDI 23 MAI 1984
VERGADERINGEN VAN WOENSDAG 23 MEI 1984ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERINGSEANCE DE L'APRES-MIDI
NAMIDDAGVERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 2450.

PROJETS DE LOI (Discussion):

Projet de loi contenant le budget du ministère des Affaires économiques de l'année budgétaire 1984.

Projet de loi ajustant le budget du ministère des Affaires économiques de l'année budgétaire 1983.

Projet de loi ajustant le budget du ministère des Affaires économiques de l'année budgétaire 1983 (transmis par le Chambre des représentants).

Interpellation jointe de M. Lagneau au secrétaire d'Etat à l'Energie et aux Classes moyennes sur « les fournitures de gaz naturel à l'industrie de l'azote à Tertre ».

Discussion générale (suite). — *Orateurs*: MM. Van den Broeck, Trussart, Capoen, Pécriaux, Bosmans, Vercaigne, Geldolf, Mouton, Van Ooteghem, Mme Van Puymbroeck, M. Eyskens, ministre des Affaires économiques, M. le Président, p. 2450.

Projet de loi concernant le budget du ministère des Affaires économiques de l'année budgétaire 1984.

Discussion et vote des articles, p. 2475.

Projet de loi ajustant le budget du ministère des Affaires économiques de l'année budgétaire 1983.

Discussion et vote des articles, p. 2478.

Projet de loi ajustant le budget du ministère des Affaires économiques de l'année budgétaire 1983 (transmis par la Chambre des représentants).

Discussion et vote des articles, p. 2479.

Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1983-1984
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1983-1984

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 2450.

ONTWERPEN VAN WET (Bespreking):

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Economische Zaken voor het begrotingsjaar 1984.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Economische Zaken voor het begrotingsjaar 1983.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Economische Zaken voor het begrotingsjaar 1983 (overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers).

Toegevoegde interpellatie van de heer Lagneau tot de staatssecretaris voor Energie en Middenstand over « de levering van aardgas aan de stikstofindustrie te Tertre ».

Algemene bespreking (voortzetting). — *Sprekers*: de heren Van den Broeck, Trussart, Capoen, Pécriaux, Bosmans, Vercaigne, Geldolf, Mouton, Van Ooteghem, mevrouw Van Puymbroeck, de heer Eyskens, minister van Economische Zaken, de Voorzitter, blz. 2450.

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Economische Zaken voor het begrotingsjaar 1984.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 2475.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Economische Zaken voor het begrotingsjaar 1983.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 2478.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Economische Zaken voor het begrotingsjaar 1983 (overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers).

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 2479.

INTERPELLATION (Demande):

Page 2480.

M. de Clippele au ministre de l'Emploi et du Travail sur « la modification récente du Règlement général pour la protection du travail en ce qui concerne la sécurité des appareils de levage ».

INTERPELLATIE (Verzoek):

Bladzijde 2480.

De heer de Clippele tot de minister van Tewerkstelling en Arbeid over « de recente wijziging van het Algemeen Reglement voor de arbeidsbescherming wat de veiligheid in de hefwerktuigen betreft ».

PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 h 05 m.
De vergadering wordt geopend te 14 u. 05 m.

CONGES — VERLOF

MM. Hiernaux, Decoster, Gramme et Grosjean, pour des devoirs administratifs; Califice et Mmes Coorens et Saive-Boniver, pour d'autres devoirs; MM. P. Peeters, à l'étranger; Friederichs, pour des devoirs professionnels; Vangeel, pour deuil familial; Mme Panneels-Van Baelen, pour des raisons familiales; M. de Bruyne, pour raison de santé, demandent d'excuser leur absence à la réunion de cet après-midi.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren Hiernaux, Decoster, Gramme en Grosjean, wegens bestuursplichten; Califice, de dames Coorens en Saive-Boniver, wegens andere plichten; de heren P. Peeters, in het buitenland; Friederichs, om beroepsredenen; Vangeel, wegens familierouw; mevrouw Panneels-Van Baelen, wegens familieaangelegenheden; de heer de Bruyne, wegens gezondheidsredenen.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1984

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1983

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1983 (OVERGEZONDEN DOOR DE KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS)

Hervatting van de algemene beraadslaging

TOEGEVOEGDE INTERPELLATIE VAN DE HEER LAGNEAU TOT DE STAATSSECRETARIS VOOR ENERGIE EN MIDDENSTAND OVER « DE LEVERING VAN AARDGAS AAN DE STIKSTOFINDUSTRIE TE TERTRE »

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINISTERE DES AFFAIRES ECONOMIQUES DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1984

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DU MINISTERE DES AFFAIRES ECONOMIQUES DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1983

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DU MINISTERE DES AFFAIRES ECONOMIQUES DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1983 (TRANSMIS PAR LA CHAMBRE DES REPRESENTANTS)

Reprise de la discussion générale

INTERPELLATION JOINTE DE M. LAGNEAU AU SECRETAIRE D'ETAT A L'ENERGIE ET AUX CLASSES MOYENNES SUR « LES FOURNITURES DE GAZ NATUREL A L'INDUSTRIE DE L'AZOTE A TERTRE »

De Voorzitter. — Wij hervatten de algemene bespreking van de drie ontwerpen van wet betreffende de begroting van het ministerie van Economische Zaken waarvan het derde is overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers. Aan deze bespreking is de interpellatie toegevoegd van de heer Lagneau tot de staatssecretaris voor Energie en Middenstand.

Nous reprenons la discussion générale des trois projets de loi relatifs au budget des Affaires économiques dont le dernier nous a été transmis par la Chambre des représentants. A cette discussion est jointe l'interpellation de M. Lagneau au secrétaire d'Etat à l'Energie et aux Classes moyennes.

Het woord is aan de heer Van den Broeck.

De heer Van den Broeck. — Mijnheer de Voorzitter, zo men het conjunctuurgebeuren van het afgelopen jaar in de westerse landen zou moeten beoordelen, dan zou men kunnen zeggen dat 1983 een goed economisch jaar is geweest. Ik ben noch de eerste noch de laatste spreker die dit hier vandaag zal beklemtonen of zal toegeven. Immers, de opleving die medio 1981 eerst in het Verenigd Koninkrijk en nadien eind 1982 in de Verenigde Staten werd genoteerd, kende een langzame doch zekere uitbreiding.

Toegegeven, men stelt op het ogenblik nog geen oplevingsproces vast in alle sectoren of in alle landen, maar van een werkelijke recessie op internationaal niveau kan men niet meer spreken. De internationale handel kent opnieuw een groeitendens, die interpretatief voor de enen zwakker is dan die over de vijftientig jaren van wederopbouw, en die voor anderen dan weer vrij fors te noemen is, zeker in een periode van postrecessie.

Hoe het ook zij, verschillende economische en bankrapporten wijzen op een terugkeer naar de expansie, waarbij het opmerkelijkste resultaat de verbetering is van de winsten en van de financiële structuur van de ondernemingen. Het herstel dat de jongste maanden werd opgetekend, leidt thans tot een opleving van de investeringen, die nodig is opdat de expansie zich doorzet.

De meeste economen en internationale organisaties verwachten dan ook voor 1984 een verdere opgang van het herstel. Het is sterker en opvallender dan uit de eerste schattingen kon worden voorspeld, namelijk een groei van het bruto nationaal produkt van de industrielanden met 3 à 4 pct., maar het blijft niettemin broos.

Het ernstigste probleem voor de toekomst blijft de overmatige schuldenlast van een aantal landen. Vooral in de internationale context werd het begrotingstekort van de Verenigde Staten als oorzaak aangewezen van onder meer de hoge rentevoet. Nochtans is het begrotingstekort van de Verenigde Staten niet zo groot als dat van talrijke andere industrielanden. Feit is bijvoorbeeld dat ons Belgisch tekort, alle verhoudingen in acht genomen, nog steeds hoger is dan dat van de Verenigde Staten. Het overheidstekort beloopt in de Verenigde Staten 3,5 pct. van het bruto nationaal produkt, terwijl wij, zoals bekend, tussen 10 en 12 pct. schommelen en dit voor de centrale overheid alleen. De netto te financieren behoefte van de hele Belgische overheidssector beloopt meer dan 15 pct.

Reden te meer waarom met alle mogelijke krachten verder positief moet worden ingespeeld op de zich aftekenende indicatoren van economische herleving. Want ook in ons land was en is er een verbetering merkbaar van het conjunctureel klimaat.

Sinds februari 1983 was er een positieve tendens waar te nemen, die zich manifesteerde in de meerderheid van de sectoren, al dient hier direct bij vermeld dat de verbetering van het conjuncturele klimaat vooralsnog ondersteund werd door de buitenlandse vraag. De binnenlandse vraag bleef en blijft nog zeer gedrukt. Nochtans — en dit kan een positief teken zijn — wijst de investeringstrend op een nakende verbetering.

Algemeen mag men dus aannemen dat de vooruitzichten met betrekking tot de investeringen voor 1984 gunstig zijn. Een teken in die richting is de toename in het aantal kredietopnemingen, ook voor investeringskredieten. Tevens mag men aannemen dat van de blijvende verbetering in de economische bedrijvigheid een gunstige stimulans zal uitgaan op de investeringen.

Wanneer ik daarstraks zei dat de verbetering van het conjuncturele klimaat vooral ondersteund wordt door de buitenlandse vraag, dan houdt dit onder meer in dat de vraag van onze gezinnen zeer beperkt is gebleven.

Zo lag in 1983 de omzet van de kleinhandel 6 pct. lager dan in 1982. Vanzelfsprekend — en we mogen ons dit niet ontveinzen — staan deze ontmoedigende cijfers inzake de binnenlandse vraag in een rechtstreekse verhouding tot de door de overheid gevoerde loonpolitiek. De daling van de reële lonen heeft dus een duidelijke invloed op het privé-gebruik. Hierin valt voor de komende maanden geen fundamentele wijziging te verwachten, gezien ook voor dit jaar de koopkracht van gezinnen niet zal toenemen.

Blijkens het rapport van de Generale Bankmaatschappij heeft de daling van de koopkracht eveneens het consumentengedrag beïnvloed in die zin, dat nog meer dan vroeger de consument prijsgevoelig is geworden en dus nog meer zijn inkopen in grootwarenhuizen verricht; dit ten nadele van de kleinere winkels of de middenstand. In cijfertaal uitgedrukt zou dit betekenen dat in 1983 het omzetcijfer van de grootwarenhuizen met 6 pct. is toegenomen, terwijl dit van de kleinere winkels met meer dan 9 pct. zou zijn gedaald. Deze vaststelling kan allicht vragen doen rijzen naar de toekomst op korte termijn voor de middenstand. Deze situatie kan allicht enige problemen scheppen, zeker als men weet dat wij in 1983 een reële loondaling gekend hebben van 3,2 pct. Het hoeft daarenboven geen betoog dat deze reële achteruitgang de hoofdoorzaak is van de gedrukte binnenlandse vraag, maar anderzijds voor een deel ten grondslag ligt aan de verbeterde concurrentiepositie van de Belgische economie, hetgeen een stimulans gegeven heeft aan onze exportvraag.

In deze hele optiek mag men echter niet uit het oog verliezen dat voor 1984 opnieuw een reële loondaling verwacht wordt, dit enerzijds als gevolg van het ingebouwde vertragsmechanisme bij de loonindexering en anderzijds als gevolg van de nieuwe inleveringsmaatregelen die door de regering zijn uitgewerkt.

Al deze voorgaande constateringën mogen echter niet worden beschouwd als losse kritiek ten opzichte van het huidige beleid. Integendeel. De huidige herlevingsindicatoren, weliswaar nog gepaard gaand

met de laatste negatieve stuiptrekkingen van de crisis, tonen duidelijk aan hoe men in het begin van de jaren 70 de ontlukende crisis verkeerd heeft benaderd.

De heer Wyninckx. — U bent vol optimisme.

De heer Van den Broeck. — Een beetje optimisme mag toch wel zijn.

De heer Wyninckx. — Als u spreekt over de laatste stuiptrekkingen van de crisis, dan bent u, collega, toch wel een beetje optimistisch, niet waar, mijnheer de minister?

De heer Van In. — Het zijn de laatste stuiptrekkingen van de meerderheid.

De heer Eyskens, minister van Economische Zaken. — Dat is *wishful thinking*.

De heer Van den Broeck. — Laten we hopen dat het de laatste stuiptrekkingen van de crisis zijn.

De heer Wyninckx. — Nu drukt u een verwachting uit, daar net was het een bevestiging.

De heer Van den Broeck. — Dat is mijn overtuiging, en ik geloof erin.

Steeds heeft men benadrukt dat de crisis conjunctureel was, terwijl ze, zoals naderhand zou blijken, een structurele oorzaak had. Dit betekent eenvoudigweg dat men al jarenlang een beleid had moeten voeren dat de huidige regering nu voert, namelijk het inwerken op het aanbod in plaats van op de vraag. Veel te lang heeft men halstarrig vastgehouden aan de overtuiging dat de economische opgang, zoals wij die gekend hebben in de gouden jaren 60, gesteund was op de vraagstimulering. Op langere termijn heeft deze zogenaamde *deficit spending* gaten doen ontstaan, die met enorme staatsleningen moesten worden opgevuld. De schuldenlast van vele landen, waaronder ons land, is hierdoor gevaarlijk gestegen.

Een dergelijke situatie kan men in feite vanuit twee uitgangspunten benaderen: zo kan men opteren voor een kunstmatige koopkrachtverhoging zoals in Frankrijk gebeurt of kan men het aanbod structureel verbeteren zoals de huidige regering bij ons heeft gedaan; onder meer door het aanzwengelen van de concurrentiekracht, de afremming van de stijging van de overheidsschuld en de vermindering van steun aan verlieslatende bedrijven.

Deze politiek heeft vanzelfsprekend ook directe repercussies gehad op het geheel van de tewerkstelling. Blijkens verschillende rapporten zou, op basis van seizoengezuiverde reeksen, de werkloosheid sinds november vorig jaar dalen. Deze fundamentele verbetering van de werkloosheids-evolutie zou ten dele toegeschreven kunnen worden aan de diverse tewerkstellingsprogramma's enerzijds, en aan de verbetering in het economisch klimaat anderzijds. De huidige toename in de werkloosheid zou hoofdzakelijk toe te schrijven zijn aan de toename van de actieve bevolking, waarbij de participatiegraad van de vrouwen een niet te verwaarlozen factor is. Aan de tewerkstellingsvernietiging blijkt voor het ogenblik een einde te zijn gekomen.

De eerste gesel, de jeugdwerkloosheid, lag in februari 1984 7000 eenheden lager dan in februari 1983 en zou op basis van seizoengezuiverde cijfers reeds dalen vanaf september vorig jaar. Deze daling, op basis van seizoengezuiverde cijfers manifesteert zich zowel bij de jonge mannen als bij de vrouwen. Deze laatste evolutie is zeer belangrijk en toonde aan dat er voor de jongeren toch iets aan het verbeteren is op de arbeidsmarkt.

Dit moge in een notedop de algemene context zijn waarin de Belgische economie zich situeert op internationaal vlak en zich manifesteert op nationaal vlak. Niettegenstaande de gunstiger conjunctuurbarometer van de Nationale Bank van België evenals de statistieken met betrekking tot de industriële productie, niettegenstaande de verbeterende tendens in de werkloosheids-evolutie en de spectaculaire afname van het deficit van de handelsbalans, maak ik toch enige bedenkingen betreffende de economische vooruitzichten op korte termijn.

Rekening houdend met het feit dat de economische evolutie, zeg maar economische recessie, in de afgelopen tien jaren hoofdzakelijk beheerst of overheerst is geweest door de politieke onstabiele in het Nabije Oosten, inzonderheid door de zogenaamde oliecrisis, stel ik de vraag welke eventuele repercussies de huidige moeilijkheden tussen de zoge-

naamde Oliestaten rond de Perzische golf met zich kan brengen voor de westerse economie.

Bestaat nog steeds de kans dat een olieconflict in de Perzische golf gevolgen van die aard zou kunnen hebben dat een ontluikende westerse economie opnieuw fataal de kop zou worden ingedrukt? Geldt dit voor een conflict zoals er nu een aan de gang is in de Perzische golf, en meer nog bij eventuele internationale uitbreiding, zelfs als men rekening houdt met onze geringer afhankelijkheid dan tien jaar geleden en met de grotere olievoorraden waarover wij momenteel in Europa beschikken?

Specifiek wat nu die ontluikende Belgische economie betreft, heb ik daarstraks aangetoond dat die voornamelijk ondersteund werd door de exportvraag. De binnenlandse vraag, met andere woorden de gezinsconsumptie, kent nog geen opwaartse trend en beïnvloedde zelfs het consumentengedrag. Zo constateerden we een vrij belangrijke omzetting van de zogenaamde kleinere winkels, dus een inkomensverlies voor de middenstand, wat op middellange termijn eveneens invloed zou kunnen hebben op de tewerkstellingsmogelijkheden in diezelfde middenstand.

Aangezien de middenstand als een belangrijke werkgever in crisistijd wordt beschouwd, maak ik mij in de gegeven omstandigheden toch wel zorgen. Ik zou dan ook willen vernemen of de economische *relance* van die aard is dat eventueel directe interventie maatregelen met betrekking tot de inkomensbeveiliging van de middenstand, en als dusdanig de bescherming van de tewerkstellingsmogelijkheden in de middenstand veilig te stellen, zich al dan niet opdringen?

Tenslotte wens ik nog even terug te komen op de herwonnen concurrentiekracht en de verbeterde betalingsbalans. Deze ontegensprekelijk gunstige gevolgen mogen ons echter niet in een euforische toestand brengen. In de gegeven omstandigheden kan het daarbij niet blijven. Er dient verder handelend te worden opgetreden. Zo wordt er langs regeringszijde en langs de zijde van de werknemers vaak op aangedrongen dat de werkgevers niet eenzijdig blijven profiteren van de inleveringspanningen van de bevolking en daadwerkelijk meewerken aan de economische *relance* in de vorm van meer aanwervingen. Daartegenover staat dan dat men slechts van de werkgevers wat meer dynamisme kan verwachten wanneer een verdere economische verbetering zich aankondigt door het verder zetten van het tot hiertoe gevoerde regeringsbeleid.

In dat opzicht staan zowel de werkgevers als de regering voor een enorme verantwoordelijkheid.

Belangrijk en hoopgevend is alleszins dat het sociaal overleg als het ware doorbroken is met een zowel letterlijk als figuurlijk « nieuw gezicht » aan werkgeverszijde. De nieuwe voorzitter van het Verbond van Belgische ondernemingen, de heer André Leysen, heeft zijn bereidheid tot een open gesprek in duidelijke taal omgezet in een voorstel tot stabilisering van de tewerkstelling.

Concreet betekent dit alvast dat de 40 000 tewerkstellingsplaatsen die door het spaarplan van de regering op korte termijn zouden verloren gaan, door de werkgevers zouden worden gecompenseerd. Dit betekent ook dat de rationaliseringsgolf die zich in steeds meer bedrijven aan het doorzetten is, de komende maanden niet zal mogen leiden tot een bijkomend verlies van arbeidsplaatsen. De eventuele concrete realisatie zal afhangen van het vertrouwen dat zowel werkgevers- als werknemersorganisaties al dan niet zullen stellen in het sociaal-economisch beleid van de regering. Nochtans ben ik ervan overtuigd dat het uitgestippelde regeringsbeleid het enig mogelijk alternatief is in de gegeven sociaal-economische en financiële omstandigheden.

Reden waarom mijn fractie en ikzelf deze begroting zullen goedkeuren. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à M. Trussart.

M. Trussart. — Monsieur le Président, depuis son entrée en fonction, ce gouvernement a basé toutes ses déclarations sur la même sainte trilogie: compétitivité, emploi et finances publiques.

Et même si l'objet de la troisième déclaration a été baptisé « plan pluriannuel pour l'assainissement des finances publiques », l'objectif « compétitivité/coûts » reste bien la priorité absolue.

N'oublions pas, en effet, que l'arrêté royal des pouvoirs spéciaux n° 180, qui prévoit que le gouvernement pourra prendre d'initiative toute mesure permettant de maintenir les salaires nominaux belges au niveau de la moyenne pondérée des salaires de nos sept principaux concurrents, est toujours d'application.

Considérant la politique restrictive menée dans beaucoup de pays, tant du point de vue budgétaire que de celui du contrôle des coûts salariaux, le gouvernement participe à la course à l'austérité compétitive.

Compte tenu, par ailleurs, de l'évolution relative de l'inflation dans notre pays, on peut supposer, sans risque de se tromper beaucoup, que le gouvernement tentera de recourir à cet arrêté royal dès le début de 1985.

Ceci nous amène tout naturellement à nous pencher sur le seul succès dont le gouvernement est crédité, à savoir le redressement de la balance commerciale. Si succès il y a, il mérite à tout le moins d'être nuancé.

En effet, notre dépendance énergétique ne diminue pas. Le Bureau du Plan prévoit d'ailleurs que le déficit énergétique continuera à représenter environ 7 p.c. du produit national brut au cours des années à venir.

Par ailleurs, jouer sur la seule compétitivité/coûts par la modération des salaires, comme le fait le gouvernement, est une politique qui peut réussir à court terme, particulièrement dans le cadre d'une reprise économique internationale. Ne diminuant pas la vulnérabilité de l'économie, cette politique facile est cependant vouée à l'échec à moyen terme si elle n'est pas relayée par une réorientation de la production vers les produits utiles et durables, selon le critère de compétitivité/utilité, et par une politique d'économie d'énergie et de matières premières susceptible de réduire notre dépendance internationale.

Cette politique de « compétitivité/coûts » basée sur le tout à l'exportation était censée relancer, par le biais d'une meilleure rentabilité des entreprises, les investissements et, par là, l'emploi.

Non seulement, la reprise des investissements n'a pas encore eu lieu, mais, en tout état de cause, elle ne procurera pas d'emplois supplémentaires. S'ils consolideront éventuellement certains emplois, les investissements, qu'ils soient de rationalisation, d'extension ou de restructuration industrielle, incorporeront au contraire de plus en plus de technologies destructrices d'emplois.

Cette évolution, les écologistes ne la voient pas d'un mauvais œil, à condition cependant qu'elle ne s'opère pas au détriment des conditions de vie. Mais cela implique nécessairement que soit mise en place simultanément une politique radicale de partage du travail disponible.

Quelle que soit l'évolution de la technologie et des investissements rien ne sera résolu en matière de chômage sans une redistribution radicale du travail disponible. Les écologistes refusent de choisir entre une société à 800 000 chômeurs et une autre qui en compterait 700 000.

Enfin, en comprimant les revenus et la consommation, le gouvernement mène de surcroît une politique de destruction d'emplois.

N'ayant pas réussi à maîtriser vraiment le déficit des finances publiques, le gouvernement est obligé de remettre l'ouvrage sur le métier. Le mouvement Ecolo ne conteste pas la nécessité de cette opération.

L'endettement des pouvoirs publics réduit, d'année en année, la marge de manœuvre, quelle que soit la politique de réorientation des finances publiques qu'on veut mener. En outre, cet endettement massif — une part croissante en est constituée d'emprunts en devises — nous rend, lui aussi, de plus en plus dépendants de l'étranger, que ce soit par le taux de change ou les taux d'intérêt, deux facteurs sur lesquels la politique économique belge a peu de prise.

Pour guérir un malade, il faut d'abord établir les causes profondes de la maladie. Elles sont claires. Les deux postes qui pèsent le plus lourdement sur le déficit sont, en effet: la dette qui représente la lourde facture à payer aujourd'hui pour les investissements publics du passé et pour les déficits courants, qui ont atteint des proportions intenable; et les dépenses de sécurité sociale: ce sont essentiellement les dépenses à payer pour rendre acceptables les nuisances de la société industrielle.

Le gouvernement s'en prend aux effets ultimes de la politique menée dans les années antérieures et tente, par la fuite en avant, de renforcer la croyance dans la capacité de relance de la machine productiviste.

Or c'est justement celle-ci qui accentue les coûts indirects des finances publiques. Pour les sceptiques, un chiffre réussira peut-être à les convaincre: d'après une estimation récente, les pluies acides coûtent chaque année à l'Allemagne l'équivalent de 3 à 5 p.c. de son produit national brut. C'est dans ces retombées néfastes de la croissance quantitative — pollution, accidents de la route, cancers de l'environnement ... — que se situent, pour les écologistes, les véritables problèmes des finances publiques. Ceux-ci ne seront donc pas fondamentalement résolus par une panoplie de mesures disparates, idéologiques et clientélistes.

En accentuant le rejet des « non-productifs », la mise en place de cette politique nous conduit tout droit vers la société duale, avec d'un côté

les actifs, plus ou moins protégés même s'ils subissent des ponctions salariales, et, de l'autre les non-actifs aux ressources de plus en plus maigres. Le pseudo-plan gouvernemental ne comporte aucune ligne directrice. Au contraire, incohérences et contradictions se multiplient.

Le gouvernement fait semblant d'ignorer les causes profondes du déficit public. Deux exemples le montrent clairement :

1. Le volet « santé », dans le chapitre consacré à la sécurité sociale, est l'héritage cruel d'une politique qui se veut centrée sur la médicalisation de la santé et la surconsommation de médicaments ;

2. Certains investissements publics ne peuvent, de toute évidence, générer le flux de richesses nécessaires à rembourser les emprunts qu'ils avaient nécessités. Aujourd'hui, il en va de même pour chaque mètre ajouté à l'autoroute des Ardennes ou chaque m³ de béton supplémentaire coulé à Zeebrugge.

Réduisant encore un peu plus l'activité économique intérieure, la politique budgétaire rend le pays encore plus dépendant qu'auparavant de l'état de la conjoncture internationale.

Par ailleurs, en modérant les revenus de manière soi-disant proportionnelle, l'effort demandé sera dégressif en pourcentage.

Le gouvernement a pris une mesure non seulement inéquitable mais économiquement aberrante, puisque la propension à consommer est inversement proportionnelle au revenu. A l'inverse, tous les revenus des institutions financières et des particuliers liés à la croissance de la dette publique ne sont nullement affectés par l'austérité.

Le déficit des finances publiques, à tous les niveaux, est un bon indicateur des déséquilibres fondamentaux de la société industrielle. Organisée pour fonctionner en croissance forte, elle ne peut pas s'adapter à une croissance faible ou nulle. Comme le dit Pierre Rosanvallon : « Les démocraties modernes sont des cyclistes qui tiennent bien leur équilibre à condition de ne pas s'arrêter ». De nombreux signes montrent d'ailleurs la décadence irréversible et largement engagée de la société industrielle : déclin de la sidérurgie, de l'énergie nucléaire, même si, en Belgique, les fonds publics continuent d'affluer vers ce secteur.

Sur ce dernier point, je me dois de stigmatiser une fois de plus la politique suivie en matière d'énergie, politique qui continue à privilégier de manière scandaleusement outrancière le secteur du nucléaire, bien que celui-ci appartienne déjà, malgré son jeune âge, au passé industriel, non sans avoir englouti des milliers de milliards depuis sa naissance. Il suffit pour s'en rendre compte de parcourir le budget et de comparer, d'une part, les crédits octroyés au nucléaire en général, soit 4,502 milliards, ceci sans compter, parce que non renseigné, le montant inclus dans le Fonds des prototypes et, d'autre part, les crédits réservés aux programmes en matière d'utilisation rationnelle de l'énergie, de recherche et développement, d'aide à la promotion des sources d'énergie alternative, c'est-à-dire 182,1 millions, non comprise la part du Fonds des prototypes, pour la raison déjà évoquée, mais compte tenu, par exemple, des subventions à l'Institut national des industries extractives.

La pénurie pour l'avenir, le gaspillage pour un présent déjà passé ! Avant de clore cette parenthèse, je souhaiterais, monsieur le ministre, que vous me donniez les montants respectifs des crédits du Fonds des prototypes qui sont prévus en 1984 en faveur de l'énergie nucléaire et des autres énergies. J'aimerais savoir également pourquoi les projets Inix et Elenco, articles 72.06 et 74.06, ne reçoivent aucune autorisation nouvelle d'engagement en 1984.

Autres signes de la décadence de la société industrielle : la montée d'autres secteurs économiques — secteurs de l'information et de la communication surtout —, moins gourmands en énergie et en matériaux, l'affaiblissement du syndicalisme de revendication et la montée du mouvement associatif.

Signes encore, la remise en cause du travail comme valeur primordiale, l'impossibilité de la croissance indéfinie du plein emploi et parallèlement l'augmentation du nombre des exclus de toute sorte — jeunes, vieux, femmes —, l'apparition des limites des ressources naturelles non renouvelables et l'aggravation des pollutions, parfois généralisées comme les pluies acides.

La Belgique, pays d'exportation, a toujours misé sur ses capacités industrielles orientées vers l'extérieur beaucoup plus que sur la couverture de ses besoins intérieurs, ce qui rend l'économie vulnérable à un contexte international en pleine difficulté. Cette vulnérabilité accentue le déclin de la société industrielle et exige l'accélération de sa mutation. Le monde politique continue d'ignorer et de nier cet élément.

« Les sociétés industrielles doivent ou s'écrouler ou se transformer quant à leurs systèmes de valeurs, leurs modes de production et d'utilisa-

tion des ressources ... » Ce verdict de Hazel Henderson apparaît plus pertinent encore en 1984 qu'en 1982, au vu des événements. Le combat du mouvement écologique, pour changer le système de valeurs dominant, impose une démarche nouvelle.

D'abord, une nouvelle démarche philosophique : à la conception étroitement matérialiste de la vie véhiculée par l'ensemble des forces politiques traditionnelles et qui se traduit par le culte du produit national brut et du pouvoir d'achat, les écologistes substituent une conception holistique où sont valorisées les composantes spirituelles et qualitatives. L'objectif n'est plus d'accroître le produit national brut mais le BRN — bien-être régional net — ; le pouvoir de vivre remplace le pouvoir d'achat comme priorité de pensée.

Ensuite une nouvelle démarche politique : il s'agit de réfléchir non pas en termes d'accession au pouvoir politique ou d'occupation de celui-ci, mais bien en termes de participation active des citoyens aux problèmes qui les concernent. La centralisation et l'autoritarisme des institutions, leur structure hiérarchisée doivent céder le pas à une redistribution fédéraliste du pouvoir par le fédéralisme intégral.

Aussi une nouvelle démarche économique : le système industrialiste pose comme postulat que la solution à tous les problèmes est industrielle ; cette démarche, victime de sa propre réussite, a débouché sur la crise actuelle. Il est temps de se rappeler la distinction entre efficacité et efficience, et l'objectif de l'économie qui est de répondre le mieux aux besoins exprimés par les citoyens.

Ceci implique : que les priorités économiques soient définies à partir des besoins intérieurs ; que les outils institutionnels et juridiques subissent une adaptation à la réalisation de ces priorités ; qu'une politique d'incitants en faveur des filières de production — industrielles ou non — qui s'inscrivent dans cette stratégie soit mise en place ; que toute aide aux secteurs industriels ou aux nouvelles filières soit conditionnée à une étude préalable des retombées sociales et écologiques qu'ils provoquent et à l'obtention d'un bilan globalement positif.

Enfin une nouvelle démarche sociale : l'idéologie du travail a sacralisé l'emploi et indirectement l'argent qu'il procure. Les idéologues considèrent qu'il est impératif de distinguer non seulement les concepts d'emploi, de travail et d'activité utile, mais aussi de remettre en cause les liens entre revenus et travail comme entre emploi et activité, le temps libre comme moyen d'accès au bien-être et à l'autonomie individuelle. La solidarité entre actifs et non-actifs, ainsi que l'appartenance planétaire doivent être à la base de toute réflexion dans les revendications sociales. D'autre part, l'affectation de ressources à la production de richesses non monétarisées — santé, environnement, eau et air propres, solidarité avec le tiers monde, etc — amènera nécessairement une baisse des revenus et de la consommation. Les écologistes estiment cette baisse compatible avec l'augmentation du bien-être, pour autant que les besoins monétarisés puissent être également réduits, et qu'elle touche les revenus de façon progressive.

Si les écologistes avaient à faire une déclaration gouvernementale, ce sera ma conclusion, monsieur le ministre, ils la baseraient sur deux objectifs socio-économiques fondamentalement différents de ceux du gouvernement : le partage du travail et l'accroissement du temps libre ; le choix d'un nouveau modèle de développement : écologique et autocentré.

1. Il est manifeste que, quelle que soit l'évolution de la technologie et des investissements, il est impossible de supprimer le chômage sans une redistribution radicale du travail disponible. Ecolo choisit donc de mettre en place une politique volontariste de partage du travail axée sur les propositions suivantes :

a) Diminution du temps de travail d'au moins 15 p.c. (32 heures/semaine) avec embauche compensatoire.

b) Financement de cette redistribution du travail par la triple intervention de l'Etat, des entreprises et des salariés :

— Les gains de productivité sont affectés à la redistribution du travail ;
— La modération salariale est modulée par le rétablissement de l'indexation forfaitaire.

Ces deux mesures nécessitent une réforme du mode de financement de la sécurité sociale, de manière à permettre une réduction du temps de travail identique pour tous les secteurs d'activité.

Quant au développement, le nouveau modèle rejetant le dogme industrialiste doit être la base de la politique économique et il doit s'appuyer sur les deux critères fondamentaux suivants : d'une part, le critère écologique, selon lequel il s'agit de minimiser les coûts sociaux et écologiques et le recours à des ressources extérieures ; d'autre part, le critère de l'unité

sociale, selon lequel l'économie a pour but de satisfaire en priorité les besoins de la région. (*Applaudissements sur les bancs Ecolo-Agalev.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Capoen.

De heer Capoen. — Mijnheer de Voorzitter, om competitief te blijven in de economische welvaart en het sociale welzijn in stand te houden en op te voeren, moet het produktieapparaat van een land voortdurend worden aangepast en vernieuwd. Met andere woorden: herstructurering is een permanent proces en dus niet zomaar een tovermiddel dat enkel in perioden van crisis moet worden toegepast.

Mijnheer de minister, in verband met dit herstructureringsproces wil ik op mijn beurt een schets geven van de situatie waarin wij ons bevinden ten opzichte van de andere landen in de wereld. Het situeren in een internationale context zal een beeld geven dat waarschijnlijk niet overeenstemt met het beeld dat voorgaande sprekers hier nogal euforistisch hebben geschilderd en waaruit zou blijken dat het einde van de crisis in het zicht is en dat wij op de goede weg zijn.

De oliecrisis van 1973-1974 en 1979-1980 hebben dit herstructureringsproces, dat permanent zou moeten zijn en is, bruusk en schoksgewijs versneld en het bestaande evenwicht in vele gevallen grondig en vaak blijvend verstoord.

De twee kort op elkaar volgende olieschokken hebben veel fabrieken, machines en fabriekstechnieken als het ware verouderd en overbodig gemaakt. Vooral de landen met oude en traditionele produkten, die bijna per definitie energie- en grondstoffenintensief zijn, werden het zwaarst getroffen.

Voor de landen met een traditionele en/of verouderde industriële structuur werd het schokeffect van de energiecrisis nog versterkt door het samenvallen ervan met de opkomst van nieuwe technologieën en met de opkomst van nieuwe industriële landen.

In de voorbije jaren hebben er op wereldvlak fundamentele ontwikkelingen en verschuivingen plaatsgegrepen in de industriële produktie, die hun weerslag hebben op de totstandkoming van het BNP en op de tewerkstelling.

Volgens Unido, *United Nations Industrial Development Organisation*, is in de periode 1960-1980 het aandeel van de ontwikkelde markteconomieën gedaald van 78 pct. tot 65 pct. en dit ten voordele van de centraal geleide economieën en van de ontwikkelingslanden. Daar dit aandeelverlies hoofdzakelijk ten laste komt van de landen met een traditionele en verouderde industriële structuur, kan men gerust spreken van een omwenteling in de wereld van de ontwikkelde markteconomie.

Hierbij is duidelijk dat vooral Europa in de voorbije jaren de zwaarste klappen heeft moeten incasseren, en dat de VS en Japan zich veel dynamischer hebben opgesteld dan Europa.

Ik wil deze verschuiving met enkele voorbeelden duidelijk maken. De evolutie van de nijverheidsproduktie in de landen met een ontwikkelde markteconomie zag er in de periode 1973-1981 als volgt uit: Japan heeft zijn aandeel opgevoerd met 28 pct., de Verenigde Staten met 16 pct. en de Europese Gemeenschap met 8 pct. Voor Japan en de Verenigde Staten geldt daarbij nog dat in dezelfde periode de hoeveelheid arbeid per eenheid produktie met meer dan 20 pct. is toegenomen ten opzichte van de Europese Gemeenschap en dit hoofdzakelijk door de grotere toegevoegde waarde in de produktie. De gevolgen voor de tewerkstelling zijn dan ook aanzienlijk.

In de periode 1973-1983 werden in de Verenigde Staten 15 miljoen nieuwe arbeidsplaatsen gecreëerd.

In Europa zijn in diezelfde periode drie miljoen arbeidsplaatsen verloren gegaan en is de werkloosheid op dezelfde manier geëvolueerd. Voor de periode van 1973 tot 1983 is de werkloosheid in Japan nagenoeg constant gebleven, dus zeer laag. In de Verenigde Staten is ze tweemaal toegenomen en in Europa vijfmaal.

De computer- en informatica-industrie is momenteel de grootste jobproducent en is bovendien naast de andere nieuwe technologieën, onmisbaar en noodzakelijk om de oude industrieën nieuw leven in te blazen en aldus vele honderdduizenden banen in Europa te redden.

In de VS werden 80 pct. nieuwe banen door computer- en informatica-industriegroei voortgebracht. Deze industrie groeit jaarlijks met 8 pct., wat meteen de snelst groeiende industrie ter wereld is.

Als het juist is dat de industrieën van de toekomst ook de jobs in de toekomst zullen leveren, dan staat Europa er zeer slecht voor.

Ik geef enkele voorbeelden om dit duidelijk te maken. Voor het aantal computers dat in Europa in de jongste tien jaren werden verkocht, zijn er acht op tien afkomstig uit de Verenigde Staten. Wat het aantal verkochte videorecorders in Europa betreft, komen er negen op tien uit Japan.

Wat het elektronisch materieel aangaat, bedraagt het aandeel van de EEG 10 pct. Daarbij komt de belangrijke opmerking dat Europa slechts voor één derde van zijn eigen markt kan instaan. Voor Japan bedraagt dit cijfer 40 pct. en voor de Verenigde Staten 50 pct. Het elektronisch materieel gaat dan van digitale polshorloges tot het meest gesofistikeerd medisch elektronisch materieel.

Europa is dus nog meer afhankelijk op elektronica-gebied dan op het gebied van energie en deze afhankelijkheid is ten minste even dreigend.

Zo stelt men dat, zelfs wanneer het aantal arbeidsplaatsen dat tengevolge van de elektronica wordt weggesaneerd, de volgende tien jaren niet hoger zal zijn dan 5 pct., — wat een zeer optimistische raming is —, er in de EEG minstens 7 miljoen arbeidsplaatsen zouden verloren gaan.

Indien daarentegen Europa een zelfde evolutie op het stuk van elektronisch materieel zou hebben gekend als Japan en de Verenigde Staten, zouden er thans, volgens realistische schattingen, meer dan 2 miljoen banen meer zijn in Europa of één zesde van het totaal aantal werklozen dat er momenteel in Europa is. Wanneer we deze redenering doortrekken voor ons land, betekent dit dat vandaag ongeveer 100 000 arbeidsplaatsen meer zouden kunnen worden ingenomen, indien we de evolutie in de elektronica-sector kunnen volgen.

Voor de telecommunicatie, een nieuwe technologie in volle opmars, stelt men dat er tegen 1990, dus zeer binnenkort, bij een zelfde evolutie in de Verenigde Staten en Japan, in Europa opnieuw 4 miljoen jobs op het spel staan. De telecommunicatie zou nu reeds, volgens de heer Davignon, voor 60 pct. van de toegevoegde waarde in de Europese industrie zorgen en voor evenveel banen die rechtstreeks of onrechtstreeks bij deze telecommunicatie-industrie betrokken zijn. Is het misschien vandaag een wat overtrokken beeld, dan mogen we ons toch tegen 1990 aan deze situatie verwachten. Dit is de uitdaging van de elektronica waarop Europa een antwoord moet geven, wil het niet terchtkomen in de helse kringloop waarbij hier de arbeidsplaatsen wegvallen tengevolge van de elektronica en de daarbij horende nieuwe arbeidsplaatsen die tot stand komen in de VS en Japan.

Deze uitdaging geldt uiteraard ook voor alle andere technologieën die morgen en overmorgen het industrieel beeld zullen beheersen.

Dat Europa een echte technologische crisis doormaakt, blijkt ten volle uit een Japanse studie betreffende de geavanceerde technologie.

Over de 37 domeinen van de nieuwe technologieën — dat is haast de volledige waai die vandaag bestaat — werd de volgende balans opgemaakt:

- Op 31 domeinen bekleeden de Verenigde Staten een goede positie;
- Op 10 domeinen bekleedt Japan een goede positie;
- Slechts op twee domeinen bekleeden de Europese Gemeenschappen een goede positie.

Het is dus duidelijk dat Europa bezig is de derde industriële revolutie te missen en als industriële macht zal worden verdrongen naar een tweederangspositie met alle gevolgen van dien op economisch en sociaal gebied.

Mijnheer de Voorzitter, dit is ruw geschilderd de positie van Europa ten aanzien van de industriële wereld van vandaag en morgen.

Binnen dit slecht presterende Europa bekleedt ons land een weinig aantrekkelijke positie. Er wordt hier vaak over gemiddelden gesproken. Iedereen weet wel wat dat betekent. Het gemiddelde van zeer slecht en zeer goed is redelijk. Gemakkelijkheidshalve zal ik mij voor de situatieschets van ons land houden bij gemiddelden, maar wij mogen daar wel de bedenking bij maken dat de toestand voor ons niet rooskleurig is wanneer wij hangen in het midden tussen de staart en de top van het EG-gemiddelde.

De industrie, die het draagvlak is van onze economie, werd in de voorbije jaren sterk aangevreten.

Het aandeel van de Belgische industrie in de totale werkgelegenheid bedroeg in 1970 nog 42 pct., maar in 1980 was het gedaald tot 34 pct.

Men neemt aan dat het gemiddelde voor de industriële tewerkstelling in de EG thans ongeveer 40 pct. bedraagt. De bijdrage tot het bruto nationaal produkt ligt iets hoger. Met andere woorden, wanneer wij

index 100 nemen voor de hele EG, dan bereikt België index 101 in 1970 en index 90 in 1980. Dat is een aanzienlijke terugval. De daarmee gepaard gaande arbeidsuitstoting in de industriële tewerkstelling was in de periode 1970-1980 in ons land dan ook ruim dubbel zo groot als het gemiddelde in de rest van de EG.

Volgens de gegevens van het Rijksinstituut voor Sociale Zekerheid zijn in de periode 1974-1982 383 000 arbeidsplaatsen verloren gegaan in de industrie.

De desindustrialisering is dus een feit. De motor van onze welvaart is dus definitief aan het sputteren gegaan. Sommigen zullen beweren dat de substitutie van de werkgelegenheid in de tertiaire sector een welgekomen soelaas is voor het desindustrialiseringsproces. Wij zijn echter van mening — en ik geloof dat het ook uw standpunt is, mijnheer de minister —, dat het een gevaarlijke evolutie is, voor een land als het onze, dat het moet hebben van de export en dat arm is aan grondstoffen en aan energie. De tertiaire sector is een sector die weinig of geen diensten kan exporteren en die niet interessant is voor de handelsbalans. Hoe men de zaak ook bekijkt, de evolutie blijft ongunstig. Hierbij moeten we echter onmiddellijk opmerken dat de uitstoting van de industriële werkgelegenheid nog sterk is afgeremd geworden door de massale overheidssubsidiëring.

Ondanks de talrijke instrumenten voor een vernieuwd industrieel beleid, zijn deze overheidsmiddelen voor meer dan 80 pct. gegaan naar bedrijven en sectoren die zich onmiskienbaar in de teruggangsfase bevinden. Met andere woorden, voor vernieuwing en zelfs voor aanpassing van ons industrieel productieapparaat werden vrijwel geen middelen ter beschikking gesteld, zodat het behoud van de werkgelegenheid op lange termijn problematisch blijft.

Vooral het beleid ten aanzien van de vijf nationaal gebleven sectoren, en meer bepaald voor de staalsector, is een schoolvoorbeeld van een verkeerd aangepakt industrieel beleid.

Over de vijf nationale sectoren ga ik niet uitweiden. Mijn collega, mevrouw Maes, zal daarover spreken en die problematiek belichten.

Door de massale subsidiëring en de politiek gevoerd ten aanzien van de nationale sectoren blijft de verouderde productie- en exportstructuur in ons land behouden.

Naast het feit dat de middelen in het kader van het industrieel overheidsingrijpen meestal op een onsamenhangende, ondoeltreffende en vaak willekeurige manier werden aangewend en grotendeels terecht komen bij de minst presterende, moeten we steeds meer vaststellen dat de centrale regering haar bevoegdheden te buiten gaat en de wetten van augustus 1980 minimalistisch interpreteert en uitholt.

Als jongste voorbeeld in de reeks hebben we de herstelwet, meer bepaald het hoofdstuk dat handelt over de maatregelen inzake industrieel beleid ter bevordering van de regionale reconversie en de selectieve ondersteuning van de economische activiteit. De Raad van State treedt onduidelijk op de stelling bij van degenen die van mening zijn dat de centrale regering hierin materies wil regelen die tot de uitsluitende bevoegdheid van de gewesten behoren.

De FIV-werking, zoals ze thans geregeld is, is niet in overeenstemming met de wetten op de gewestvorming en slechts mogelijk gemaakt door het feit dat de gewesten voor het voldongen feit worden geplaatst, en dat ze niet beschikken over de nodige middelen om het FIV operationeel te maken.

In het herstelbeleid van deze regering wordt veel aandacht en energie besteed om het concurrentievermogen van de ondernemingen te verbeteren. Overheveling van een deel van de gezinsinkomens naar de bedrijven via de inleveringen en een fikse devaluatie hebben geleid tot een zeker herstel, dat echter niet voldoende krachtig was om onze bedrijven op gelijke voet te brengen met onze voornaamste concurrenten en handelspartners.

Paradoxaal genoeg wordt deze terreinwinst nagenoeg volledig tenietgedaan door latere beslissingen van diezelfde regering, die onder meer de inflatie en de fiscale en parafiscale druk opvoeren, zodat de loonkosten dit jaar opnieuw uitstijgen boven de concurrentienorm.

Vandaag nog kunnen wij in de krant lezen dat een belangrijk industrieel beweert dat de loonkosten in ons land dit jaar met 11 pct. zullen stijgen. Dat is bijna het dubbele van het stijgingsritme in de naburige landen en grootste concurrenten. We zijn echter van mening dat, naast de loonkosten, nog andere factoren bepalend zijn voor het concurrentievermogen.

En een van de belangrijkste hiervan is de produktiestructuur van de nijverheid. Het is immers duidelijk dat de beste indicator voor het

concurrentievermogen het aandeel is dat de arbeidskosten vertegenwoordigen in de toegevoegde waarde, omdat dit de rendabiliteit van een onderneming en een industrie weergeeft.

Wanneer men deze indicator als maatstaf neemt, staan wij er in vergelijking met onze concurrenten slecht voor omdat onze loonkosten weer sneller stijgen dan de produktiviteit. Aldus wordt de rendabiliteitscrisis die onze ondernemingen teistert nog scherper, met als gevolg dat de zo noodzakelijke investeringen om het productieapparaat aan te passen en de industriële structuren te vernieuwen, verder achterwege blijven. Deze gang van zaken is ten eerste te betreuren, omdat rationalisatie en diepte-investeringen een voortdurende noodzaak zijn om de produktiviteit op te voeren en het productieaanbod aan te passen aan de steeds wijzigende marktvorwaarden.

De samenstelling van ons exportpakket is en blijft te eng en te traditioneel gericht.

Het verheugt mij in enige mate dat gisteren, tijdens de persconferentie van de regering in verband met de handelsbalans, de minister van Financiën duidelijk een waarschuwing heeft laten horen en gezegd heeft dat het zwakke punt in onze export het overdreven aantal aan goederen met weinig toegevoegde waarde en weinig technologische inhoud blijft. Vijftig pct. van onze export bestaat uit halffabrikaten en eenvoudige producten. Zo blijven wij met onze export in de gevarenzone zitten. Er moet dus dringend worden gewerkt aan de aanpassing van ons exportpakket om het opvallend gebrek aan de toegevoegde waarde en het ontbreken van spits technologische producten weg te werken.

Dit is des te dringender, nu het effect van de devaluatie op de uitvoer uitgedeid is en dit ongunstig structuureffect opnieuw volledig speelt. Vandaar het belang en de noodzaak van de investeringen, omdat ze aldus de basisvoorwaarden vormen voor het opvoeren van het concurrentievermogen, de exportmogelijkheden en de economische groei in het algemeen.

Al even belangrijk en noodzakelijk voor het behoud en de versterking van het concurrentievermogen en voor het bewerkstelligen van innovatie is het wetenschappelijk onderzoek en het technologiebeleid. Inderdaad, het wetenschappelijk onderzoek van vandaag levert de producten van morgen en de werkgelegenheid van overmorgen. Het is een gevleugeld woord waar veel waarheid in steekt en het is de werkelijkheid.

In ons land wordt ongeveer 1,4 pct. van het bruto nationaal produkt besteed aan wetenschappelijk onderzoek. Dit is zowat de helft van het Europees gemiddelde en beduidend lager dan de inspanningen op dat vlak vanwege onze voornaamste handelspartners en concurrenten. Nederland bijvoorbeeld, besteedt hieraan tweemaal zoveel als België. Dit stemt toch tot nadenken. Daarenboven worden deze inspanningen nog grotendeels ondoelmatig aangewend ingevolge het gebrek aan coördinatie en doorstroming van informatie. Wat zo mogelijk nog erger is, is dat binnen het pakket van overheidssteun aan onderzoek en ontwikkeling slechts 10 pct. gaat naar industriële toepassingen, wat beduidend lager is dan alle andere industrielanden. Wij bekleden hier de laatste plaats. Er moet dringend zeer veel verandering komen, willen wij enigszins onze achterstand inzake nieuwe technologieën inhalen.

Is het niet aangewezen, zoals in de meeste industrielanden, naast het strikt wetenschappelijk beleid ook een echt technologiebeleid uit te bouwen dat als voornaamste taak zou hebben het valoriseren van de resultaten van het wetenschappelijk onderzoek en het stimuleren van de technologische vernieuwing.

Inzake energie kunnen we vaststellen dat het verbruik verder daalt en dat er een belangrijk effect waar te nemen is op het vlak van de diversificatie van de energiedragers. Nochtans moeten we hierbij opmerken dat deze daling van het energieverbruik eerder het gevolg is van de zwakke economische activiteit dan van een echt rationeel energieverbruik.

Uit EG-statistieken blijkt dat ons land nog altijd de grootste energieverbruiker is per hoofd en per eenheid geproduceerd bruto nationaal produkt of per eenheid toegevoegde waarde. Dit laatste is overigens nogmaals een bewijs dat onze producten nog al te veel behoren tot het domein van de halfafgewerkte en traditionele producten die uiteraard energie- en ook grondstoffenintensief zijn. Voor een energiearm land als België betekent dit in feite een verspilling van duur ingevoerde energie, en ook van andere grondstoffen, wat meteen een bijkomend ongunstig structuureffect betekent in onze exportmogelijkheden.

Er is een belangrijke studie gepubliceerd die een klassering geeft van de meest competitieve landen. Op de eerste plaats staat Japan, op de tweede Zwitserland, op de derde de Verenigde Staten en dan volgt er

een hele reeks Westeuropese industrielanden. Op de dertiende plaats tenslotte staat België. Belangrijk in deze statistiek is dat de twee eerst gerangschikte landen, Japan en Zwitserland, juist grote inspanningen hebben moeten leveren om hun tekort aan energie en grondstoffen goed te maken en aldus de crisis te kunnen beheersen. De landen die zich het best hebben gereorganiseerd, zijn er dus het best in geslaagd de crisis te overwinnen en zijn vandaag het meest competitief.

Deze vaststelling over energieverbruik in het industriële proces staat in schril contrast met het resultaat van de energiespaarprogramma's in de VS-industrie, waar het aandeel van energie in de kostprijs van een groot aantal verbruiks- en uitrustingsgoederen sterk is afgenomen zodat thans niet meer energie verbruikt wordt dan in 1983 bij een beduidend hogere productie.

Ook op dit domein is er dus nog veel werk te verrichten inzake rationeel energieverbruik en alternatieve energiebronnen en op het stuk van innovatie, rationalisatie en herstructurering van het productieapparaat. Waar de diversificatie op het totaal van het energieverbruik gunstig evolueert, maken wij ons echter zorgen over de energieproductie in de elektriciteitssector.

De aan de gang zijnde programma's inzake kernenergie, tot en met Doel 5 en de produktieafname in Chooz, zullen tot gevolg hebben dat over afzienbare tijd nagenoeg drie vierde van de elektriciteit zal worden geproduceerd in kerncentrales waardoor de elektriciteitsvoorziening sterk afhankelijk gemaakt wordt van één enkele energiebron. Hoewel de elektrische energie slechts voor zowat 15 à 17 pct. instaat van het totale energieverbruik, is deze situatie toch uiterst gevaarlijk gezien de strategische plaats van de elektrische energie in het productieproces. Nagenoeg geen enkel productieproces kan functioneren zonder elektrische energie, in meer of mindere mate, en al was het alleen maar voor de controle of voor meet- en regelapparatuur. Wij stellen dus vragen bij deze grotere afhankelijkheid.

De heer De Cooman. — Vroeger waren wij afhankelijk van steenkool, daarna van aardolie. De afhankelijkheid was toen veel groter.

De heer Capoen. — We hebben daar dan ook de gevolgen van gedragen, mijnheer De Cooman. Wij mogen niet in de fouten van het verleden terugvallen. Voor de sectoren van strategisch belang moet er voldoende diversificatie zijn, ten einde niet volledig afhankelijk te zijn van het buitenland of van bepaalde internationale omstandigheden, bijvoorbeeld een heilige oorlog rond de Golf. Wat kan er in de toekomst nog allemaal gebeuren?

Verder blijven wij ons afvragen hoe de regering de pas gesloten akkoorden in verband met Chooz kan verzoenen met de besluiten genomen in het energiedebat, meer bepaald wat de oprichting van nieuwe kolencentrales betreft. Mijnheer de minister, wij zien niet in hoe deze twee zaken met elkaar in overeenstemming kunnen worden gebracht. Graag kregen wij daarover nogmaals een deskundige uitleg.

Na deze beschouwingen wil ik besluiten.

Bij haar aantreden heeft deze regering een herstelbeleid aangekondigd dat gericht was op economische groei, aangedreven door uitvoer, bedrijfsinvesteringen en het bevorderen van de arbeidsmotivatie bij de bevolking. Als voornaamste prioriteiten van een duurzaam herstelbeleid gebaseerd op de vrijwaring van de werkgelegenheid en de terugkeer tot de grote macro-economische evenwichten werden vooropgesteld: ten eerste, het herstel van de concurrentiekracht van de ondernemingen; ten tweede, het herwinnen van het evenwicht op de lopende betalingen met het buitenland; ten derde, de beperking van het overheidstekort.

Om dit doel te bereiken werden een hele reeks maatregelen getroffen, gaande van een devaluatie en een begeleidende loonpolitiek tot fiscale stimuli allerlei. Waar dit beleid aanvankelijk bleek te zullen slagen, vooral dan op het vlak van de concurrentiekracht moeten we thans vaststellen dat de opgelegde inspanningen teloor dreigen te gaan ingevolge de onsamenvangende en vaak tegenstrijdige politiek van deze regering die er maar niet in slaagt de overheidstekorten in toom te houden.

Degenen die deze morgen nogal optimistische geluiden hebben laten horen, zou ik willen verwijzen naar het conjunctuurblad uitgegeven door de administratie van Economische Zaken, dat vandaag is verschenen. Daarin staat dat de rijksschuld in het eerste kwartaal van 1984 vergroot is met 205 miljard of 2,3 miljard per dag.

De overheidstekorten dreigen volledig uit de hand te lopen en alle bestaande onevenwichten verder aan te wakkeren. De rentevoeten en de inflatie liggen beduidend hoger dan die van onze concurrenten en onze

voornaamste handelspartners. Het spaarplan heeft hoofdzakelijk de bedoeling de ontvangsten op te voeren met als gevolg hogere fiscale en parafiscale lasten die op hun beurt het loonkostenpeil nadelig beïnvloeden. De prognosen wijzen op 10 pct. loonkostverhoging voor dit jaar. Door dit alles samen dreigt de moeizaam opgehaalde achterstand inzake concurrentievermogen verloren te gaan en ieder fundamenteel en duurzaam herstel onmogelijk te worden.

Het gevoerde regeringsbeleid kan ook niet leiden tot de zo noodzakelijke vernieuwing van onze industriële structuren omdat al te veel aandacht en middelen blijven gaan naar traditionele sectoren en naar producten in de teruggangsfase, en omdat het investerings- en innovatiekapitaal te veel ontmoedigd wordt.

Naast de ondoelmatige aanwending van de middelen inzake industrieel overheidsinitiatief blijft er het feit van de grove benadeling van Vlaanderen.

In de voornaamste sectoren, fondsen en andere enveloppes om de industrie te verbeteren, aan te passen of te herstructureren wordt Vlaanderen sterk benadeeld. In de meeste gevallen bereiken wij slechts een schamele 40 pct. van het totaal, hoewel wij rechtmatig aanspraak kunnen maken op 60 pct.

Alleen voor het wetenschappelijk onderzoek bereiken wij juist een povere vijftig-vijftig verhouding, wat voor de regering blijkbaar een hele prestatie is, maar voor ons blijft het nog steeds een schromelijke benadeling.

Dezelfde vaststelling geldt bij het toewijzen van industriële compensaties voortvloeiend uit bepaalde overheidsbestellingen. Zowel wat de kwantiteit als de kwaliteit betreft, komt Vlaanderen niet aan zijn normaal aandeel.

Zo is het tekenend dat bijvoorbeeld, de industriële compensaties die voortkomen uit de aankoop van defensiematerieel tijdens de periode van 1970 tot mei 1981, op een totaal van 76,1 miljard, slechts voor 31 pct. werden toegewezen aan de Vlaamse industrie. Dat is een van de vele voorbeelden die de benadeling van Vlaanderen duidelijk maken.

In dit verband hadden we graag vernomen wat de juiste toedracht is inzake de compensaties verbonden aan de aankoop van helikopters. Welke minister heeft het hier bij het rechte eind?

Is het de minister van Economische Zaken die zegt — de nota van de Ministerraad bevestigt het — dat deze compensaties integraal, voor 100 pct., naar Vlaanderen moeten gaan? Of is het de minister van Begroting en Wetenschapsbeleid, de heer Maystadt, die beweert dat Wallonië ten minste één derde van de compensaties moet krijgen?

Bovendien worden de compensatiebestellingen en de overheidsopdrachten vaak op een oneconomische manier geplaatst. Dat is te betreuren, want via de overheidsbestellingen kan de regering toch belangrijke stimuli geven om het economische apparaat te vernieuwen en concurrentieel te maken.

In dit verband denken wij aan de onverkwikkelijke geschiedenis rond de aankoop van telexapparaten, waar men de bestelling in twee gelijke stukken heeft verdeeld en dit dossier op een oneconomische, en zelfs technisch onverantwoorde manier heeft afgehandeld.

Verder denken wij ook aan het touwtrekken rond de bestellingen van de legerieps en het RTT-contract van de eeuw.

Inzake industrieel beleid stellen we vast dat in tegenspraak met de wetten van augustus 1980 de zogenaamde « industriële hefbomen » nog altijd niet werden overgedragen aan de gewesten en dat integendeel deze regering op dat stuk een beleid van herunitarisering voert door steeds meer en meer initiatieven te nemen en nieuwe instrumenten te hanteren die thuishoren in het regionale bevoegdheidspakket.

Dit herunitarisingsproces, dat gebeurt onder Waalse pressie en krachtig wordt gesteund door de neo-unitaristen die aldus het feit van de verschillende economische ontwikkeling in Vlaanderen en Wallonië, de zogenaamde twee snelheden, wat betreft industriële en economische groei, willen verdoezelen. Deze twee snelheden worden duidelijk geïllustreerd door de evolutie van de economische productie in 1983. In Vlaanderen stijgt die met 2,5 pct., in Wallonië daalt die met 4,7 pct.

Dit herunitarisingsproces wordt door Vlaanderen als zeer nadelig ervaren en beschouwd als een belemmering voor een eigen vooruitstrevend industrieel beleid.

Door de uitholling van de regionale bevoegdheden wordt onder meer de Dirv-actie op de helling gezet en rijst de vraag hoe de Vlaamse leden van deze Senaat én de herstelwet, én de Dirv-nota van de Vlaamse

executieve én deze begroting van Economische Zaken kunnen goedkeuren.

Wij zeggen in ieder geval neen aan deze begroting omdat ze in belangrijke mate bijdraagt tot de beknotting en de uitholling van de regionale bevoegdheden en de economische en industriële vernieuwing onvoldoende stimuleert, om niet te zeggen volkomen onmogelijk maakt. *(Applaus op de banken van de Volksunie.)*

M. le Président. — La parole est à M. Péciaux.

M. Péciaux. — Monsieur le Président, messieurs les ministres, chers collègues, c'est devenu un truisme que de dire que les économies des pays occidentaux et plus particulièrement celles du vieux continent européen rencontrent actuellement une période de crise. Mais une fois cette constatation faite, il n'est pas toujours aisé de cerner de manière précise les origines de la crise que nous traversons. De plus, les analyses qu'on peut faire du phénomène ne sont pas neutres: de ce qu'elles concluent, dépendent, en effet pour une part, les remèdes qu'on suggère d'apporter à cette crise de notre système économique.

Ainsi, malgré certains avertissements, notamment ceux du club de Rome au début des années 1970, les premiers ralentissements du rythme de croissance enregistrés après le choc pétrolier de 1973 furent pour beaucoup considérés comme des péripéties de nature strictement conjoncturelle. La croissance du chômage de près de 100 000 unités en 1974 et 1975, la poussée inflationniste de ces mêmes années — 12,7 p.c. en 1974 et 12,8 p.c. en 1975 — n'étaient vues par d'aucuns que comme des épiphénomènes destinés à s'estomper au fil du temps.

En fait, dès ce moment, la crise était bien de nature structurelle et, en raison de ses multiples composantes, remettait fondamentalement en cause le modèle de développement économique qui avait prévalu depuis l'immédiat après-guerre.

A côté de la hausse du prix du pétrole qui pendant longtemps fut considérée comme la seule cause de la crise, il faut ajouter, comme éléments déterminants des difficultés que connaissent actuellement nos économies, le dérèglement du système monétaire international, la disparition de certains marchés, l'émergence de nouveaux pays industrialisés, l'apparition de techniques de production utilisant de moins en moins de main-d'œuvre.

En 1981, quelques mois après le second choc pétrolier qui avait à nouveau porté un rude coup à notre économie, le caractère profond et durable de la crise était indéniable.

Face à cette situation, quelle fut la politique économique que le gouvernement Martens V mit en application dès son arrivée au pouvoir en décembre 1981?

Il n'est pas erroné de dire que, dans la foulée des principes prônés par les tenants les plus acharnés de l'économie de marché, la politique de Martens V tendait à s'en remettre aux agents économiques pour assurer le redressement industriel. Il ne s'agissait de rien d'autre que du décalage des politiques qui avaient été pratiquées jusque-là aux Etats-Unis et en Grande-Bretagne où les prestations sociales avaient été fortement amputées afin d'augmenter les moyens mis à la disposition du secteur industriel.

La discussion du projet de budget du ministère des Affaires économiques et plus encore, dans quelques jours, les débats qui accompagneront la partie législative du plan de redressement du gouvernement, nous permettent de faire un premier bilan de l'action de l'équipe Martens-Gol en matière économique.

A entendre vos déclarations, les différentes mesures prises par Martens V ont amené des succès incontestables dans deux domaines: le redressement de la balance commerciale et le rétablissement de la compétitivité.

A notre sens, ces deux assertions, bien que non contestables au plan des chiffres, doivent cependant être fortement nuancées.

Certes, le déficit de la balance commerciale s'est réduit de plus de moitié en 1983. Il est légitime cependant de s'interroger sur les causes de ce rétablissement et, en toute hypothèse, il semble bien que son origine ne soit pas uniquement à trouver dans une relance des exportations. En effet, il est plus que probable que l'austérité qui a été jusqu'à présent imposée à la population a eu des effets sur le volume des importations, et donc des conséquences directes et favorables sur la balance commer-

ciale. Et les nouvelles mesures de désindexation prises pour 1984, 1985 et 1986 ne vont que renforcer cette tendance.

L'autre élément qui influencera la balance commerciale par le biais des exportations est la situation économique aux Etats-Unis. Jusqu'au premier trimestre de cette année, tout le monde s'accordait pour reconnaître la poursuite de la reprise aux Etats-Unis: l'essor conjoncturel se poursuivait, le PNB était toujours en augmentation soutenu par un accroissement de la consommation privée et les investissements étaient encore à la hausse bien qu'à un rythme moins rapide que par le passé.

Mais si l'économie américaine est brillante en apparence, il faut rappeler qu'elle est aussi minée en profondeur par des déficits budgétaires et commerciaux. Ainsi, au vu des dernières données, il semble bien que la reprise outre-Atlantique marque le pas; les économistes américains estiment que le rythme de croissance du PNB est maintenant tombé aux alentours de 3 à 4 p.c. et l'indice composite de l'économie publié en avril a marqué sa première baisse depuis dix-neuf mois. En effet, si les commandes industrielles ont encore progressé de 2,2 p.c. en mars, cela est dû aux commandes d'équipements militaires. L'indice de la production industrielle n'a progressé que de 0,4 p.c. en mars, et la consommation privée est en net recul: les ventes au détail ont ainsi reflué de 2,2 p.c. en mars. Quant au niveau de chômage, il est resté stationnaire en mars alors qu'il diminuait régulièrement depuis plusieurs mois.

La question de savoir si la reprise américaine va se maintenir avec les effets d'entraînement qu'elle suppose sur nos exportations est donc largement ouverte. Et il est tout à fait légitime d'être des plus sceptiques lorsqu'en plus des éléments que je viens d'évoquer brièvement, on sait que la croissance constante des taux d'intérêt américains risque d'amener à terme inflation et déficit dans nos pays. D'autres sources d'inquiétude et de doute ont encore été récemment éveillées par la vaste opération de sauvetage, la plus grande dans toute l'histoire de la banque américaine, de la Continental Illinois.

Cette affaire illustre bien les difficultés de certaines banques américaines victimes à la fois de la crise de l'industrie pétrolière à laquelle elles avaient accordé d'importants crédits, et de celles des pays en voie de développement qui conservent d'énormes dettes à l'égard des USA.

Elle démontre surtout les fragilités du système bancaire américain, mais aussi mondial, dont le crédit repose sur la confiance et qui ne peut donc que s'écrouler lorsque celle-ci disparaît.

L'autre succès dont se targue le gouvernement Martens V est le rétablissement de la compétitivité des entreprises.

A ce propos, il faut tout d'abord noter que l'ensemble des graphiques montre qu'en fait, dès la fin de 1981, la compétitivité se redressait. En ce domaine le gouvernement s'attribue sans doute des succès dont il est loin d'avoir tous les mérites.

Nous devrions aussi nous interroger sur la notion même de compétitivité et sur l'adéquation qu'il peut y avoir entre le comportement de cet indicateur et la bonne santé en profondeur d'une économie. En effet, à quoi bon être compétitif quand les produits qu'on exporte sont régressifs et, à terme, disparaîtront inéluctablement?

Promouvoir la compétitivité pour la compétitivité est donc une erreur; il faut également se préoccuper de la qualité du tissu industriel qui sous-tend cette compétitivité. Le ministre des Affaires économiques ne nous semble d'ailleurs pas s'être engagé dans cette voie et il serait souhaitable qu'il fournisse quelques informations complémentaires à propos de la manière dont il envisage l'éventuelle application de la loi du 11 avril 1983.

Rappelons que cette loi donne au Roi la possibilité de «modifier temporairement les modalités légales ou conventionnelles de la liaison des salaires, traitements et allocations sociales des agents des services publics, à l'indice des prix à la consommation».

Cela signifie donc que, en plus du saut d'indexation du 1er avril 1984, d'autres blocages de la liaison des salaires à l'index pourraient encore intervenir dans le courant de l'année 1984.

Monsieur Eyskens pourrait-il nous éclairer à ce sujet, et notamment confirmer les déclarations qu'il a faites au début du mois d'avril 1984 devant la chambre du commerce et de l'industrie du Limbourg, déclarations au terme desquelles le ministre paraissait estimer que la compétitivité n'était pas rétablie dans les termes prévus par la loi du 11 avril 1983?

Pour ce qui est de tous les autres indicateurs macro-économiques, sans exception, la situation s'est aggravée depuis 1981.

Je ne dirai qu'un mot de deux domaines qui ne sont pas directement de notre compétence mais qui néanmoins ont une influence directe sur le tonus économique général: le chômage et les finances publiques.

En 1981, le pays comptait 391 785 chômeurs complets indemnisés. A la fin avril 1984, le nombre de chômeurs s'élève à 515 454 unités soit une progression de plus de 123 000 unités; un mois de Martens-Gol représente donc en moyenne 4 400 chômeurs. Et les prévisions du Bureau du Plan pour l'avenir sont des plus alarmistes.

Pour ce qui est des finances publiques, 1983 s'est terminé avec un solde net à financer de 524,6 milliards, soit 12,76 p.c. du PNB. Malgré les déclarations autant intempestives que catégoriques du début de la législature, le solde net à financer n'a pu encore être ramené à son niveau de 1981.

Mais venons-en à l'examen des paramètres économiques qui sont plus directement liés aux compétences du ministre des Affaires économiques.

Parlons tout d'abord de la politique des prix menée depuis vingt-huit mois.

Avant la dévaluation de février 1981, le système de contrôle des prix pouvait ralentir les hausses mais non les empêcher. Après la dévaluation, les prix ont été bloqués jusqu'au 31 mars 1982; puis depuis le 1er avril 1982 nous vivons dans un système de blocage sélectif.

Des questions peuvent cependant être posées quant à l'efficacité réelle de cette politique de contrôle des prix, et ce notamment au vu des dernières données reflétant l'évolution des prix à la consommation.

En 1982, l'inflation avait été de 8,7 p.c. et de 7,7 p.c. en 1983. Pour 1984, le gouvernement annonçait une moyenne annuelle qui devait tourner autour des 6-6,5 p.c.

Néanmoins, les derniers chiffres connus, ceux d'avril, sont mauvais: l'indice des prix a atteint 122,99 points, ce qui correspond pour les douze derniers mois à une inflation de 7,55 p.c.

Si on se base sur les quatre premiers mois de l'année, l'inflation est de 2,8 p.c. en 1984 contre 2,5 p.c. en 1983 et 2,6 p.c. en 1984. Ceci laisserait présager que l'inflation totale de 1984 pourrait être plus élevée que celle de 1982 ou de 1983. Ainsi que la presse l'a fait remarquer, si le rythme d'inflation des quatre premiers mois se maintient, nous obtiendrons une inflation de 8,4 p.c. pour 1984, soit près de deux points au-dessus des prévisions gouvernementales.

A cette date, le ministre doit sans doute être en possession des résultats de l'évolution des prix à la consommation pour le mois de mai 1984. Peut-il nous dire si la tendance à la hausse se maintient et quelle est maintenant la prévision d'évaluation globale de l'inflation qu'il fait pour l'année 1984?

Les chiffres que nous venons de rappeler démontrent aussi combien nous sommes loin des résultats enregistrés par nos principaux partenaires commerciaux tels l'Allemagne, les Pays-Bas mais aussi la France.

La France, que certains s'amuse à citer dans des comparaisons plus que douteuses, a réussi à obtenir d'autres résultats de la dévaluation du franc français.

Les prix et les salaires y ont été bloqués du 12 juin au 1er novembre 1982, à l'exception du Smic, des produits importés ou des produits alimentaires frais. Le déblocage des prix s'est alors opéré dans le cadre d'accords contractuels entre l'administration et les différentes branches d'activité, en tenant compte des situations particulières et notamment de la concurrence internationale.

Les résultats sont probants puisque, alors que la France avait en 1981 4 p.c. d'inflation supplémentaires, par rapport à la Belgique, elle se trouvera pratiquement à égalité avec elle en 1984.

Pour en revenir à notre pays, l'examen de la politique des prix nous amène tout naturellement à certaines constatations peu encourageantes quant au pouvoir d'achat et à la consommation des ménages.

D'une année à l'autre, le pouvoir d'achat de notre monnaie est de plus en plus faible.

A titre indicatif, et en prenant comme référence le mois de février 1966, par rapport à février 1984, on constate que l'érosion monétaire a amputé de deux tiers le pouvoir d'achat des ménages.

Récemment, la Fédération des entreprises de distribution concluait à une diminution du pouvoir d'achat de 3 p.c. pour ces deux dernières années et à une réduction parallèle de la consommation des ménages de 3 p.c. également.

Les PME ont jusqu'à présent été particulièrement touchées par la diminution de la consommation des ménages belges et, à plusieurs

reprises déjà, M. Mené lui-même a souligné que si la diminution des salaires avait été indispensable pour le rétablissement de la compétitivité des entreprises, il était urgent de veiller à présent à ce que cette diminution ne détruise pas des pans entiers de notre économie.

Le secteur de la grande distribution, lui aussi, s'est dit préoccupé de la situation et a insisté sur la nécessité de soutenir le marché national en évitant de freiner encore plus le niveau de la consommation.

On le voit davantage de jour en jour; il n'y a pas que les socialistes pour s'inquiéter des conséquences de la politique gouvernementale actuelle.

En matière d'investissements, nous nous permettons de reprendre à notre compte les estimations de l'Ires.

Mais rappelons que l'effort consenti par la population pendant les années 1982 et 1983, qui devait être bénéfique pour les entreprises et pour leur compétitivité, n'a guère eu en retour des effets sur les investissements et, à fortiori, sur l'emploi.

En effet, en 1983, le recul des investissements a été de 5 p.c. mais, parallèlement, les profits des entreprises ont continué à augmenter.

Pour 1984, la Banque Nationale annonçait une croissance des investissements en volume de 5 p.c. Même si ce devait être le cas, la moyenne pour 1983 et 1984 ne marquerait qu'une stagnation de l'investissement et ce serait donc là le meilleur des résultats que nous soyons en droit d'attendre. En effet, l'Ires qui, en décembre 1983, prévoyait une progression des investissements de 6 p.c. en 1984, a précisé, en mars dernier, qu'il s'agissait là d'un maximum qui devrait éventuellement être très bientôt revu à la baisse.

On note déjà, d'ailleurs, un ralentissement des commandes de biens d'équipement et un ralentissement de l'investissement dans le secteur des services dont le tonus positif avait compensé l'orientation négative au sein de l'industrie tout au long de la période précédente.

Bref, la croissance des investissements sera donc en 1984 moins importante que prévu, et ce d'autant plus que le baromètre de la conjoncture belge a enregistré, en mars, un net recul. La courbe est, en effet, tombée de 111,02 points en février, à 107,37 points en mars. La tendance, qui était à la reprise depuis le début 1983, est donc cassée.

Au vu de ces résultats et face à la crise économique mondiale dont, je l'ai dit en introduction, beaucoup de paramètres nous échappent, la question fondamentale est celle de savoir si une autre politique que celle de Martens V pouvait et peut être conduite.

Bien entendu, pour le gouvernement et ses laudateurs, rien d'autre n'était possible que la politique menée depuis maintenant vingt-huit mois. De telles déclarations justifient évidemment à priori tous les échecs et toutes les erreurs, puisque, même si les résultats obtenus sont loin de rencontrer les prévisions, dans la logique du gouvernement, ces résultats sont néanmoins les seuls qu'il était possible d'atteindre.

Et pour conforter cette pétition de principe, le gouvernement s'appuie à l'envi sur des exemples étrangers, et notamment français, pour justifier son action. L'antienne entendu est: «Regardez le gouvernement Mauroy; il mène la même politique que Martens V.»

Une analyse plus précise de la situation française montre, en réalité, des différences notables entre les politiques des socialistes français et des libéraux et sociaux-chrétiens belges, et, sans entrer dans les détails, on peut demander: Où est, en Belgique, le secteur public puissant et dynamique agissant dans des branches industrielles d'avenir et capable d'investir dans les régions en difficulté? Où est, en Belgique, après les accords du 26 juillet 1983, la solidarité interrégionale? Où est, dans notre pays, l'impôt sur les grandes fortunes? Où est la lutte réellement efficace contre la fraude et l'évasion fiscale?

Ces quelques exemples suffisent à démontrer que la politique menée en France est nettement distincte de celle de Martens V.

Devant la crise économique, tous les gouvernements, toutes tendances confondues, sont loin de réagir de manière identique. En Belgique aussi, une politique alternative à celle conduite jusqu'à présent est possible. Depuis quelques semaines, le Parti socialiste en expose les axes fondamentaux.

Nous pensons qu'il est possible de relancer l'économie par un soutien actif à des secteurs industriels de pointe; quarante milliards, dont une large part autofinancée, affectés à cette opération permettraient de créer ou de sauvegarder 40 000 emplois. La relance devrait aussi être accompagnée d'une réduction du temps de travail; l'index devrait être rétabli tant pour les rémunérations que pour les allocations sociales: pour casser la hausse continue de l'inflation, les prix devraient être bloqués, puis très sérieusement contrôlés; les principes fondamentaux de

la sécurité sociale seraient sauvegardés et des économies socialement équilibrées seraient faites sur tous les budgets. Enfin, un fédéralisme radical devrait permettre aux francophones de faire leurs propres choix.

Schématiquement, voilà les points d'un programme alternatif à la politique gouvernementale. Nous sommes convaincus qu'à l'occasion du prochain scrutin électoral, la population manifesterait au Parti socialiste sa volonté de voir ce programme se réaliser. (*Applaudissements sur les bancs socialistes.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Bosmans.

De heer Bosmans. — Mijnheer de Voorzitter, voor het eerst sinds vele jaren zal de bespreking van de voorliggende begroting van Economische Zaken geschieden op een tijdstip dat de economische groeivoorzichten voor ons land rooskleurig kunnen worden genoemd. Het is een reden te meer om de belangrijkheid te benadrukken van het te voeren toekomstig economisch beleid.

De Economiebegroting 1984 zou als het ware de hefboom moeten zijn voor de Belgische sociaal-economische *relance*.

Rekening houdend met de tot hertoe door de huidige regering bereikte beleidsomgeving en de daaruit voortvloeiende conjunctuurverbetering kan mijn fractie — zonder overdrijving, en rekening houdend met de internationale financiële context — de voorgestelde beleidsoplossingen in alle vertrouwen onderschrijven.

Ook de aangevraagde kredieten liggen in de lijn van de begrotings- en besparingsoplossingen van de regering. De bijna 38 miljard aan aangevraagde kredieten voor 1984 vertegenwoordigen een lichte stijging van ongeveer 0,6 pct. ten opzichte van de oorspronkelijk ingediende begroting 1984 en een effectieve daling van 2 pct. ten opzichte van de aangepaste begroting 1983.

Wat is nu het voorgestelde beleid dat achter deze cijfers schuilt?

In de eerste plaats is er het prijsbeleid, dat sinds 1982 een beleid was van de zogenaamde «selectieve prijsblokkering».

Belangrijk is in dit verband het per 1 januari 1984 van kracht geworden nieuwe indexcijfer. Het hervormd indexcijfer heeft als basisjaar 1981 en het werd samengesteld op basis van de geactualiseerde cijfers van de gezinsbudgetenquête van 1978-1979. In het kader van het saneringsplan van 15 maart 1984 zal de regering een strikt prijsbeleid voeren. Dit impliceert dat de huidige regeling tot einde 1987 zou gehandhaafd blijven en desnoods aangevuld kan worden met nieuwe maatregelen. Ogenblikkelijk rijst hier de vraag naar het te verwachten inflatiepercentage. Voor 1984 zal dit volgens de berekening 6 pct. zijn, wat 1,16 pct. lager zou zijn dan de inflatie op jaarbasis in 1983. Dit inflatiepercentage kan voor België zeer bevredigend worden genoemd als we rekening houden met de gemiddelde inflatie voor de gehele Europese Gemeenschap, die in 1983 8,1 pct. bedroeg. Het Belgische inflatiepercentage bleef daar dus met ruim 1 pct. onder.

Rekening houdend met de bereikte resultaten zou men dus onvoorwaardelijk kunnen concluderen dat het in periode van recessie absoluut aangewezen is in te grijpen in de prijsvorming om aldus te verhinderen dat het algemeen sociaal economisch belang zou worden geschrapt.

Anderzijds is het opvallend te noemen dat sommige Europese landen, inzonderheid de Duitse Bondsrepubliek en Nederland, hun prijsreglementering bijna geheel hebben afgeschaft, wat niet belet heeft dat deze landen toch wel een vrij gering inflatietempo kenden.

Belangrijk is dus op te treden opdat een volkomen marktwerking zou heersen. Belangrijk is ook, zo men de middelen wil vinden om de inflatie in te dijken, na te gaan waardoor de inflatie veroorzaakt wordt, ten einde te weten op welke factoren men eventueel kan en moet inspelen wil men doeltreffend kunnen ingrijpen.

Algemeen wordt aangenomen dat de prijsstijgingen voor een groot deel te wijten zijn aan de invoer, zowel van afgewerkte produkten als van grondstoffen. Vooral ons land zou hiervoor gevoelig zijn.

Een tweede oorzaak van de inflatie is het zich herhalend verschijnsel van de verhoging van de overheidsstarieven, namelijk spoor, telefoon en zo meer en waarbij steeds wordt aangehaald dat de betrokken departementen de normale procedure niet toepassen. Zo is bekend dat de vakbonden herhaaldelijk wezen op het feit dat de overheid zich in deze aangelegenheid moet neerleggen bij de reglementeringen die ook gelden voor de particuliere sector.

Het derde en laatste element, dat geen verduidelijking vergt, is ontegensprekelijk de loonkostentoename. Deze drie grote groepen van factoren

beheersen de inflatie. Het is dan ook logisch dat, gezien een doelmatige prijsbeheersing in een periode van inlevering nodig is om de koopkracht in stand te houden, deze economische indicatoren het voorwerp uitmaakten van gesprek tijdens het sociaal overleg. Graag mocht ik desbetreffend vernemen op welke van de drie inflatie-elementen specifiek zal worden ingespeeld in 1984 om aldus een evenwichtig toezicht en nauwgezette reglementering van de prijsbeheersing toe te laten. Tevens mocht ik vernemen of een eventuele herschikking van de administratieve diensten, die bij het prijsbeleid en de prijzencontrole betrokken zijn, in 1984 al dan niet zal worden uitgevoerd.

Wat het industrieel beleid betreft, is het verheugend vast te stellen dat de regering verder als doel blijft stellen, de versteviging van de structuur van de ondernemingen, de ontwikkeling van de toekomstgerichte activiteiten, de verdediging en de bevordering van de tewerkstelling. Concrete maatregelen, inzonderheid het opnieuw richten van het spaarwezen naar de financiering van de ondernemingen met risicodragend kapitaal, ten einde hun structuur te verbeteren en ze aan te moedigen op het vlak van de investeringen, werden met succes genomen en gaven aanleiding tot uitwerking van bijzondere plannen voor de grote sectoren in crisis.

Het ligt hier niet in mijn bedoeling de plannen en maatregelen met betrekking tot de staalnijverheid, de textielsector en de confectie, de scheepsbouw en de scheepsherstellingen opnieuw te berde te brengen of dieper te commentariëren, integendeel. Ik ben ervan overtuigd dat de regering, na lange inspanningen en — vergeten wij het niet — ongetwijfeld niet zonder zeer zware financiële en sociale offers, opnieuw een zekere toekomst heeft gegeven aan onze gekende sectoren in moeilijkheden. Minder politiek zwaar beladen, doch weliswaar eveneens zeer belangrijk binnen het uitgestippelde industrieel beleid, is het zogenaamde innovatiebeleid of met andere woorden de oprichting van tewerkstellingszones en van coördinatiecentra.

Zoals bekend zijn er momenteel in Vlaanderen reeds twee T-zones goedgekeurd, namelijk Tessenderlo-Beringen en de zone Geel-Diest. Naar verluidt zou eerlang de erkenning van de derde zone te Leper een feit worden. Wat het Waalse landsgedeelte betreft, zou er momenteel een voorstel overgemaakt zijn aan de EEG-Commissie voor de localisatie ervan. Tot beter inzicht, zou het mij aangenaam zijn zo ik van de heer minister kon vernemen hoeveel bedrijven zich momenteel reeds definitief in de voornoemde twee goedgekeurde zones zullen komen vestigen, met hoeveel bedrijven onderhandelingen tot vestiging worden gevoerd en welke de te verwachten tewerkstellingsgraad in deze zones zal zijn?

Anderzijds, maar dat ligt zo een beetje in dezelfde richting, mocht ik aandringen op een spoedige indiening van het wetsontwerp betreffende de reconversiecontracten, waaraan een aantal specifieke voordelen, zoals fiscale kapitaaldotatie, zouden worden verbonden. Zoals bepaald zullen deze contracten, via een reactivering van het Fonds voor industriële vernieuwing, worden toegespitst op rendabele projecten in de gebieden die zwaar getroffen zijn door de industriële herstructurering. Bestaat in dit verband nog de kans dat reeds nog in 1984 bepaalde van die zogenaamde reconversiecontracten zullen kunnen worden uitgevoerd?

Als laatste deelbeleid van het departement van Economische Zaken, zou ik even nader willen ingaan op het uitgestippelde energiebeleid. Vanzelfsprekend zijn hierbij zowel de evolutie van het energieverbruik, dat een dalende trend vertoont, als de evolutie van de energieprijzen belangrijk. Wat deze laatste evolutie betreft, mag algemeen worden aangenomen dat sinds 1973 de prijzen van alle energiedragers, de elektrische uitgezonderd, meer gestegen zijn dan de totale consumptieprijzen ofschoon de stijgingen van deze laatste fel werden beïnvloed door de energieprijzen zelf. Het is dan ook in het licht van deze laatste constatering dat de resoluties, aangenomen door de Wetgevende Kamers, dienen geplaatst te worden, inzonderheid wat betreft de valorisatie van de eigen energieproductie en het rationeel gebruik van de beschikbare energie.

Daarnaast werden op het vlak van de verschillende energetische projecten belangrijke maatregelen getroffen met betrekking tot het project van de kerncentrale te Chooz, het project-LNG terminal te Zeebrugge en de heropstarting van de Eurochemic-fabriek.

Vooral de Belgische participatie in het kernpark van Chooz roept bij mij enige vragen op. Het is namelijk een vast gegeven dat de Belgische deelname aan het kernpark van Chooz een aanleiding is om de levering van Maaswater aan Nederland enerzijds, en de uitdieping van de Westerschelde anderzijds, aan de orde te stellen. Niet zozeer omdat die drie dossiers technisch van elkaar afhankelijk zouden zijn, doch omdat die nu eenmaal politiek met elkaar blijken verbonden te zijn.

Het Nederlandse regeringsstandpunt in deze aangelegenheid is in de afgelopen weken harder geworden. Gesteld wordt dat er van een verdere

uitdieping van de Westerschelde geen sprake kan zijn, zolang de kwestie van de levering van Maaswater aan Nederland niet wordt geregeld. Vanzelfsprekend komen door deze uitlating de onderhoudsbaggerwerken in de Schelde niet in het gedrang. Wel verzet Nederland zich tegen de uitvoering van een nieuw baggerprogramma, het zogenaamde 48/50 voet-programma voor de haven van Antwerpen. Naar verluidt is dit uitdiepingsprogramma van de Schelde, zowel voor de Nationale Havencommissie als voor de regering een prioritaair punt.

Toegevoegd aan dit politieke dossier, duiken de oude vertrouwde waterverdragen op die de rechtstrekking van de bocht van Bath en het graven van het Baalhoekkanaal betroffen. Maar zoals nu blijkt, is het eerste project definitief afgeschreven en wordt het tweede, het Baalhoekkanaal tot ontsluiting van de Linkeroever, niet meer als prioritaair nagestreefd. Feit is dat men zowel nationaal als regionaal, wat betreft de haven van Antwerpen, tot hiertoe lijdzaam toeziet hoe de uitvoering van het 48/50-voetprogramma politiek gekoppeld werd aan de levering van Maaswater aan Nederland, wat finaal als een Waalse materie kan worden beschouwd, gezien dit op zijn beurt afhankelijk is van de bouw van een stuwdam op de Houille op Frans grondgebied, waarin Antwerpen evenmin van de partij is.

Dit brengt mij tot de slotvraag in hoeverre bij de ondertekening van de Belgische participatie in het kernpark van Chooz voor de Antwerpse waterproblemen eventueel in bijkomende orde in een oplossing werd voorzien?

Tot besluit wil ik onderstrepen dat er naar mijn bescheiden mening tot hiertoe nog maar weinig regeringen in België zijn geweest die zo goed doordrongen waren van de ernst en de omvang van de economische problemen waarmee ons land geconfronteerd wordt en bovendien bereid waren, over alle ideologische of communautaire geschilpunten heen, te zoeken naar haalbare en bruikbare oplossingen.

In dit besef, mijnheer de minister, zal mijn fractie zeker uw begroting goedkeuren. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à M. Vercaigne.

M. Vercaigne. — Monsieur le Président, chers collègues, dans son introductif exposé repris au rapport, M. le ministre fait l'analyse de la conjoncture économique dans les pays industrialisés.

Aux Etats-Unis, dites-vous en débutant, monsieur le ministre, une reprise assez vive a été constatée l'année dernière. Vous citez quelques données parlantes comme la hausse de l'indice de la production industrielle, la régression du chômage et l'augmentation du nombre d'emplois de 3 millions d'unités. Vous ajoutez que c'est la demande de la consommation privée qui, jointe à la fin du déstockage, est à la base de cette heureuse évolution. Pourquoi, sommes-nous tentés de dire, votre gouvernement fait-il tout le contraire chez nous puisque vous trouvez qu'aux Etats-Unis le système est efficace?

Depuis trois ans, vous mettez tout en œuvre pour diminuer la consommation des ménages. C'est même une des rares réussites de votre gouvernement. C'est tellement vrai que la Fedis, la Fédération des entreprises de distribution signalait dernièrement une baisse de 10 p.c. en volume des ventes des grandes surfaces pour décembre 1983 par rapport au même mois de l'année 1982. J'en déduis que le non-paiement de la prime de fin d'année aux agents des services publics, couplée bien entendu aux autres mesures arrêtées dans le cadre des pouvoirs spéciaux, crée les conditions nécessaires à l'effondrement du marché intérieur et à l'accroissement du chômage, même si certaines mesures prises récemment tendent à masquer l'ampleur de cette crise dont vous ne savez, en fait, comment vous dépêtrer.

Puisque j'en suis encore aux Etats-Unis, il serait bon pour l'Europe d'accorder plus de poids à l'Ecu dans les échanges intercommunautaires et les échanges entre la Communauté et les pays tiers comme ceux qui nous fournissent en matières premières, énergétiques notamment. C'est même un des points que j'ai retrouvés dans une brochure de propagande du PSC élaborée à l'occasion des élections européennes. Je voudrais citer ce texte sur lequel je suis fondamentalement d'accord.

M. André. — Tant mieux!

M. Vercaigne. — Une fois n'est pas coutume.

Je lis: «Une monnaie commune. Pourquoi faut-il accepter que notre facture pétrolière augmente de 5 p.c. alors que le prix du pétrole baisse de 15 p.c.? Ce phénomène est dû au fait que notre pétrole est payé en dollars et que celui-ci a augmenté de 20 p.c.»

Je plaide pour un élargissement du poids de l'Ecu dans la Communauté où, vous le savez en tant qu'économiste, 80 p.c. de nos échanges se font avec les partenaires de la Communauté. Il faudrait que toutes ces transactions se fassent non plus en dollars, comme c'est souvent le cas, mais en Ecus.

Vous êtes, monsieur le ministre, si je vous ai bien lu dans le rapport, de cet avis. Les taux d'intérêt des Etats-Unis plongent nos économies dans un marasme sans fin et, comme tous les pays de la Communauté prennent en même temps quasi les mêmes mesures d'austérité, les effets de celles-ci s'annulent bien souvent. On peut donc dire que les Etats-Unis maîtrisent très bien l'art d'exporter leur inflation.

En ce qui concerne notre pays, vous faites, à mon sens, preuve d'un trop grand optimisme et votre analyse tient davantage du pronostic.

Selon nous, 1984 sera encore une très mauvaise année parce que les arrêtés de pouvoirs spéciaux du début de l'année, la loi Mainil relative aux pensions, les décisions publiées au *Moniteur belge* du samedi 12 mai concernant les chômeurs, votre première loi abusivement appelée «de redressement», vont encore restreindre le pouvoir d'achat de couches de plus en plus larges de la population, ce qui va inévitablement amputer la consommation intérieure de très nombreux milliards de francs.

La grogne qui s'exprime à présent dans les petites et moyennes entreprises et particulièrement chez de nombreux commerçants est très caractéristique. Ces couches larges de la population se rendent compte que seules les entreprises tournées vers l'exportation tirent profit des avantages fiscaux et autres qui sont accordés tous azimuts. Par contre, le rétrécissement du pouvoir d'achat agit de plus en plus défavorablement sur la consommation intérieure. La colère de M. Mené, dirigeant d'associations de PME, face aux propos du dirigeant de la Feb, est très significative à cet égard.

Les commerçants, naguère vos supporters, commencent à vous glisser entre les doigts, car ils se rendent compte que c'est aussi sur leur dos que vous voulez assainir les finances de l'Etat.

Monsieur le ministre, vous évoquez complaisamment les mesures prises par votre gouvernement en vue de freiner la croissance du chômage. Vous citez sept mesures dont cinq témoignent du refus du patronat d'engager de véritables travailleurs. L'une de ces cinq mesures mérite qu'on s'y attarde quelque peu: celle qui vise à l'élargissement de l'emploi à temps partiel. C'est M. Janssen, alors président de la Feb, qui, le premier, a mis l'accent sur ce nouveau créneau. Alors qu'en 1981, 6 p.c. de nos travailleurs étaient occupés dans le cadre d'un emploi à temps partiel, M. Janssen fixa comme objectif d'atteindre rapidement les 12 p.c. C'était sa façon à lui de répondre positivement aux prières gouvernementales en vue de relancer l'emploi.

Depuis, le gouvernement a prévu diverses mesures pour favoriser le travail à temps partiel. Certaines sont contraignantes, comme celles qui touchent les nouveaux recrutés dans les services publics et, plus récemment, les enseignants; d'autres, prises par M. Hansenne, améliorent la législation sociale pour le travailleur à temps partiel.

Ceci n'est pas sans conséquence pour les autres travailleurs. Le patronat y gagne sur tous les tableaux, car la réduction du temps de travail s'accompagne, bien entendu, d'une réduction souvent égale des revenus, ce qui pèse sur les revendications de ceux qui réclament une réduction du temps de travail sans perte de salaire.

Ce travail à temps partiel confine les travailleurs dans des tâches subalternes. Les cadres et dirigeants d'entreprises qui travaillent à temps partiel ne doivent pas courir les rues!

Malgré tous ces satisfecit que vous vous décernez, le Bureau du Plan continue à avancer des perspectives sombres pour l'emploi.

On peut évaluer à environ 800 000 le total des personnes en situation d'emploi précaire au début de 1984. On ne trouve évidemment pas trace de ce constat dans le rapport. Le plan pluriannuel d'assainissement des finances publiques implique un nouveau resserrement du budget pour la plupart des particuliers. L'Ires prévoit une nouvelle régression de 1,8 p.c. de la consommation privée en 1984, ainsi qu'une «désépargne» de 0,5 p.c., impliquées par la diminution de 2 p.c. du revenu disponible des particuliers.

Le troisième programme d'austérité va, selon le Bureau du Plan, prolonger jusqu'en 1988 la compression de la consommation privée. Le nombre de chômeurs, à cette date, sera toujours de 722 000 unités, et à condition que la modération salariale soit affectée les deux prochaines années à des programmes d'emploi ou de partage du travail. L'objectif de réduction du déficit des finances publiques, s'il est atteint, le sera au

détriment des ménages qui connaîtront, selon le Bureau du Plan, une restriction permanente de leurs revenus et donc de leurs dépenses.

Malgré une hausse légère de l'index ce mois-ci — de 0,27 points — l'inflation n'est pas contenue. Vos 6 p.c. de hausse en 1984 ne seront pas atteints, car nous sommes déjà à plus de 7 p.c. malgré la légère hausse de ce mois-ci.

Comme le front commun syndical, nous réclamons un meilleur contrôle des prix. Si les pommes de terre, qui constituent un facteur alimentaire important pour nos populations, avaient conservé dans la structure de l'index leur importance antérieure, votre indice aurait été bien plus élevé. Chez nous, au Borinage, il faut déboursier 465 francs pour obtenir 25 kilos de pommes de terre de mauvaise qualité, ce qui les met hors de prix pour bon nombre d'allocataires sociaux.

Ce constat pose aussi le problème d'un rééquilibrage de la commercialisation des produits agricoles au sein de notre pays. Alors que la Wallonie compte 55 p.c. des terres cultivables, nous ne commercialisons que 25 p.c. de la production agricole du pays, pour une valeur ajoutée inférieure à 30 p.c. La colonisation intérieure en matière agricole devra cesser, comme doit cesser — et je vais en parler — l'énorme disparité en matière de commandes publiques pour les télécommunications.

Chez nous, une usine parfaitement outillée comme les Câbleries de Dour connaît un chômage important de l'ordre de deux jours/semaine pour l'ensemble des travailleurs. Elle ne reçoit pas sa part dans les commandes de l'Etat.

Monsieur le ministre, je suis du genre modéré en matière de conflits interrégionaux, surtout lorsqu'ils concernent les travailleurs. Ce n'est pas une raison pour « pousser le bouchon trop loin » comme vous venez de le faire à propos de commandes militaires. La surenchère n'a rien à voir avec l'économie nationale, ni d'ailleurs avec le libéralisme qui caractérise la doctrine gouvernementale. A ce propos, la liberté de circulation des personnes et des biens, dont se targuent d'aucuns, ne s'accommode pas de quotas qui sont des mesures directives et presque de la planification. Mais votre système n'en est pas à une contradiction près!

Monsieur le ministre, des parlementaires sans doute mal intentionnés — ils semblent être absents aujourd'hui — ont, dans un passé récent, mis en cause le manque d'ardeur au travail des travailleurs wallons. Pour démentir ce présupposé absolument non fondé, je tiens à vous informer qu'un record vient d'être battu à Cockerill-Sambre et, plus particulièrement, à la coulée continue de Chertal qui fête son premier anniversaire. Nippon Steel avait prévu une production de 400 000 tonnes. En réalité, 550 000 tonnes ont été produites, soit 35 p.c. de plus que les estimations des experts japonais. On signale même qu'en mars 1984, les résultats bruts de Chertal sont positifs. Voilà qui doit nous réjouir tous, sauf les envieux dont je parlais tout à l'heure.

Une question pour terminer, monsieur le ministre. Je vous ai interrogé, il y a peu de temps, sur une société privée qui jouit de privilèges exorbitants, la Sabam. Celle-ci perçoit d'importants montants à titre de droits d'auteur mais elle en redistribue bien peu. Qui contrôle cette société? Quels sont les pourcentages restitués aux titulaires des droits? Enfin, comme vous avez autorisé les sociétés de télédistribution à percevoir, pour compte de la Sabam, des droits d'auteurs fixés de manière forfaitaire, comment les non-abonnés à la télédistribution feront-ils pour s'acquitter de ces droits? Allez-vous créer de nouvelles discriminations entre citoyens de ce pays? Pourquoi ne pas transformer cette société monopolistique en société publique, plus soucieuse des intérêts des consommateurs de biens culturels?

Je vous remercie déjà de la réponse sérieuse que vous voudrez bien me donner et dont j'espère qu'elle sera moins fuyante que celles que vous m'avez fournies antérieurement.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Geldolf.

De heer Geldolf. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, collega's, bij de bespreking van deze begroting in de commissie stelden we de minister een reeks vragen over de stand van zaken inzake het Plan en het Planbureau. De minister begon met te verwijzen naar zijn collega Maystadt, minister van Begroting en Wetenschapsbeleid, die ook het Plan in zijn bevoegdheid heeft. We maakten eerst de opmerking dat in de begroting van Economische Zaken, titel I, 11, 1 (37), op bladzijde 5 van Document 5-XII (1983-1984) nr. 1, wel degelijk een krediet van 192,6 miljoen is ingeschreven, zijnde « het ten laste nemen door de Staat van de personeelsuitgaven van het Planbureau ».

Vervolgens wezen we erop dat het, in tegenstelling tot sommige Westeuropese landen, in België zo moeilijk tot stand gekomen Planbureau, toch wel degelijk een instrument van economische politiek is, maar dat men de jongste jaren dit instrument totaal verwaarloost.

De minister gaf toe dat er op dat gebied inderdaad een malaise is, die zijns inziens hoofdzakelijk het gevolg is van de regionalisatie en een niet-afdoende aanpassing van de structuren aan deze regionalisatie. Hij beloofde, met het oog op het verslag, daarover een nota met de *status quaestionis*. Hoe groot was dan ook onze verbazing bij de lectuur van het rapport van de heer Tijl Declercq op bladzijde 35 onder de hoofding Planbureau enkel volgende laconieke zinnen te lezen: « Een lid wil weten hoe het staat met de werking van het Planbureau. Deze vraag werd gesteld aan de heer Maystadt, minister van het Plan, die functioneel verantwoordelijk is voor het Plan. » Voilà, dat is het. Geen nota. Geen *status quaestionis*. Niets.

We komen dan tot een reeks eigenaardige vaststellingen.

Zowel de kaderwet van 15 juli 1970 houdende organisatie van de planning en economische decentralisatie als het koninklijk besluit van 24 mei 1971 houdende statuut, organisatie en werkingsbesluiten van het Planbureau, waren hoofdzakelijk het werk van twee ministers van Economische Zaken: in 1970 de heer Edmond Leburton, in 1971 de heer André Cools, deze laatste, mijnheer de minister, onder de hoede van uw vader als Premier.

Zolang het Plan onder Economische Zaken bleef ressorteren, gebeurde er iets met dat belangrijk instrument voor een efficiënte economische politiek. Perfect was het natuurlijk niet. Maar de werkelijke malheuren zijn begonnen vanaf het ogenblik dat men tegen alle logica in het Plan is gaan afscheiden van Economische Zaken.

Hoe is die evolutie verlopen?

Geen minister van het Plan tot vóór 1980.

1980: regering Martens-Spitaels-Vanderpoorten; de heer Desmarets, minister van het Plan en Wetenschapsbeleid.

Het Plan staat hier op de voorgrond.

1980: regering Martens-Spitaels; de heer Desmarets, Vice-Eerste minister en minister van Middenstand, van het Plan en adjunct voor de Franse Gemeenschap.

1980: regering Eyskens; de heer Desmarets, Vice-Eerste minister en minister van Middenstand, van het Plan en adjunct voor de Franse Gemeenschap.

17 december 1981: regering Martens-Gol; de heer Maystadt, minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan.

Daar komt het Plan dan in laatste orde. Bij de meeste ondertitels van minister Maystadt wordt het Plan helemaal niet vermeld. U, mijnheer Eyskens, is trouwens de minister die de begroting onder zijn bevoegdheid heeft.

Sindsdien kan men terecht de vraag stellen wat er geworden is van de essentiële artikelen van de wet van 21 juli 1970.

« Artikel 1: Het doel van de planning is in het globale en nationale economische beleid, zowel voor het geheel van het grondgebied als voor elk gewest, een maximale evenwichtige economische expansie te verzekeren en, in het raam daarvan, een bestendige verbetering inzake tewerkstelling, arbeidsinkomen, koopkracht, huisvesting, infrastructuur en uitrustingen.

Artikel 2: De planning omvat de openbare sector, de privé-ondernemingen, met inbegrip van de financiële maatschappijen en dekt de nationale zowel als de gewestelijke sectoriële facetten.

Artikel 3: De planning drukt zich uit in een economisch vijfjarenplan. In dit plan wordt de mogelijkheid van een jaarlijkse aanpassing voorzien.

Artikel 7: De algemene en de sectoriële directie van het Planbureau maken een inventaris op van de voornaamste keuzemogelijkheden die technisch verwezenlijkbaar zijn. Deze mogelijkheden worden door de gewestelijke directie van het Plan met de medewerking van de gewestelijke economische raden, vergeleken met de gewestelijke opties. Het Planbureau stuurt het ontwerp vervolgens naar de regering die het aan de Kamers toezendt met de aanduiding van haar voorstellen. De adviezen van de Centrale raad voor het bedrijfsleven, van de Nationale Arbeidsraad, van het Nationaal Comité voor economische expansie en van de gewestelijke economische raden wordt erbij gevoegd. »

Dit lijken mij toch de meest essentiële artikelen met betrekking tot het Plan.

Het is toch evident dat de werking van het Planbureau zich niet kan beperken tot die van een persoonlijke studiedienst ten behoeve van de minister van Begroting, maar zij zoals in landen als Nederland of Frankrijk de spil zou moeten zijn om de middelen waarover de openbare sector op economisch en financieel vlak beschikt, te coördineren en in te zetten voor een werkelijke, zij het soepele, planeconomie. Daar zouden de bindingen met de Nim, de ASLK, het Gemeentekrediet, de NMKN, Distrigaz en de contractuele planning moeten worden gelegd. Niets daarvan. Onlangs was er zelfs een mislukte poging tot radicale afschaffing van het Planbureau. De beschrijving van dit roversverhaal vinden we in een artikel uit een reeks van Guy Duplat in *Le Soir*, «La vague néo-libérale» en meer bepaald in nr. 11 onder de titel «Du «nettoyage» des commissions et parastataux à celui des primes et des services sociaux». *Le Soir* van 14 mei 1984. Ik beperk me tot enkele citaten:

«Deux gros rapports de près de deux cents pages chacun sont enfermés à double tour dans les caves du 16, rue de la Loi... Lors de leur réunion au château de La Hulpe, en juillet 1983, pour la préparation du budget 1984, les ministres avaient chargé le secrétaire d'Etat à la Fonction publique, M. Louis Waltniel, de rédiger deux rapports. Le premier devait examiner toutes les primes et allocations «anormalement élevées» ou non justifiées qui sont accordées dans la Fonction publique...

Le second rapport concerne les services sociaux des ministères et des parastataux... L'homme à la base de ces deux rapports, M. Waltniel, n'en est pas à son coup d'essai. Il avait déjà rédigé deux rapports sur le «dégraissage de l'Etat». Sa philosophie est aussi celle de la déclaration gouvernementale. L'Etat, dit-il, a élargi exagérément ses tentacules ces dernières années. Sans cesse, on a créé de nouveaux organismes et de nouvelles commissions sans songer à «faire le nettoyage» des anciennes... Le second rapport de M. Waltniel était encore plus délicat puisqu'il portait sur les parastataux et autres organismes d'intérêt public. Cent vingt-cinq d'entre eux avaient été étudiés. M. Waltniel proposait la suppression de vingt-trois d'entre eux dont le bureau du Plan. Cette dernière suggestion avait été contresignée par le ministre de la Fonction publique lui-même, M. Nothomb. Le ministre du Plan est presque tombé de sa chaise en apprenant la nouvelle. Mais à l'examen, il est apparu que M. Nothomb n'avait pas lu cette partie du rapport de son secrétaire d'Etat. Le bureau du Plan ne sera finalement pas supprimé et les projets de M. Waltniel ont été considérablement édulcorés. Chaque ministre protégeant son patrimoine...

De heer Basecq, eerste ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Einde van het verhaal over een poging tot sluipmoord, niet alleen op het Planbureau maar op elk idee zelf van de plangedachte.

Dat men vooral niet kome aandragen met het argument dat het in de wet van 1970 uitgestippelde mechanisme voor de vijftienplannen met mogelijkheid van jaarlijkse aanpassing, te gecompliceerd en onhanterbaar was. Ook als dat zo is, dan is het de hoogste tijd om niet langer bij de pakken te blijven zitten en de koe bij de horens te vatten.

Dat is geen probleem van wetenschapsbeleid, ook geen probleem van de minister van Begroting alleen. Al de organen vermeld in de wet van 1970 zijn hoofdzakelijk economische organen: de GERV, de CERW, de gewestelijke economische raad voor Brabant, het Comité voor economische expansie, de Gom's, de Nim, de Gim's.

Ook in de gids der ministeries van 1982/1983 lezen we nog op bladzijde 263: Planbureau: geplaatst onder het gezag van de Eerste minister en minister van Economische Zaken.

Mijnheer de minister, het Planbureau wordt op uw begroting betaald. Neem dit zolang verwaarloosde instrument terug op. Doe er iets mee in deze benarde crisistijd.

Het SP-alternatief stelt terecht dat het socialistisch pleidooi voor meer invloed van de gemeenschap op de economie niet ingegeven wordt door één of andere dogmatische etatiseringsdrang. Wel door de overtuiging dat deze richtinggeving een onmiskenbaar omkaderend instrument is om onze economie naar een fundamenteel herstel te voeren.

Hiertoe moeten op breder vlak fundamentele maatschappelijke structuren op vier domeinen worden hervormd: versterking en heroriëntering van de planning, beheersing van de vitale sectoren, uitbreiding van het overheidsinitiatief en democratisering van het bedrijfsleven.

Het idee van planning, hoezeer ook uitgehold in het verleden, blijven wij benadrukken. Vermits de huidige economische planning al te vrijblijvend, al te ondoorzichtig en te weinig efficiënt is, moeten de bestaande wetgeving en de praktijk op een aantal punten grondig veranderen.

Hoewel het principe van de meerjarenplanning behouden moet blijven, moet het een meer soepele vorm krijgen. «Glijdende planning» voorkomt dat het Plan een strak keurslijf is waar men de economie wil inpersen. Elk jaar, bij vastlegging van de Rijksmiddelenbegroting, past men daarbij het Plan aan voor de volgende vier jaren.

Het economische plan moet in overeenstemming gebracht worden met het sociaal en financieel plan en, samen met de planning op andere domeinen, in een kaderplan geïntegreerd worden.

Het publieke-investeringsprogramma en de begroting moeten een dwingend element zijn van de uitvoering van het Plan. De dwingende planning geldt voor alle overheidsinstellingen en ondernemingen waarin de overheid een participatie van meer dan 50 pct. heeft.

De band tussen de begroting en het Plan moet duidelijk worden bepaald. Onder andere moet bij de Rijksmiddelenbegroting een staat van uitvoering van het Plan worden gevoegd.

Bedrijven en sectoren in moeilijkheden worden gesteund op basis van een herstructureringsprogramma, waarin de hele sector wordt doorgelicht met zijn sterke en zwakke punten en met zijn reële toekomstmogelijkheden. Concrete en specifieke sectorplannen zijn nodig voor de belangrijke sectoren, zowel de goede als de slechte. De sectorplannen kaderen in de globale planning en worden ook in de globale regionale planning ingepast.

Contractuele planning moet de hoeksteen zijn voor elke vorm van overheidssteun. Enkel daardoor is het mogelijk de expansiewetgeving, de steun aan bedrijven in moeilijkheden enzovoort, coherent in te schakelen in een strategie van structuurhervormingen.

Het centrale probleem is dat de werkelijke economische ontwikkelingen door de investeringsplannen van de grote bedrijven bepaald worden en dat de overheid deze plannen niet kent en er geen enkele greep op heeft. Daarom stellen we voor dat een voluntarische planning voor de privé-sector de huidige nietsinhoudende, slechts richtinggevende planning zou vervangen: privé-bedrijven of groepen met een omzet van 5 miljard of meer kunnen een planningsovereenkomst met de Staat of het gewest aangaan.

Doel is dat de overheid met de betrokken bedrijven of groepen duidelijke en precieze overeenkomsten over de strategische opties van hun investeringspolitiek afsluit. Dit impliceert voor deze bedrijven of groepen de verplichting om in bepaalde projecten of sectoren te investeren. De bedrijven die dergelijke overeenkomst afsluiten, krijgen speciale voordelen in het kader van de wetgeving op de overheidssteun. Een dergelijk systeem van planningsovereenkomsten maakt ook een uitbreiding van de economische democratie mogelijk. De vertegenwoordigers van arbeiders en bedienden moeten er actief bij betrokken worden, zonder dat dit tot medebeheer binnen het bedrijf leidt.

Tot zover, mijnheer de minister, onze toekomstvisie ter zake. Maar intussen zou u al kunnen beginnen met het Planbureau en het Plan uit het vergeetboek te halen. De plangedachte is in België gegroeid in een crisistijd. Ze heeft paradoxaal genoeg eindelijk vorm gekregen aan het eind van de *golden sixties*.

Nu, in volle crisistijd, doet men alsof dat belangrijk instrument van beleid nog enkel een studiebureau met zeer beperkte opdracht is. Het is meer dan tijd de neo-liberale wegen van het *laissez faire* te laten varen en de economie met soepel optredende, maar vaste overheidshand te leiden. Plan en Planbureau, ook in een fel vernieuwde optiek, zijn daarbij onmisbaar. (*Applaus op de socialistische banken.*)

M. le Président. — La parole est à M. Mouton.

M. Mouton. — Monsieur le Président, l'examen du budget du ministère des Affaires économiques a déjà donné l'occasion — et ce n'est malheureusement pas la seule — à certains de mes collègues dont MM. Pécriaux et Vercaigne, d'établir un bilan objectif, donc négatif, de la politique que le gouvernement Martens-Gol impose au pays depuis maintenant vingt-neuf mois.

Mais, nous le savons, les différentes régions de la Belgique ne sont guère touchées de la même façon.

L'impossibilité de fait d'arriver à des équilibres régionaux réels, logiques et rationnels, par des discussions objectives et des procédures légales, entrave lourdement, et d'avantage de jour en jour, le développement pourtant vital de notre pays.

Plusieurs fois déjà, nous avons souligné les attitudes ambiguës d'un gouvernement national, où les uns ne négligent aucune entorse à notre système législatif pour favoriser le Nord du pays et où les autres témoi-

gnent d'autant de mollesse que d'incapacité lorsqu'il s'agit de défendre les intérêts des régions du Sud.

Ainsi, la partialité des décisions politiques et économiques prises systématiquement en faveur de la Flandre peut être illustrée par une série d'exemples flagrants et, en examinant plus particulièrement le sort qui a été réservé à la Wallonie, il est aisé de démontrer que ma région a doublement souffert de la politique gouvernementale.

Ce mécanisme des traitements préférentiels peut être illustré par maints exemples auxquels je vais revenir. Mais je voudrais, sans m'y attarder, souligner l'évolution significative de deux indicateurs économiques révélateurs de la santé et de la gestion d'un pays, à savoir le chômage et les investissements.

Le gouvernement tente de justifier sa politique en évoquant la soi-disant amélioration de la situation de l'emploi en Belgique. Il préfère ne pas souligner les différences qui apparaissent à ce sujet lorsque l'on compare les chiffres relatifs à la Flandre, d'une part, à la Wallonie, d'autre part.

Les ministres nationaux du PSC et du PRL sont complices de cette négligence. Mais nous pensons qu'il faut le rappeler avec insistance: la diminution relative des sans-emploi se situe exclusivement en Flandre alors que la Wallonie et Bruxelles continuent à subir l'aggravation du chômage et ce, particulièrement parmi les jeunes.

Le communiqué de l'Office national de l'Emploi relatif à la situation en avril 1984 est limpide à ce sujet: pour le mois dernier, alors qu'on enregistrait une diminution de 7 512 chômeurs en Flandre, des progressions de 339 unités pour la Wallonie et 222 pour Bruxelles étaient par contre signalées. Le total des assurés contre le chômage est aujourd'hui en Wallonie supérieur de près de 4 p.c. à celui de la Flandre.

En matière d'investissements, le même constat s'impose. Les chiffres de l'Ires datant de février dernier montrent clairement que, pour 1983, le niveau des investissements a été nettement favorable à la Flandre.

Les prévisions pour 1984 vont dans le même sens; toutes les données fournies par l'Ires démontrent que le volume des investissements se répartit inéquitablement entre la Wallonie et la Flandre. De plus, les investissements en Wallonie sont bien souvent des investissements de rationalisation que d'expansion, avec toutes les conséquences que cela implique sur l'avenir du tissu industriel wallon.

Venons-en maintenant aux exemples que je me proposais d'examiner tout à l'heure.

Commençons par celui auquel la presse a fait écho, il y a une semaine, et que certains ont appelé le scandale d'Interface.

Ce dossier présente, en effet, quelques singularités. En examinant d'un peu plus près cette affaire, que constate-t-on?

L'accord de départ portant sur la commande d'une deuxième tranche de F-16 prévoyait, pour la région francophone, 58 p.c. de compensations directes. Ces 58 p.c. se réduisaient en réalité à environ 38 p.c. lorsqu'on décomptait la part revenant aux industries de la Région bruxelloise qui, par parenthèse, occupent pour plus des trois quarts du personnel flamand.

La Flandre, quant à elle, devait obtenir 22 p.c. de compensations indirectes. C'était au ministre national, en l'occurrence M. Eyskens, qu'incombait la tâche d'organiser ces mécanismes de compensation.

Or il semble que le ministre des Affaires économiques a bel et bien failli à son devoir puisqu'il a été à l'origine de la constitution d'un groupe de travail chargé de donner des avis sur toutes les propositions de compensation faites par la General Dynamics, fabricant du F-16. Ce groupe réunissait le président de l'exécutif flamand et, fait caractéristique, le VEV et le Flag, ce qui prouve indéniablement la collusion flagrante entre le ministre, dit national, des Affaires économiques et les milieux d'affaires flamands.

Non content d'abandonner une partie de ses compétences à la Région flamande — puisque en réalité, seul le représentant de M. Geens disposant d'un droit de veto dans ce groupe, l'exécutif flamand y est par conséquent tout puissant, et que de plus l'avis rendu par ce groupe de travail est impératif —, non content donc de s'engager à suivre aveuglément les avis rendus par ce groupe, M. Eyskens sabote de ce fait le travail de son successeur puisque celui-ci, s'il est francophone, n'aura aucun droit de regard sur les compensations indirectes pour la Flandre, celles-ci étant entièrement réglées par les Flamands.

Nous ne nous étendrons pas ici sur le deuxième volet de cette affaire que constitue la création, pour les besoins de la cause, de la Flanders Interface qui, en prélevant une commission de 1 p.c. sur tous les contrats,

permet au Flag et au patronat flamand de réaliser un bénéfice de cent millions de francs exonérés d'impôts puisque la SA Flanders Interface bénéficie des effets de l'arrêté royal n° 15 concernant l'encouragement du capital à risque.

On ne sait trop s'il faut en rire ou en pleurer...

Quoi qu'il en soit, cette affaire a, une fois de plus, démontré combien les ministres flamands utilisent, au seul profit de la Flandre, les mandats dits nationaux qui leur sont attribués.

M. Eyskens n'a pu apporter aucun démenti à ces informations et les faits que nous venons d'évoquer sont incontestables.

Nous aimerions par conséquent savoir comment M. Eyskens justifie son attitude. Nous aimerions aussi savoir comment les ministres francophones justifient leur silence. Ont-ils été complices de cette affaire, et dans ce cas comment peuvent-ils s'expliquer? N'ont-ils pas été mis au courant de cette histoire et dans ce cas comment comptent-ils réagir?

L'exécutif régional wallon a décidé de saisir le comité de concertation gouvernement-exécutifs à propos de cette affaire. Pouvons-nous espérer qu'ici la loi sera enfin respectée et que les intérêts wallons seront réellement défendus?

Par ailleurs, le ministre pourrait-il nous éclairer sur la note concernant le dossier des hélicoptères, note qu'il a signée l'été dernier et qui prévoit que la construction des hélicoptères serait essentiellement réalisée par les entreprises de la Région flamande.

Lorsque M. Eyskens signale que les entreprises wallonnes seront associées à concurrence d'un tiers au programme des hélicoptères, il faut savoir qu'en réalité cela constitue un nouveau coup, peut-être fatal, porté à l'aéronautique wallonne puisque plus aucune grosse commande publique dans ce secteur ne voit ses retombées affectées majoritairement en Wallonie.

L'aéronautique n'est malheureusement pas le seul exemple de gestion partial, de choix irrationnel et de politique partisane.

Attardons-nous quelques instants au problème des zones d'emploi.

Dès septembre 1983, le gouvernement a créé deux zones d'emploi en Flandre, pour lesquelles d'ailleurs des implantations d'entreprises ont déjà été annoncées.

En Wallonie, rien!

Les Wallons, en mai 1984, attendent toujours leurs zones d'emploi alors que, dès mars 1983 l'exécutif régional wallon avait donné un avis unanime. Tout tend à prouver que M. Eyskens fait volontairement traîner ce dossier également.

Si ce n'est le cas, comment peut-il expliquer avoir attendu jusqu'au 8 mars 1984 pour avertir l'ERW de l'exigence de la CEE d'une concentration géographique plus poussée?

Comment M. Eyskens peut-il mettre en cause le trop grand éparpillement des zones proposées alors que c'est le gouvernement national lui-même qui a défini huit petites zones en juin 1983?

Pourquoi l'ERW, et ce malgré les promesses faites par le cabinet des Affaires économiques, n'a-t-il jamais été associé à la discussion avec la CEE?

Quant à l'attitude de certains ministres wallons, nous ne nous y attarderons pas mais nous voulons quand même marquer notre étonnement face à la dernière proposition de MM. Gol et Nothomb qui ont une conception bien étrange de la concentration et qui, sachant que la commission de la CEE condamne une parcellisation poussée des zones d'emploi, n'ont pourtant pas hésité à émettre une proposition plus que vulnérable — celle de la zone hennuyère — puisque la composition géographique est telle qu'une distance de quarante-cinq kilomètres sépare les deux sous-zones de Fleurus et de Mons.

Etonnement aussi et compassion avec les travailleurs de Feluy qui voient le projet de zone d'emploi à Manage abandonné malgré les promesses du ministre Maystadt.

Ceci nous permet d'en venir à la politique de reconversion et d'évoquer les heurts et malheurs du Fonds de rénovation industrielle.

Ne concernant dans un premier temps que la restructuration de la sidérurgie, le Fonds de rénovation industrielle a, dans un soi-disant souci d'équilibre communautaire, été étendu aux zones textiles et de reconstruction navale, domaines intéressants surtout la Flandre.

Mais on n'en est resté là puisque tous les secteurs sont maintenant visés et essentiellement, en fait, les charbonnages limbourgeois.

D'autres modifications ont par ailleurs encore été apportées qui mettent fin à la primauté de l'initiative industrielle publique et qui s'inscrivent dans la philosophie générale de « soutien au vainqueur » contenue dans la politique de reconversion.

Nous l'avons déjà dit, cette politique est totalement inadaptée à la Wallonie et c'est une fois de plus la Flandre qui va en récolter les fruits, comme pour le plan textile dont la dernière répartition donne 10,6 p.c. à la Wallonie contre 87,8 p.c. à la Flandre, et 1,6 p.c. à Bruxelles.

Un mot de la sidérurgie.

Il est des secteurs où M. Eyskens sait défendre les intérêts de la Belgique, à condition qu'il s'agisse d'intérêts flamands. L'accord du 26 juillet et la loi du 5 mars 1984 démontrent à souhait que les mécanismes de défense et de réflexion sont bien différents lorsqu'il s'agit du Sud du pays.

Et M. Eyskens peut claironner tant qu'il veut que la situation s'est améliorée dans la sidérurgie, il n'en reste pas moins que la rupture de la solidarité nationale s'est faite au détriment de la seule Région wallonne et que la Wallonie continue à payer seule le sauvetage de la sidérurgie.

Elle paie ce sauvetage très lourdement et des mesures extrêmement contraignantes lui sont imposées pour l'attribution tardive d'interventions financières dont certaines ont été décidées il y a plus de deux ans.

Parallèlement à cela, la politique préférentielle à l'égard de Sidmar se poursuit puisque après la rupture de la participation de Cockerill-Sambre dans le capital de Sidmar et après des interventions des Fonds nationaux de l'ordre de 50 milliards, la cession totale du contrôle de Sidmar par la Société Générale vient d'être approuvée par le gouvernement.

On le voit, autant d'exemples, autant de preuves de la soumission des ministres francophones au gouvernement belgo-flamand et de la gestion partial du pays.

En ce qui concerne la politique énergétique, cette année a vu la conclusion de l'accord entre les gouvernements belges et français à propos de la construction de nouvelles centrales nucléaires à Chooz.

A maintes reprises, nous avons déjà expliqué les raisons de notre opposition à cette coopération électronucléaire avec la France. Les estimations de la croissance de la consommation d'électricité sont telles qu'elles ne justifient nullement une multiplication des centrales nucléaires. Les perspectives que les options nucléaires ouvrent pour l'emploi sont moins intéressantes que celles qui pourraient résulter d'autres projets d'investissements dans le secteur énergétique — les plan d'équipement alternatif, par exemple — ou ailleurs dans l'économie — les économies d'énergie, les nouvelles technologies... Et enfin, toutes les garanties qui s'imposent en matière de sécurité des populations et de protection de l'environnement n'ont pas encore été données, même si certains progrès ont été faits en ce domaine.

Quoi qu'il en soit, la coopération avec la France est maintenant décidée, mais beaucoup de problèmes restent en suspens.

Ainsi, le problème de la réciprocité et des pénalités exigées par Paris en cas de retard dans la construction de la prochaine centrale belge.

Les discussions en commission ont, en effet, infirmé les apaisements fournis par la presse, puisque le ministre a invoqué le système d'amendes que le gouvernement français mettrait en œuvre en 1987 en cas de non-construction de Doel 5.

Le ministre pourrait-il nous éclairer sur ce point ? Pourrait-il également préciser ses projets quant à la construction éventuelle d'une centrale au charbon ? Sera-t-elle supplémentaire ou complémentaire ?

Nous voudrions terminer en évoquant un autre accord de coopération possible : celui de la Belgique avec la Libye.

Que pense M. Eyskens de cet accord ?

Il semble que la Libye lie le contrat nucléaire à la conclusion d'autres accords de coopération économique avec la Belgique. Qu'en est-il exactement et quelles seraient exactement les retombées économiques pour notre pays ?

J'attends avec impatience les réponses et les explications que M. Eyskens me fournira sur tous les problèmes soulevés ici. J'ose espérer que les réactions seront pour une fois celles d'un ministre national et non celles d'un gouvernant d'un pseudo-Etat flamand. (*Applaudissements sur les bancs socialistes.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Ooteghem.

De heer Van Ooteghem. — Mijnheer de Voorzitter, mijn betoog zal zeer kort zijn. Ik zal mij beperken tot het stellen van enkele vragen en het doorprikken van een propagandaballon.

Een eerste vraag betreft de situatie bij Cockerill-Sambre. De financiële steun aan Cockerill-Sambre werd afhankelijk gemaakt van het tot stand komen van een sociaal akkoord in het bedrijf, zoals dat voordien reeds in talloze Vlaamse bedrijven het geval was. Bovendien heeft de regering ons herhaaldelijk voorgehouden dat een referendum zou worden gehouden. De BRT heeft er zich zelfs mee beziggehouden die verklaringen van de verschillende ministers en van de Eerste minister op een rijtje te zetten. De ene keer verklaarde men dat het referendum de volgende maand zou plaatsvinden, de andere keer zou het binnen zes maanden worden gehouden en in nog een andere verklaring beloofde men binnen drie maanden een referendum te houden. Daarvan is echter tot nog toe nog niets in huis gekomen.

Intussen hebben wij wel kunnen vaststellen dat, ondanks die zogenaamde eisen van de regering, nog geen referendum werd gehouden, dat evenmin een sociaal pact werd gesloten, maar dat men wel met ettelijke miljarden is over de brug gekomen. Vandaar, mijnheer de minister, mijn zeer pertinente vraag: Wanneer zal uiteindelijk een sociaal pact worden gesloten, wanneer zal eventueel een referendum worden gehouden en wat zijn de minimumvereisten die de regering stelt aan het sociaal pact ?

In ruil voor de kapitaalbreng van de overheid bij Cockerill-Sambre heeft de regering een internationaal erkend deskundige, de heer Gandois, in het bedrijf afgevaardigd. Tot onze grote verbazing was één van zijn eerste daden het verhuizen van het hoofdkantoor van Cockerill-Sambre naar Brussel, en dit in een gebouw waarvoor een exorbitante huurprijs moet worden betaald die andere multinationale ondernemingen deed terugschrikken. Blijkbaar steekt het bij de heer Gandois niet op een paar miljoenen.

Hoe dan ook, zoals onze collega het daarstraks, zij het met enige overdrijving, heeft gezegd, heeft de regering ook een kapitaalbreng gedaan bij Sidmar. Wanneer de regering in ruil daarvoor bij Cockerill-Sambre iemand afvaardigt die internationaal bekend is als deskundige, veronderstelden wij dat zij dat ook zou doen bij Sidmar. Wij stelden echter vast dat de regering bij Sidmar de vaste wervingssecretaris en de kersverse schepen van financiën van de stad Gent afvaardigde. Let wel, mijnheer de minister, ik heb volstrekt niets tegen deze heren. Met de vaste wervingssecretaris heb ik persoonlijk zelfs een zeer goede relatie en tegen schepen Yannick De Clercq heb ik ook niets. Wij hadden echter wel verwacht dat de regering iemand zou afgevaardigd hebben die deskundig was op het gebied van de staalsector, zeer goede buitenlandse relaties had om de export van Sidmar te kunnen opdrijven, een zeer lange ervaring had op het gebied van bedrijfsbeheer of een financieel expert was. Niets daarvan ! Integendeel, de afvaardiging van de vaste wervingssecretaris is deontologisch onverantwoord. Hij is één van de hoogste ambtenaren in dit land en moet zich enkel bezighouden met de aanwerving van overheidspersoneel. Hij zou zich niet mogen inlaten met commerciële ondernemingen.

De andere afgevaardigde is de zoon van zijn vader en dat is zijn enige inbreng. Die man heeft geen enkele ervaring, noch professioneel, noch financieel, noch politiek. Volgens mij is die benoeming het hoogtepunt van de participatie en van de aftakeling van onze instellingen.

Ik vraag mij af, mijnheer de minister, hoe u wil dat de bevolking de overheid nog *au sérieux* neemt, wanneer u diezelfde bevolking vraagt in te leveren en wanneer het nepotisme op een schandalige manier wordt toegepast in dit geval.

Zo kom ik tot mijn tweede vraag. Toen één van beide beheerders werd benoemd, was zijn eerste zorg te telefoneren naar Sidmar om te vragen hoeveel hij zou verdienen in de raad van bestuur. Hetzelfde vraag ik u nu, mijnheer de minister. Deze twee afgevaardigden van het Rijk zullen een zestal keren per jaar de vergaderingen van de raad van bestuur bijwonen. Mijn vraag luidt: hoeveel worden ze daarvoor betaald ?

Mijn derde bezorgheid, mijnheer de minister, betreft het bedrijf Arbed Gentbrugge. Onder die naam is het bedrijf bij de Gentse bevolking onbekend; men spreekt van de Puntfabriek. Vroeger, in slechtere tijden, sprak men van de *Clouterie* van Gentbrugge. Op 16 april 1984 is er een speciale vergadering geweest van de ondernemingsraad. Daar werd gezegd dat de resultaten van het vorig jaar slecht waren en dat het bedrijf moet worden gereorganiseerd. Er werd dan medegedeeld dat het bedrijf zal worden opgesplitst in drie filialen, een filiaal bouwstaal, een filiaal lasdraad en een filiaal verkoopdienst. Het gevolg hiervan is dat er onmiddellijk 60 afvloeiingen moeten plaatshebben. Het personeel vraagt zich met bezorgheid af wat er met de resterende 425 personeelsleden

gaat gebeuren. Ze zijn bang van die filialisering. Ze hebben reeds de filialisering meegemaakt van de boutenfabriek, die in 1981 werd gesloten.

Nadien moest het personeel vaststellen dat een andere filiaal van Arbed, namelijk Produrac te Wichelen, in 1982 werd gesloten. Men begint te vrezen dat het een systeem wordt van Arbed zijn verschillende bedrijven te filialisieren en de buitenlandse investeringen stuk voor stuk van de hand te doen. Arbed belooft investeringen te doen in de Puntfabriek te Gentbrugge, maar vraagt daarvoor een kapitaalbreng van de Belgische banken, van de parastatale instellingen en van de Vlaamse regering. Daarbij komt dat Arbed nog maar enkele maanden geleden een zeer grote financiële operatie heeft meegemaakt in haar voordeel door de kapitaalbreng van de Staat bij Sidmar. Nu wil Arbed zelf niet meer investeren in Gentbrugge. De lieve centjes zijn binnen en de gemeenschap kan nu opdraaien voor de rest.

Ik vraag u daarom, mijnheer de minister, of u van deze evolutie op de hoogte bent. Ik veronderstel dat de ondernemingsraad u daarover heeft ingelicht. In elk geval vraag ik u Arbed op zijn verantwoordelijkheid te willen wijzen. De werkgelegenheid moet worden gegarandeerd in ruil voor de zeer grote financiële inbreng van het Rijk bij Sidmar.

Een vierde opmerking betreft GB-Inno. Zoals iedereen weet, heeft het personeel van de warenhuizen vorig jaar fiks ingeleverd in ruil voor bijkomende werkgelegenheid. Vorig jaar werden bij GB-Inno niet minder dan 643 jonge werkrachten in dienst genomen. In 1983, dus ondanks die aanwerving, heeft GB-Inno nog 1 miljard winst gemaakt. Vandaag zegt de directie dat er 1200 personeelsleden moeten afvloeien.

Eerst laat men dus het personeel inleveren om 643 jonge mensen in dienst te nemen en het daaropvolgend jaar laat men 1 200 personeelsleden afvloeien, nadat men 1 miljard winst heeft gemaakt. Hoe zal dat gebeuren? Zogezegd via brugpensioenen: Op 53 jaar voor de mannen en op 48 jaar voor de vrouwen. Dan kan men toch heel het gebluf op de TV van de voorzitter van het VBO die zegt dat hij de werkgelegenheid dit jaar garandeert, niet *au sérieux* nemen. Hoe kan die man bijvoorbeeld, garanderen dat GB-Inno geen mensen zal laten afvloeien? Welnu, GB-Inno trekt zich van het gebluf van heer Leysen helemaal niets aan en is van oordeel dat 1 200 mensen in aanmerking komen voor het brugpensioen op 48 jaar en 53 jaar. Mijnheer de minister, waar moet dat heen? België is het enige land in de hele wereld dat zich brugpensioenen op de leeftijd van 48 en 53 jaar kan permitteren. Wie moet dat blijven betalen? Het is ondenkbaar dat men op die weg voortgaat en dat grote ondernemingen, op die manier, worden ontslagen van hun verplichtingen tegenover het personeel terwijl ze de brugpensioenen voor het grootste deel door de werkende bevolking doen betalen. Die brugpensioenen zijn niets anders dan een camouflage van de werkloosheid.

Ik meen dat het nodig is van op deze tribune de propagandaballon te doorprikken van de afname van de toename van de werkloosheid. Volgens officiële cijfers zijn er in ons land 530 000 werklozen, afgerond een half miljoen. Ik zal bewijzen dat er geen half miljoen werklozen zijn, maar afgerond 1 miljoen werklozen. Die cijfers neem ik uit een zeer onverdachte bron: de conjunctuurbrief van het ministerie van Economische Zaken van maart 1984. Wat is de stand in januari 1984? Uitkeringsgerechtigden 523 050; andere verplicht ingeschrevenen 106 318; BTK'ers 14 599; derde arbeidscircuit voltijds 14 191; derde arbeidscircuit deeltijds 747; tewerkgestelde werklozen 26 383; stagiairs voltijds 26 782; stagiairs deeltijds 11 742; brugpensioneerden 106 620; uitgeslotenen 93 231. Alles samen maakt dat dus 869 663 werklozen. Voegen wij daarbij de verdoken werklozen uit de middenstand, de vrije beroepen en de landbouw en dan komen wij op 1 miljoen werklozen in plaats van een half miljoen.

Van een afname van de toename is absoluut geen sprake. Er is niets anders dan toename zonder meer. Dat is de keiharde realiteit. Al de rest is zuiver propaganda van de regering, wier voornaamste economische activiteit bestaat in het lenen van geld in binnen- en buitenland. Voor een dergelijke activiteit kunnen wij u, jammer genoeg, geen vertrouwen schenken. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Van Puymbroeck.

Mevrouw Van Puymbroeck. — Mijnheer de Voorzitter, ik zal mij in mijn uiteenzetting beperken tot enkele beschouwingen over het gevoerde energiebeleid.

De zorg voor een rationeel energiebeleid is en blijft een van de belangrijkste groene actiepunten en vormt tevens de basis van een econo-

mische politiek die rekening wil houden met lange-termijnvooruitzichten. De schaarste aan fossiele brandstoffen is en blijft een bepalende factor voor de moderne economie. Wie dit schaarsteprincipe ontkent of naast zich neerlegt, kan enkel nog sleutelen aan voorlopige oplossingen van deelproblemen. Een realistische toekomstgerichte economische politiek wordt dan een onmogelijkheid.

Tijdens het energiedebat van juni 1982 bleek overduidelijk dat de gevestigde politieke groepen weinig of geen begrip konden opbrengen voor een ecologische visie op het energiebeleid. Ook 1983 bracht hierin nauwelijks verandering. Integendeel zelfs. Op het moment dat zelfs technocraten als Alvin Toffler de kernenergiesector als verouderd afschilderen, als overblijfselen uit een achterhaalde tweede-golfsamenleving, en op het moment dat het Amerikaanse instituut *World Watch* op overtuigende wijze kon aantonen dat kernenergie sneller duurder wordt dan traditionele vormen van energievoorziening, blijft de Belgische regering ijveren voor meer nucleaire samenwerking.

Terwijl in de meeste landen met de Verenigde Staten op kop kerncentrales massaal afbesteld worden, volgt de Belgische regering kritiekloos de Franse energiepolitiek die het Franse staatsbedrijf *Electricité de France* in de voorbije jaren reeds miljarden franks kostte: men zoekt niet voor niets naar een partner in de rampspoed!

Ten onrechte tracht men op het ogenblik de Kempense steenkoolmijnen af te schilderen als het Cockerill-Sambre van de jaren 1990. Wie verder kijkt dan naar onmiddellijk voordeel, wie wil en durft voortgaan op kosten-batenanalyses die alle factoren in rekening brengen, bijvoorbeeld ook de mens en het milieu moet wel tot het besluit komen dat niet de steenkoolmijnen, maar integendeel de kernparken ons in de toekomst een blok aan het been zullen zijn.

De regering baseert zich op de prognoses van het «uitrustingsplan» van de elektriciteitsproducenten, die een toename van het energieverbruik voorspellen tussen 2 en 3 pct. Recente cijfers bewijzen het tegendeel en ramingen van andere studiegroepen als bijvoorbeeld werkgroep Dialoog in Leuven, voorspellen op langere termijn eerder een daling van het energieverbruik. Door de nieuwe kerncentrales zal dus naar alle waarschijnlijkheid een energie-overschot worden geproduceerd.

Typerend voor de houding van deze regering en vooral voor de houding van de elektriciteitsproducenten is dat men het aanbod wil stimuleren zonder echt rekening te houden met de reële vraag: op deze wijze zal men in de toekomst worden gedwongen om een kunstmatige behoefte aan meer energieverbruik, bijvoorbeeld meer en duurdere elektrische verwarming, te scheppen. Dit is, gezien de wereldwijde schaarste aan niet-vernieuwbare energiebronnen, waaronder uranium, tegelijk onverantwoord en fundamenteel onrechtvaardig ten aanzien van nog niet geïndustrialiseerde landen.

Maar er is meer. De nieuwe kerncentrales beloven immers supercentrales te worden. De nieuwe centrale te Chooz zal een vermogen van 1450 megawatt hebben, de vijfde centrale te Doel een vermogen van 1 300 megawatt. Als we dit vergelijken met de armtierige 390 megawatt van Doel 1 en Doel 2 dan is de tendens zonneklaar. De elektriciteitsproducenten bewijzen eens te meer hun acute allergie voor de eisen van kleinschaligheid en decentralisatie. Met recht en reden kan hier worden gesproken van grootheidswaan.

Nog afgezien van de allesbehalve denkbeeldige gevaren voor de bevolking, het milieu en de democratische besluitvorming, is ook de rendabiliteit van deze superprojecten zeer twijfelachtig. Dit werd uitvoerig aangetoond in een rapport van Aviel Verbruggen. Chooz wordt de grootste centrale die ooit ter wereld gebouwd werd, maar over de kosten, zowel qua investering als qua onderhoud, over de betrouwbaarheid of over de efficiëntie van een dergelijke kerncentrale-in-het-kwadraat tast men volkomen in het duister.

Hetzelfde vinden we overigens terug te Kalkar, waar België participeert voor 15 pct. van de kosten. Ook hier zijn de kosten stelselmatig opgelopen. In de Verenigde Staten waar het principe van de vrije concurrentie soms nog een gezonde invloed kan laten gelden, heeft men uit deze kostenstijging allang de nodige conclusies getrokken. In België echter ondersteunen de vermeende voorstanders van de vrije markt een toemende overheidsstussenkomst ter ondersteuning van een verouderde mas-

todonttechnologie.

De Waalse nucleaire lobby tracht op alle mogelijke wijzen contracten in de wacht te slepen voor een nucleaire industrie die op sterven na dood is. Zelfs de export van nucleaire onderdelen naar Libië kan dan worden

overwogen om de productie gaande te houden. Zal het beseft dat men dan levert aan een klant die onlangs nog bewees niet terug te schrikken voor terroristisch geweld ook een rol spelen, of zal de productie primen? Graag zou ik het standpunt van de minister in dit verband kennen.

Er is nog meer. Als klap op de vuurpijl is men er zelfs in geslaagd ook het energiedossier grondig te communautariseren. Zo bevinden zich aan de éne zijde van de taalgrens de KS, de Zeebrugse LNG-terminal en Doel. Verweg, aan de andere kant van de taalgrens, bevinden zich het hevig geteisterde Cockerill-Sambre, de Chooz-connection en de Montoir-connection. Dan kan het steekspel beginnen: voor wat, hoort wat; geen Vlaams geld voor Waals staal, ergo: geen Waals geld voor Limburgse kolen. Enzovoort.

Eén ding is duidelijk: van een doordacht ecologisch, of zelfs maar economisch verantwoord energiebeleid is dan geen sprake meer. Het communautair opbod is het energiedebat gaan domineren en vergiftigen.

Wij willen allen ook oproepen tot een energiepolitiek die mens- en milieuvriendelijk is, die reële mogelijkheden biedt tot diversificatie, tot soepel antwoord op een wisselende vraag, die op democratische wijze door de basis kan worden gecontroleerd en niet kan worden misbruikt voor militaire of terroristische doeleinden.

Wij willen een energiepolitiek die oprecht werk maakt van een politiek van rationeel energieverbruik, een energiepolitiek die geen zinvolle arbeid uitstoot, maar die integendeel arbeidschepend is, geen overdadige kapitaalbreng veronderstelt en ook op KMO-vlak of coöperatief vlak kan worden verwerkelijkt.

Daarom pleiten wij in de eerste plaats voor de alternatieve, de zachte energiebronnen, waar de idealen van kleinschaligheid en milieuvriendelijkheid op haast unieke wijze waar kunnen worden gemaakt. Maar we maken ons wat dit betreft, geen illusies. Realistische prognoses voorspellen dat tegen het jaar 2000 hoogstens voor 12 pct. door hernieuwbare energiebronnen als zonne- en windenergie, biomassa- en afvalenergie, in de energiebehoeften zal kunnen worden voorzien. Wij verwijzen hierbij naar het scenario van de werkgroep Dialoog, die zegt dat in een paar jaren tijd honderdduizend nieuwe arbeidsplaatsen kunnen worden bijgeschapen.

In een overgangsfase kunnen en moeten meer traditionele energiebronnen weer een belangrijker rol gaan spelen. Allereerst denken we dan aan de productie van eigen, binnenlandse steenkool, de enige natuurlijke energiebron die België rijk is. De Groenen menen dat er wel degelijk nog een toekomst is weggelegd voor de KS op voorwaarde dat men erin slaagt, bijvoorbeeld door een degelijke planning op lange termijn, de rendabiliteit te verhogen en op voorwaarde dat de steenkoolproductie kan beantwoorden aan hogere milieu- en veiligheidseisen. De ontwikkeling van nieuwe steenkooltechnologieën biedt wat dit betreft, realistische vooruitzichten.

Wel willen we beklemtonen dat ook een grootschalige steenkoolcentrale volgens ons geen ideale oplossing is. Het groene alternatief is de bouw van meerdere kleine kolencentrales met gecombineerde productie van warmte en elektriciteit.

Het gebruik van olie zal uiteraard nog een tijd lang van groot belang blijven, maar de onstabiele marktsituatie — denk maar aan de huidige conflictsituatie in de Perzische Golf — en de slinkende olievoorraden, sturen ons noodgedwongen in de richting van andere energiebronnen.

Ook het verbruik van aardgas zal de eerste tientallen jaren belangrijk blijven, vooral als grondstof voor de industrie. Dit betekent echter niet dat we zomaar instemmen met de huidige methoden inzake de opslag van gas in reuzeterminals. Grootschalig opgezette projecten als de LNG-terminal te Heist of de LPG-terminal te Kallo gaan ten onrechte voorbij aan de hoge risicofactor die aan dit soort van projecten verbonden is.

Wij zijn van mening dat een kosten-batenanalyse, als de optimistische analyse van Purvin and Gertz, die de menselijke en de milieufactor fundamenteel buiten beschouwing laat en de mogelijke kosten van een ongeluk gewoon negeert, niet realistisch kan of mag worden genoemd.

Bovendien dreigt er een overaanvoer van aardgas, een verschijnsel dat best begrijpelijk wordt als men beseft dat de regering blijkbaar op twee paarden tegelijk wedt: zowel op een verdere uitbouw van het kernpark als op een voltooiing van gasterminals voor gas dat waarschijnlijk op lange termijn geen of onvoldoende afzetmogelijkheden zal vinden. Het is een illustratie te meer van een energiepolitiek die geen vaste lijn kan volgen omdat ze een dubbele dekking wil, die ons totaal afhankelijk maakt van het buitenland.

Het kernvrij alternatief van de Groenen is geen utopie. Het is reëel haalbaar. De brede maatschappelijke discussie in Nederland rond het

CE-scenario van ingenieur Potma en de daardoor geïnspireerde discussies in België wijzen duidelijk in de richting van concreet uitwerkbare scenario's. De echte vraag die we ons hier en nu moeten durven stellen, is de vraag naar de uiteindelijke haalbaarheid van het kernenergiescenario. Ook de filosoof Martin Heidegger geloofde in de mogelijkheden van het atoomtijdperk. Maar hij geloofde regelmatig in een historisch zijnsgebeuren dat voortschrijdt en steeds nieuwe ontwikkelingen aan het licht brengt.

Het is geen schande op basis van nieuwe feiten en nieuwe wetenschappelijke verworvenheden, tot een nieuw inzicht, te komen, dat ook naar een andere manier van zijn zal leiden. (*Applaus op verschillende banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Eyskens.

De heer Eyskens, minister van Economische Zaken. — Mijnheer de Voorzitter, sta mij toe eerst hulde te brengen aan de rapporteur Tijl Declercq die in zijn mondelinge commentaar vanochtend heel boeiende dingen heeft gezegd. Dit verslag was trouwens een zeer trouwe neerslag van de interessante discussie die wij onder het voorzitterschap van de heer de Wasseige in de commissie voor de Economische Aangelegenheden van deze Hoge Vergadering, hebben gehad.

Eerst wil ik een paar algemene opmerkingen maken, daarna antwoorden op een aantal vragen en opmerkingen die in de verschillende uiteenzettingen steeds weer zijn teruggekeerd en tenslotte proberen te antwoorden op de verschillende sprekers.

Het is onbetwistbaar dat zich een economische herleving aftekent. Alle gegevens wijzen erop. Wij hebben er lange tijd op gewacht. Eindelijk is de herleving daar.

In de VS uit zich dat op een flamboyante manier, in die mate sterk dat men zich kan afvragen of dit geen bedreiging is voor de duurzaamheid van de herneming gelet op de structurele problemen die in de VS blijven gesteld, in termen van deficits van hun handelsbalans en van hun begroting en rekening houdend met hun abnormale hoge reële rentevoeten. Het zijn niet de nominale rentevoeten, maar natuurlijk de reële rentevoeten die onder ogen moeten worden genomen.

Als wij naar het contaminatie-effect op Europa en België kijken, dan zien wij, al moeten wij deze cijfers met de nodige voorzichtigheid interpreteren, dat onze macro-economische indicatoren van maand tot maand verbeteren. De investeringen van de maand februari 1984 geven in vergelijking met de maand februari 1983 op basis van de BTW-statistiek een stijging van 47,3 pct. In dit cijfer schuilt natuurlijk een seizoensfactor. Dit cijfer moet natuurlijk van de seizoeninvloed gezuiverd worden om er de trend uit te halen. Dan wordt het wat bescheidener. Vandaag staat in een bekende Vlaamse krant een tabel met de indicatoren van onze economie. De trendmatige stijging ligt natuurlijk wat anders. Ook in verband met de industriële productie is er voor februari 1984 een stijging van plus 10,6 pct. De trend geeft plus 4,9 pct. Ook in de bouwsector schijnt er een lichte herneming plaats te vinden. Het deficit van de handelsbalans werd gehalveerd. Iedereen geeft toe dat de competitiviteit hersteld is.

Maar hier wil ik een tweevoudige opmerking maken.

Ten eerste, competitiviteit is nog wat anders dan rentabiliteit. En er zijn nog vele bedrijven waarvan de rentabiliteit of het rendement op eigen middelen duidelijk onvoldoende is, wat een bedreiging is voor de financiële stabiliteit van de onderneming.

Ten tweede, en vele sprekers hebben hierop gezinspeeld, moet de competitiviteit dagelijks worden verdedigd en verdiend.

Bepaalde cijfers wijzen op een afglijden van ons concurrentievermogen, althans in termen van arbeidskosten.

Men heeft hier het cijfer geciteerd van 11 pct., in één bekende firma. Dat cijfer ligt misschien wat aan de hoge kant, maar het is niet onmogelijk dat wij op het einde van het jaar een stijging van de arbeidskosten krijgen duidelijk boven het gemiddelde van de zeven handelspartners naar wie wij verwijzen en waarop onze competitiviteitsbarometer is afgestemd.

De regering hoopt derhalve dat de sociale gesprekspartners in een wat meer sereen en ontspannen klimaat, mede als gevolg van het voorstel dat één van deze partners veertien dagen geleden heeft gedaan, een interprofessioneel akkoord zullen sluiten waarin onze competitiviteit wordt gewaarborgd en waarin zo mogelijk een automatisch correctiemechanisme wordt ingebouwd indien zou blijken dat onze competitiviteitsnorm wordt overschreden. Dat zou natuurlijk een goede en mooie oplossing zijn via overleg, waarbij wij opnieuw zouden aanknopen bij de traditie van concertatie, maar dan inspraak en samenspraak die wel degelijk leidt tot coherente afspraken.

Indien dat akkoord er niet komt dan zal de regering — die vraag is gesteld — zonder aarzelen gebruik maken van de machten die zij van de wetgever heeft gekregen om de nodige ingrepen te doen, tot de datum van het verstrijken ervan, 31 december 1984. Wij zijn immers de mening toegedaan dat het behoud van de competitiviteit een absolute voorafgaande voorwaarde is voor het welslagen van elk structureel economisch beleid en ook voor het beëindigen van het stijgen van de werkloosheid. Dit is absoluut essentieel.

Als de regering het woord competitiviteit in de mond neemt, gaat het met name om kostencompetitiviteit. Naast die kostencompetitiviteit is er natuurlijk het mededingingsvermogen op basis van de kwaliteit van onze producten, het assortiment ervan en wat men noemt, de innovatorische concurrentie. Daar komt het eigenlijk op neer. Dat is iets heel anders, en dat is nog veel belangrijker dan de kostencompetitiviteit op korte termijn. Dat heeft te maken met het industrieel beleid en met industriële vernieuwing. Daarvan hangt onze industriële toekomst af en ook de toekomst van onze moeizaam, maar verdienstelijk opgebouwde welvaartsstaat. Dat is duidelijk.

Wij moeten er geen geheim rond laten bestaan dat de competitiviteitsbarometer van de regering een enge barometer is omdat hij de competitiviteit bijna uitsluitend toerekent naar de loonkosten per werknemer. Het zou beter zijn dit te doen in termen van loonkost per uur en nog beter in termen van loonkost per geproduceerde eenheid.

Als men het cijfer van plus 11 pct., te verwachten vóór het einde van het jaar, waarover men hier heeft gesproken, corrigeert met de stijging van de produktiviteit, ziet dat cijfer er helemaal anders uit en valt het ook naar beneden vermits de produktiviteit in ons land elk jaar stijgt met 4 à 5 pct. Die 11 pct. wordt dan misschien maar 5 of 4,5 pct. Wij moeten samen die oefening van objectivering doen. De produktiviteitsstijging draagt immers bij tot het behoud en het herstel van de competitiviteit.

Als wij de produktiviteit aanrekenen tot versterking van het concurrentievermogen, mogen wij niet onmiddellijk nadien vervallen in een andere redenering zeggend dat die produktiviteitsstijging moet worden gebruikt om de arbeidstijd te verkorten zonder loonverlies. Dat kan natuurlijk niet. Dan besteedt men de produktiviteitsstijging een tweede maal. Indien men bovendien de produktiviteitsstijging zou gebruiken om de inlevering van de werknemers te betalen, besteedt men ze een derde maal. Sommigen ontwikkelen deze redenering met grote virtuositeit. Zij houdt helemaal geen steek en is economisch volslagen nonsens. Laten wij dit toch even onderstrepen.

Een tweede algemene opmerking betreft het geleidelijk aan welslagen van de herstructureringsplannen van de regering in de nationale sectoren, meet bepaald in de textielsector waar dit nu reeds op spectaculaire wijze tot uiting komt.

De heer Leemans treedt opnieuw als voorzitter op

De investeringen in de textielsector zullen in één jaar tijd verdubbelen. Bovendien kan ik een hele reeks cijfers mededelen waaruit blijkt dat de positie van de Belgische textielnijverheid voor de meeste subsectoren nu gunstiger is dan in 1973, vooravond van de crisis. Dat geldt onder meer voor de spinnerijen, nochtans een zeer beproefde subsector. De Belgische spinnerijen namen in 1973 6,55 pct. van de EG-verbruik voor hun rekening. Thans is hun aandeel gestegen tot 6,90 pct. De klassieke weverijen vertegenwoordigden in 1973 6,29 pct. van de EG-verbruik en in 1983 6,35 pct. De evolutie in de tapijtsector is absoluut spectaculair. Het aandeel van België in het EG-verbruik steeg van 17,99 pct. in 1973 tot 30,43 pct. in 1983. Eén tapijt op drie waarop Europeanen in hun woningen in de tien Lid-Staten lopen, komt uit België.

De heer Van Ooteghem. — Zelfs de Arabieren lopen op Belgische tapijten.

De heer Eyskens, minister van Economische Zaken. — Inderdaad, en ze zijn soms zo goed nagemaakt dat men denkt dat het Perzische tapijten zijn.

Ook de kwaliteit is in aanzienlijke mate verbeterd. Dezelfde evolutie is waar te nemen in de sector van de meubelstoffen. Voor het breigoed is de evolutie iets minder gunstig aangezien het aandeel daar lager ligt dan in 1973.

Dit alles bewijst dat globale herstructureringsplannen, met vallen en opstaan uitgevoerd, kunnen slagen. Weliswaar nadat veel leed geleden is. 70 000 arbeidsplaatsen gingen immers verloren in de textielsector en

40 pct. van de ondernemingen werd uitgerangeerd. Zij die overgebleven zijn komen echter versterkt uit de strijd.

Hier wil ik toch een paradox onderstrepen.

In de textielnijverheid zou men kunnen overgaan tot bijkomende aanwervingen. Men gewaagt zelfs van een toename van ongeveer 5 pct. De werkgevers hebben mij echter medegedeeld dat zij op de huidige arbeidsmarkt niet de geschikte arbeidskrachten vinden, dit ondanks het feit dat er zoveel werklozen zijn. Volgens de berekeningen van de heer Van Ooteghem, waarop ik straks nog zal terugkomen, zouden er zelfs 900 000 werklozen zijn. 500 000 werklozen lijkt mij al erg genoeg. Men vindt echter niet de geschikte arbeidskrachten omdat de textielnijverheid zodanig gemoderniseerd is dat het werk dat nu moet worden verricht, niet meer kan worden vergeleken met wat zes à zeven jaar geleden moest worden gedaan. Hier rijst het probleem van de permanente omscholing maar ook van de scholing en de beroepsvorming van de jonge mensen. Dit is een structureel element in de oplossing van de crisis.

Men kan trouwens een meer beangstigende vraag stellen. Gaan wij niet naar een samenleving waar een deel van onze bevolking, ingevolge een structureel gebrek aan aanpassingscapaciteiten, eventueel ingevolge een te laag IQ, ertoe veroordeeld is als het ware een reserveleger van werkonbekwamen te vormen? Ik kan op deze vraag niet antwoorden.

Indien de evolutie werkelijk in die zin verloopt, hoe zal onze maatschappij er dan in de toekomst uitzien? Sociale discriminatie ingevolge een onrechtvaardige verdeling van vermogens en inkomsten kan nog verholpen worden. Wij proberen sedert meer dan twee eeuwen daaraan iets te doen en vooral de jongste veertig à vijftig jaren werd op dit gebied heel wat verwezenlijkt. Sociale discriminatie ingevolge het *Ancien Régime* kan worden opgelost door een goede revolutie. Sociale discriminatie die te wijten is aan milieufactoren en gebrek aan intellectuele vermogens, wat kan men daartegen doen?

De heer Van Ooteghem. — Politieke benoemingen!

De heer Eyskens, minister van Economische Zaken. — Daarover zal ik straks nog iets zeggen, mijnheer Van Ooteghem. Sommigen beschouwen politieke benoemingen inderdaad als een compensatie voor een gebrek aan intellectueel vermogen.

Misschien ligt de oplossing in de biogenetische manipulatie. Op het ogenblik is dit echter nog *science fiction*.

Dat laatste probleem, dat wel eens aan de oppervlakte komt in onze snel evoluerende samenleving, moet ons wel degelijk tot nadenken stemmen.

En sidérurgie, il est évident, mes chers collègues, que les choses vont nettement mieux. La demande est en train d'augmenter, les prix se raffermissent. Grâce aussi aux mesures prises par la Communauté européenne, les restructurations sont en voie de réalisation. M. de Wasseige affirme que, depuis mai 1983, plus rien ne s'est passé. Il doit être depuis un an en état d'hibernation mentale s'il n'a absolument rien remarqué.

En effet, le rapport de M. Gandois a été déposé en mai 1983 et depuis lors, tous les obstacles ont été surmontés les uns après les autres. La solution politique a été trouvée au problème virtuellement inextricable du nouveau financement de Cockerill-Sambre en particulier, de la sidérurgie et des secteurs nationaux en général. Tout le monde donnait le gouvernement perdant, même d'aucuns au sein de la majorité. Nous avons trouvé une formule qui, certes, est un compromis à la belge — certains disent qu'il s'agit d'une sorte de régionalisation de fait — mais qui a au moins le mérite d'exister et d'apaiser les tensions.

Un accord a été passé sur les synergies entre la Belgique, le Luxembourg et entre les trois producteurs les plus importants. Il fallait le faire. Personne ne voulait croire que là aussi nous allions réussir, sans provoquer un immense conflit d'intérêts entre ces trois producteurs. Cet accord existe et les dirigeants industriels qui n'ont pas attrapé le virus communautaire collaborent, et cela marche très bien.

Un accord sur le financement a été signé, monsieur de Wasseige, et est opérationnel. Vendredi passé, nous avons formellement créé les comités ministériels à compétence régionale au sein du gouvernement national. Une série de ministres nationaux ne sont pas membres de ces comités régionaux puisque, monsieur Mouton, il faut quand même que dans un gouvernement national, d'aucuns restent des ministres nationaux, quel que soit le procès d'intention que vous puissiez leur faire. Je récusé totalement vos accusations et je reviendrai tout à l'heure à votre intervention.

Les comités régionaux, une fois constitués, exercent avec le ministre des Finances et le ministre des Affaires économiques la tutelle sur les deux filiales régionalisées de la SNSN. Ils ont créé vendredi dernier les deux filiales: la wallonne et la flamande. La wallonne, existant juridiquement, a donc pu conclure et signer le contrat d'emprunt avec les banques, puisque c'est la filiale de la SNSN qui devient débitrice. C'est une relation entre les banques et la filiale wallonne de la SNSN pour un montant de vingt-sept milliards, comme vous le savez. L'accord avec les banques était déjà signé auparavant par M. De Clercq et moi-même. Cet emprunt sera réalisé en trois tranches. Donc, tout est réglé.

Tenslotte is er het sociaal pact, waarmee de heer Gandois ongeveer klaar is. Dit betekent een algemene inlevering van 6 pct. en een specifieke inlevering van 4 pct. Dit is geen nieuwe discriminatie, want deze gestafelde formule van 6 + 4 pct. passen wij toe in alle ondernemingen in moeilijkheden, zowel in het Noorden als in het Zuiden. Dat is geen klein bier. Ik heb de cijfers bij mij van de inlevering bij Cockerill-Sambre in 1983. De Vlaamse publieke opinie die, wat normaal is in dit vreemde land, dikwijls loodrecht staat tegenover de Waalse publieke opinie, kan niet aannemen dat bij Cockerill-Sambre door de arbeiders wel degelijk werd ingeleverd in 1983. Mag ik eraan herinneren dat de kaderleden in 1983 in dat bedrijf door het niet-uitbetalen van de eindejaarpremies 8,6 pct. van hun salaris hebben ingeleverd, de bedienden 5,86 pct. en dat de arbeiders werden onderworpen aan 3 miljoen uren gedeeltelijke werkloosheid op 25 miljoen, hetzij 12,15 pct. Dat betekent een daling van de loonmassa van 1 miljard 179 miljoen. Die arbeiders zijn natuurlijk naar de RVA gegaan en hebben werkloosheidsuitkering gekregen met een kleine premie. Maar voor vele arbeidersgezinnen betekende dat een belangrijke vermindering van hun inkomen. Dat is onbetwistbaar. Men moet hier niet blijven vertellen, zoals ik nog altijd hoor, dat het voor Cockerill-Sambre niet het geval is. Dat verwekt bij mij een zekere irritatie, omdat het een teken is van een soort éénogigheid in de benadering van problemen. Er is bij Cockerill-Sambre evengoed ingeleverd als bij andere ondernemingen.

De heer Van Ooteghem. — Mijnheer de minister, er is ons altijd voorgehouden dat het financieel akkoord afhankelijk was van een voorafgaand sociaal akkoord. Dat is in de Vlaamse bedrijven ook gebeurd. Vooraf hebben de arbeiders een sociaal akkoord moeten aanvaarden alvorens de regering met geld over de brug is gekomen. Hier is blijkbaar juist een tegengestelde operatie gebeurd. Er is eerst een financieel akkoord gesloten. Wij moeten nu afwachten of de vakbonden zullen akkoord gaan met het sociale luik dat u voorstelt.

De heer Eyskens, minister van Economische Zaken. — Het financieel akkoord is gesloten, maar is nog niet effectief in uitvoering. De twee voogdijministers die zoëven zijn geciteerd kunnen op elk moment, omdat zij voor elke verrichting hun handtekening moeten plaatsen, van oordeel zijn dat de voorwaarden niet zijn vervuld. Derhalve kan de trein worden gestopt. Dat is perfect mogelijk. Dat is trouwens in het verleden voor een aantal ondernemingen gebeurd, inclusief bij Cockerill-Sambre. Toen men, begin 1983, de inlevering die ik heb geciteerd niet wou uitvoeren, heb ik, gedurende een aantal weken, de subsidiëring moeten stilleggen. Wees gerust, alle voorwaarden zijn vervuld. Het verloopt volgens plan, maar vandaag de dag is er een heel andere, constructieve context. De heer Gandois spreekt van *un contract de réussite*. Ik ben ervan overtuigd dat niet alleen de Belgische staalnijverheid, maar ook een beproefde onderneming zoals Cockerill-Sambre, nu weer een belangrijke kans krijgt. Dat is een nuttige conclusie die ik u ter overweging voorleg.

In al onze toespraken, tot anderhalf jaar geleden, was het normaal te verklaren dat de traditionele activiteiten in Europa en in ons land zijn afgeschreven, dat we ze moeten overhevelen naar de ontwikkelingslanden, vooral naar de *new industrial countries*. We moesten het als een soort noodlot beschouwen en ons daaraan aanpassen. Men is daarvan sedert ongeveer een jaar teruggekomen. Wat zien wij gebeuren?

Ten eerste, de *new industrial countries* zakken helaas, in elkaar, door hun megalomane politiek en hun economisch en financieel beleid. Zij hebben zich tot over de oren in de schuld gestoken. Dat is onder meer het geval voor Mexico, Brazilië en Argentinië.

Ten tweede, de automatisering, de robotisering en ook de nadere technologische vernieuwingen worden met drastische schreden in het Amerikaans en Japans bedrijfsleven ingevoerd, maar ook bij ons onder de oppervlakte. Dat is goed nieuws dat de koppen van de kranten niet haalt. Het is toch opvallend hoe men in de media niet meer spreekt van Cockerill-Sambre, omdat het er beter gaat. Maar twee jaar lang, elke dag opnieuw, werd het slechte nieuws gebracht. Het is een van deze

zieklijke afwijkingen die typisch zijn voor onze moderne samenleving. Er is niet veel aan te veranderen. Wij zouden een krant moeten uitvinden die enkel het goede nieuws brengt om de mensen wat op te peppen. Dat is hoogstnodig.

Wij constateren nu dat de investeringsstromen van de Amerikaanse en Japanse multinationals naar Zuid-Amerika en Zuidoost-Azië totaal aan het omkeren zijn en terugvloeien naar Amerika en Japan. De stijging van de dollar heeft ertoe bijgedragen, wat Europa betreft, dat onze competitiviteit is versterkt. Europa kan daarvan profiteren.

Het is de waarheid dat de derde industriële revolutie niet alleen bijdraagt tot het ontwikkelen van nieuwe producten, de speerpuntproducten, de «chips» enzovoort maar dat zij nog nuttiger is en zelfs noodzakelijk door het invoeren van de produktiemethodes van de «derde golf» van Toffler in onze traditionele sectoren. Daardoor worden die sectoren van binnenuit totaal omgewenteld en omgevormd tot speerpuntsectoren. Dat is perfect mogelijk in de staalnijverheid. Dat is ook gebeurd in de textielnijverheid. Het kan ook voor de scheepsbouw en op termijn is iets dergelijks eveneens mogelijk voor onze steenkoolnijverheid.

Het ziet er vandaag dus veel minder somber uit dan wij een of twee jaar geleden hebben vermoed. Dit geldt ook voor de structurele evolutie van de economie in West-Europa.

Ik wil nu even enkele algemene beschouwingen wijden aan het energieprobleem.

De heer Van den Broeck heeft gevraagd of er redenen zijn om paniek te worden door de gebeurtenissen in de Perzische golf.

Ik had het genoeg twee dagen lang de gast te zijn van sheik Yamani. Ik heb hem over dit probleem ondervraagd en hij heeft er publiekelijk verklaringen over afgelegd. Ik wil even herhalen wat hij heeft gezegd.

De Saoedi-Arabische regering is bijzonder ongerust over de evolutie in de Perzische golf. De oorlog tussen Irak en Iran blijkt niet vlug te kunnen worden beëindigd. Die beide landen worden ook door het Westen bewapend.

Dit gebeurt ook via tussenlanden langs bijzonder troebele wegen.

De heer Van Ooteghem. — Ook door België!

De heer Eyskens, minister van Economische Zaken. — De Saoedi's vrezen niet op de eerste plaats een blokkering van de straat van Ormuz, omdat zulks technisch-militair niet zo eenvoudig is. Hun vrees is dat door de geregelde aanvallen op tankschepen een klimaat van onzekerheid en van risico gaat ontstaan waardoor ten eerste, de Londense Lloyd, verzekeraar van de scheepstrafiek, zijn verzekeringspremies zodanig gaat optrekken — wat al bezig is — dat zij prohibitief worden en ten tweede, dat door de feitelijke vernietiging van een aantal schepen er een zodanige vrees ontstaat bij de transportmaatschappijen dat zij rekening houdend met de kostprijs van de tankschepen, naar andere vaarroutes uitkijken.

Op termijn, na een maandenlang proces van degradatie, zou de Perzische golf dan onbruikbaar kunnen worden als uitvoerhaven in de ruime zin, onder meer, ook voor West-Europa. Dat is de terechte vrees van de Saoedi's.

Wat België betreft, wij hebben zoals de meeste Westeuropese landen een strategische voorraad voor 90 dagen. Er varen momenteel op de wereldzeeën tientallen tankschepen volgestouwd met aardolie, om speculatieve redenen wachtend, misschien zelfs op een crisis of een blokkering van de uitvoer, om de olie aan de man te brengen. Er zijn dus grote kwantiteiten aardolie beschikbaar.

Ten derde, na het afbreken van ons fameus Petromin-contract met Saoedi-Arabië is onze invoer van aardolie uit de Perzische golf aanzienlijk verminderd. Hij vertegenwoordigt nog slechts 20 pct. van onze totale olie-invoer. Onze grote toeleverders worden steeds meer de Noordzee, Groot-Brittannië, Nigeria en Mexico. In één woord, er is op het ogenblik een geografische diversificatie van onze toevoerkanalen, wat een goed beleid is.

Tenslotte heeft Saoedi-Arabië een *pipe-line* gebouwd naar de Rode Zee via de haven van Yambu. Die *pipe-line* werkt niet op volle capaciteit, maar men kan ze, in geval van nood, op volle capaciteit laten werken. Onze relaties met Saoedi-Arabië zijn dermate goed dat wij mogen hopen dat de Saoedi's ons niet in de kou zullen laten staan indien er werkelijk een schaarsteprobleem zou rijzen.

Ik meen dus dat wij geenszins paniekerig moet reageren. Maar, het kan zijn dat deze hele toestand tot gevolg heeft dat de prijzen stijgen en

dat er dus ook een stijging van de index komt, met alle gevolgen van dien voor onze prijsbeleid. Daarover aanstonds meer. Wij hoeven niet overdreven pessimistisch te zijn wat onze eigen bevoorrading betreft. De militaire en strategische toestand echter in dit gebied van onze planeet is wel degelijk onrustwekkend.

Sommige collega's hebben gezegd dat de regering een deflatiebeleid voert. De vraag is wat u met deflatiepolitiek bedoelt. Laten wij onder elkaar eens openhartig zijn. Indien u meent dat deflatie betekent dat de werkloosheid stijgt, dan kunnen wij de vraag stellen: *What's in a word?*

Welke was de Belgische situatie tot twee jaar geleden. De som van de bestedingen van de particulieren, van de ondernemingen en van de overheid in 1980, 1981 en 1982 leidde tot nagenoeg 104 pct. van onze bruto nationaal produkt. Deze cijfers zijn onbetwistbaar, ik laat de decimalen vallen omdat ik mijn notities niet bij de hand heb. Hoe kan de Staat nu blijven leven in een situatie waarin bij 104 pct. van zijn bruto nationaal produkt per jaar opsoupeert? Dat is een duidelijk geval van overbesteding.

Et, monsieur de Wasseige, l'effet mécanique est le suivant: Dès le moment où les dépenses globales dépassent le produit national brut — et tout étudiant de première candidature en sciences économiques peut démontrer ce théorème —, on constate évidemment un déficit extérieur, à même concurrence. En effet, notre déficit extérieur représentait jusqu'il y a deux ans d'ici, 4 p.c. de notre produit national brut. Une telle situation ne peut perdurer; à moins de tomber dans des situations brésiliennes ou mexicaines, il faut tâcher d'y remédier et tout d'abord réduire les dépenses. Si vous appelez cela de la déflation, c'est votre droit. Pour moi, il s'agit d'un sauve-qui-peut par rééquilibrage.

En outre, il faut se placer dans la perspective historique récente. A cet égard, il est indéniable que le pouvoir d'achat en revenu disponible de nos ménages a augmenté d'environ 20 p.c. entre 1973 et 1984. Nos ménages disposent aujourd'hui, en termes réels, d'un revenu disponible accru d'environ 20 p.c., y compris la hausse des prix. J'ajoute toutefois, parce que c'est également la vérité, que depuis deux ans, on constate une baisse de ce revenu disponible des ménages. Vous pouvez évidemment appeler cela de la déflation. Encore une fois, pour moi, c'est un correctif absolu nécessaire. Mais tout cela s'étale sur une période de dix ans. C'est un détail très important. Nonobstant la crise, nous avons augmenté le pouvoir d'achat réel des ménages ... et peut-être trop.

En effet, si nous avons mieux organisé la distribution des revenus aux ménages, peut-être n'aurions-nous pas provoqué le déséquilibre avec lequel nous sommes confrontés depuis la fin des années 70. Cela, c'est la vérité chiffrée, indiscutable.

Dès lors, si l'on considère les fait étalés sur une période de dix ans, il ne peut être question de déflation, mais bien d'un renforcement du pouvoir d'achat de la population, avec un effort représentant 2 à 3 p.c. de diminution annuelle depuis deux ans. Voilà la situation. Si l'on n'agit pas ainsi, on va à la catastrophe, au suicide collectif.

Ceci est un argument dont je ne veux pas abuser, mais chacun sera frappé par la grande convergence des politiques économiques, budgétaires et financières des divers pays de la CEE. Celles-ci sont pratiquement les mêmes dans les pays du Nord dirigés par des gouvernements du centre ou du centre droit et les pays du Sud dont les gouvernements socialistes doivent être, en théorie et en pratique, de centre gauche. Cette convergence entre les politiques est d'ailleurs un phénomène extrêmement utile pour la CEE, puisque, quelles que soient les idéologies, tous les pays de la Communauté agissent pratiquement de même. Si ceux qui siègent dans l'opposition aujourd'hui entraient demain au gouvernement, ils seraient acculés à agir de même. On a pu le constater chez nos voisins du Sud. Ils en parlent d'ailleurs ouvertement et avec un certain courage intellectuel, je le reconnais.

Tout cela doit faire réfléchir l'opinion publique et elle le fait, très heureusement.

Je récuse donc absolument le raisonnement selon lequel nous versons dans la déflation. Je le répète, il s'agit simplement d'un correctif, d'un rééquilibrant.

Mijnheer de Voorzitter, ik zal nu proberen aan iedere spreker afzonderlijk concreet te antwoorden.

Eerst wil ik het hebben over de ontwerpen van wet van het departement die in de pijpleiding zitten. Wij hebben een ontwerp ingediend betreffende het bedrijfsrevisorat, waaraan wij het grootste belang hechten. Ik ben met dit ontwerp op 3 maart 1983 naar de Kamercommissie gegaan. Ik ben er gisteren nog een halve dag geweest. Men is nu aan de bespreking van artikel 77 toe en ik hoop dat de bespreking over veertien dagen zal

zijn beëindigd. Het ontwerp gaat dan naar de openbare vergadering van de Kamer en ik hoop dat nog voor het reces hierover zal worden gestemd. Daarna komt het ontwerp naar de Senaat. De regering staat erop dat dit belangrijke ontwerp voor het einde van de legislatuur wordt goedgekeurd.

Wij hebben ook een wetsontwerp uitgewerkt betreffende de ondernemingen in moeilijkheden. Eén van de sprekers heeft gezegd dat wij daarmee in het vaarwater komen van de Vlaamse deelregering. Dat kan niet, want in ons ontwerp gaat het over het verruimen van de bevoegdheden van de handelsrechtbanken. Dat is duidelijk een nationale materie, die niets te maken heeft met gewestelijke bevoegdheden. Er hoeft hier dus geen bevoegdheidsprobleem te rijzen. Het ontwerp is ingediend bij het Parlement en ik hoop dat het eerlang zal worden besproken.

Het ontwerp van wet op de handelspraktijken, dat een globale en fundamentele herziening beoogt van de wet van 1976, is ongeveer klaar. Ik hoop dit ontwerp te kunnen indienen bij het begin van de nieuwe zitting in oktober.

Wij zijn ook bezig met een ontwerp van wet op de mededinging. Ik moet met dit ontwerp nog naar de Centrale Raad voor het bedrijfsleven en hoop dan ook het bij de opening van het volgend parlementair jaar te kunnen indienen.

Talrijke sprekers hebben gehandeld over de inflatie en het prijsbeleid. Ter zake kan ik nog een algemene opmerking maken aangezien er zovelen daarop zijn ingegaan. Prijsstijging is inflatie. Het zijn twee synoniemen. Bijgevolg beweren dat men de inflatie kan bestrijden door een prijsbeleid, is zoveel als zeggen dat men de inflatie kan bestrijden door de inflatie te bestrijden. Dat is dus een tautologie.

Wij moeten eerst de oorzaken van de inflatie duidelijk beseffen. Het prijsbeleid evolueert steeds meer tot een belangrijk element van het beleid op de handelspraktijken en is steeds minder anti-inflatoir. Wanneer men immers een prijsbeleid voert met dat doel, voert men in feite een symptomatisch beleid en geen geneeskrachtig beleid.

In december jongstleden heb ik aan de Centrale Raad voor het bedrijfsleven gevraagd wetenschappelijk, en dus objectief veronderstel ik, te onderzoeken hoe het inflatiedifferentieel tussen België, Duitsland en Nederland te verklaren is. Het onze is ten minste het dubbele van dat van de twee andere landen. Ik heb het antwoord vorige maand gekregen en met een zeker genoegen medegedeeld aan de sociale gesprekspartners. U kent de samenstelling van de Centrale Raad van het bedrijfsleven en ik hoef er dus geen tekening bij te maken. De Raad heeft mij een eenparig technisch advies gegeven, althans binnenskamers.

Hij zegt dat het inflatiedifferentieel van België ten opzichte van Duitsland en Nederland voor 42 pct. toe te schrijven is aan geïmporteerde inflatie uit het buitenland wegens de depreciatie van de Belgische frank na de devaluatie van februari 1982, die 11 pct. bedroeg tegenover de Duitse mark en 8 pct. tegenover de Nederlandse gulden.

Als tweede grote oorzaak noemt de Raad de stijging van onze arbeidskost, niet te verwarren met de stijging van de loonkost. De Centrale Raad voor het bedrijfsleven zegt dat de reële lonen met 2,6 pct. in 1983 zijn gedaald. Daar ligt het hem dus niet. De deplafonnering van de sociale-zekerheidsbijdrage in de ondernemingen, de halvering van Mariëbel en het kosteneffect van het herstel van de indexering zijn drie factoren die verantwoordelijk zijn voor nog eens 33 pct. van het inflatiedifferentieel; 42 pct. aan de ene kant en 33 pct. aan de andere kant, dus 75 pct. van onze inflatie is te wijten aan geïmporteerde inflatie en kosteninflatie.

Niemand hier zal geloven dat de huidige inflatie te wijten is aan wat men noemt een *demand pull inflation*, want de vraag in het binnenland is te zwak. Het saldo van 25 pct. is te wijten aan de stijging van de openbare tarieven, aan de stijging van de landbouwproducten ingevolge de hoge stijging van de landbouwprijzen in de EG in 1983. Willen wij aan de inflatie wat doen, dan moeten wij aan deze fenomenen dokteren, dan moeten wij zorgen dat men de Belgische frank apprecieert. Om hem sterker te maken moeten wij de openbare financiën saneren en nog een paar andere dingen doen. Als men de prijzen blokkeert dan drukt men de rentabiliteit van de ondernemingen ineen en verwekt men een kettingreactie van faillissementen. Het prijsbeleid moet worden gesitueerd in een context van economische coherentie.

Ik heb aan de sociale gesprekspartners dertien voorstellen overgezonden. Normaal hadden wij daarover deze namiddag moeten discussiëren, maar aangezien ik het als een elementaire plicht beschouw bij dit debat aanwezig te zijn, werd dit sociaal overleg uitgesteld tot maandagnamiddag.

Wat omvatten deze voorstellen? Ik ben gekant tegen termen als «liberalisering van het prijsbeleid» of «verstrakking van het prijsbeleid», die op een wat te ideologische benadering wijzen. Ik wil het prijsbeleid efficiënter maken zonder het los te haken uit zijn algemene context van inflatiebestrijding, wat te maken heeft met het economisch beleid in het algemeen.

Ten eerste, constateer ik dat de Prijzencommissie en de diensten van mijn departement overbelast zijn. Vorig jaar ondertekende ik 9000 aangiftedossiers voor prijsverhoging, vanzelfsprekend zonder ze te lezen! (*Men glimlacht.*) Is dat niet je reinste nonsens? De Prijzencommissie behandelt dus evenveel dossiers. Soms worden ze trouwens nauwelijks bekeken. Moeten wij niet een administratief eenvoudiger systeem invoeren dat dezelfde waarborgen biedt? Vandaar het idee om voor ondernemingen met een betrekkelijk laag zakencijfer, bijvoorbeeld 200 miljoen of misschien 250 miljoen, een systeem van meldingsplicht uit te werken, met mogelijke interventie van de bevoegde dienst van het ministerie of van de Prijzencommissie binnen een korte periode, van bijvoorbeeld, drie maanden of twee maanden voor kleine bedrijven. Deze procedure mag geen negen à twaalf maanden meer in beslag nemen. Cela n'a rien à voir avec le relâchement ou le laxisme de la politique des prix, dont a parlé M. François. Il s'agit simplement d'une amélioration de l'efficacité de la politique des prix.

Ensuite, il faut absolument, en Belgique, stimuler la concurrence. Car le système actuel de déclaration de hausse par secteur ou par fédération professionnelle conduit à la constitution de cartels de prix. D'emblée, dès qu'un dossier est introduit, nous devons faire face à un cartel, conçu de telle façon que la hausse demandée s'aligne généralement sur le prix de l'entreprise marginale du secteur. En conséquence, toutes les autres entreprises supramarginales bénéficient vraiment d'une rente. C'est un contresens économique absolument destructif. Il faut y mettre fin.

C'est la raison pour laquelle je propose que dorénavant les demandes de hausse de prix soient introduites par entreprise. Je n'ignore pas qu'une série de problèmes administratifs et d'organisation se posent dans ce domaine. J'ai d'ailleurs l'intention de demander l'avis de la Commission des prix sur cette nouvelle méthode. Il se peut qu'on doive prévoir des exceptions pour certains sous-secteurs et même trouver un système différent pour les toutes petites entreprises. Mais il faut absolument éviter que, comme c'est le cas aujourd'hui — preuves à l'appui —, notre politique des prix institutionnalise la cartellisation de notre économie.

D'aucuns applaudissent, mais des critiques s'élèvent à l'encontre de mes propositions, émanant aussi bien des syndicats que du patronat. Les syndicats ont quelque hésitation à accepter le système de la notification. Celui-ci n'est pas pour moi le signe d'un relâchement; il tend, au contraire, à une plus grande efficacité par la simplification.

Certains patrons, bien que partisans de la concurrence dans leurs discours, ont parfois tendance, dans certains secteurs ou sous-secteurs, lorsque les choses deviennent sérieuses, à reculer. J'ai reçu ces jours derniers, nombre de délégations qui ont «attiré mon attention» sur les effets dévastateurs de la concurrence.

C'est évidemment l'épreuve de vérité. Je voudrais compléter notre action par un projet sur la politique de la concurrence. Een van mijn voorgangers, de heer Herman, had desbetreffend een ontwerp uitgewerkt. Ik heb er een nieuw. Momenteel hebben wij contacten daarover. Ik hoop het hier binnen afzienbare tijd te kunnen verdedigen.

Aldus wordt het prijsbeleid geïntegreerd in een algemene economische context.

Naarmate de concurrentie efficiënter is, heeft men natuurlijk een minder bureaucratisch prijsbeleid nodig. We zullen dat experimenteel doen en zeer voorzichtig. Wij zullen zien wat het geeft. Men moet natuurlijk gaan langs wegen van geleidelijkheid.

Wij moeten toch nadenken over het observeerbaar feit dat precies in de landen waar het administratief prijsbeleid het geringst is uitgebouwd, zoals Duitsland en Nederland, de inflatie het laagst is. Ik zeg niet dat de statistische correlatie hier gelijk is aan één, maar die factor moet toch tot nadenken stemmen.

Ik zal dit nieuwe prijsbeleid zeer voorzichtig voeren, op experimentele wijze. Zodra blijkt dat wij de verkeerde weg zijn ingeslagen moeten wij teruggrijpen naar misschien wat meer beproefde methodes. Het zal afhangen van ondernemers en consumenten of wij in dat beleid slagen.

J'ai déjà répondu à M. de Wasseige qui nous reproche de pratiquer une politique déflatoire.

J'ai également parlé de la politique des prix. Nous avons introduit une série d'améliorations, comme par exemple, l'obligation d'afficher

les prix réels, tout au moins dans le secteur pétrolier. J'espère que, dans le cadre de la révision de la loi sur les pratiques commerciales, ce régime pourra être étendu.

J'ai aussi organisé une concertation avec les représentants des grandes surfaces dans le but de mettre fin au procédé du surétiquetage. Celui-ci irrite particulièrement lorsque les prix sont modifiés vers le haut. Nos épouses s'ingénient d'ailleurs à enlever les étiquettes pour voir le prix qui se trouve au-dessous et se plaignent amèrement s'il a augmenté. Elles se plaignent beaucoup moins si elles constatent que le nouveau prix est inférieur, ce qui peut aussi arriver.

M. de Wasseige. — Pouvez-vous me citer un exemple?

M. Eyskens, ministre des Affaires économiques. — Tout consommateur a avantage à pouvoir disposer de prix suffisamment transparents; ceux-ci stimulent d'ailleurs la concurrence et nous nous y employons.

Monsieur de Wasseige, votre déclaration selon laquelle le gouvernement n'aurait rien fait depuis un an en matière de sidérurgie est — je serai prudent dans l'utilisation de mes adjectifs — totalement inacceptable car tout à fait contraire aux faits et à la vérité évidente. Je ne reviendrai pas sur les conditions que nous avons réalisées et sur les obstacles que nous avons pu surmonter.

Quant à Sidmar, nous avons, en effet, décidé voici quinze jours, je crois, d'apporter les 3,5 milliards d'augmentation de capital et les 11 milliards d'obligations convertibles sous condition suspensive, à savoir l'accord de la Commission des Communautés européennes, que j'espère imminent, de sorte que nous puissions terminer la restructuration financière de cette entreprise.

Par ailleurs, de nombreuses questions ont été posées au sujet de la recherche appliquée en ce qui concerne l'Irsia et le Fonds des prototypes. Sur base de quels critères avons-nous proposé une régionalisation des deux tiers pour le Fonds des prototypes et d'un tiers pour l'Irsia?

La recherche scientifique appliquée est matière régionale de par la loi du 8 août 1980. Il est incontestable qu'il faut commencer par appliquer la loi. Si nous avons maintenu un solde national, c'est parce qu'il subsiste une zone «grise» de projets qui relèvent davantage de la recherche scientifique fondamentale.

La recherche scientifique dans les secteurs nationaux est restée matière nationale, de même que la recherche scientifique dans le secteur de l'énergie.

En outre, certains projets sont multirégionaux. Ce serait le comble du paradoxe, alors que la Belgique est envahie par la multinationalisation, à commencer par celle des entreprises, de ne plus pouvoir envisager dans ce pays curieux et bizarre des initiatives multirégionales.

Je prêche un certain minimalisme en ce qui concerne le caractère raisonnable de la politique que nous menons.

Ik ben minimalist op het stuk van de redelijkheid in België. Aangezien maximale redelijkheid hier blijkbaar niet haalbaar is, laten wij ons dan beperken tot minimale redelijkheid, maar laten wij dit dan wel beschouwen als een bodem waar wij niet onder gaan. U moet eens praten met de verantwoordelijken voor de prototypes bij het IWONL om te beseffen hoe ingewikkeld dit allemaal is, en laten wij een redelijke stelling innemen.

Inmiddels werden de dossiers reeds overgemaakt aan de gewesten maar deze beschikken nog niet over het nodige geld. Men moet nog een oplossing vinden voor de financieringswijze. De ene is voorstander van *ristorno's*, de andere opteert voor dotaties. Dit probleem wordt door de regering besproken en ik kan daarover nu niets meer zeggen.

De heer Deprez heeft heel interessante beschouwingen ontwikkeld onder meer over de bevoegdheidsafbakening tussen de nationale regering en de gewesten.

Dit thema werd trouwens ook door andere sprekers behandeld. Ik wil daarover het volgende zeggen.

Het expansiebeleid is, althans wat de uitvoering betreft, onbetwistbaar een gewestelijke materie. De expansiewetgeving kan slechts worden gewijzigd door het nationaal Parlement mits consensus tussen de gewesten en de nationale regering. In juli 1982 heeft de centrale regering reeds een ontwerp van wet houdende wijziging van de expansiewetgeving goedgekeurd. Zij heeft daarover overleg gepleegd met de gewestelijke executieven doch men kon daarover geen consensus bereiken, wat ik zeer betreurt. Dit dossier is dus geblokkeerd.

Het industrieel overheidsbeleid is zowel nationale als regionale materie. Ik moet de stelling van het Vlaams Economisch Verbond volgens welke het industrieel overheidsbeleid een uitsluitend regionale bevoegdheid is, volkomen tegenspreken. Zij hebben de wet van 8 augustus 1980 en vooral de voorbereidende besprekingen niet grondig gelezen, en evenmin de adviezen van de Raad van State dienaangaande die zeer duidelijk zijn.

Het industrieel overheidsbeleid van de nationale regering is aan geen enkel geografisch criterium gebonden. De regering kan zelfs een beroep doen op de Nationale Investeringsmaatschappij voor initiatieven van welke aard ook om het even waar in België. Het is een gedeelde bevoegdheid en zij kan zelfs concurrentieel zijn tussen de nationale regering en de gewestelijke executieven. De regering heeft de vaste wil om te streven naar samenwerking met de gewesten op het stuk van het industrieel beleid, met inbegrip van het industrieel reconversie- en het industrieel innovatiebeleid. Wij hopen dat de besprekingen dienaangaande in het kader van de herstelwet die binnen twee à drie weken zullen plaatsvinden, ter zake klaarheid zullen scheppen. Het is werkelijk onze bedoeling uit de conflictdialectiek te treden om te komen tot een samenwerking tussen de gewesten en de nationale regering. Dat hoofdstuk van de herstelwet is daarvan een zeer mooi voorbeeld.

Dit geldt ook voor enkele andere punten die door Franstalige sprekers werden te berde gebracht.

Ceci vaut également pour nos collègues francophones à propos de ce qu'ils appellent: «le scandale d'Interface». Vos critiques sont évidemment sans objet, monsieur Mouton. Quant à celles émises à cet égard par certains journaux que je ne nommerai pas, elles me paraissent absolument ridicules et non fondées.

Qu'est-il arrivé?

Il s'agit de compensations indirectes relatives au dossier F-16 et qui se situent donc dans d'autres secteurs que celui de l'aéronautique militaire. En effet, les compensations indirectes octroyées à concurrence de 22 p.c. couvrent un large éventail de secteurs industriels dont la plupart sont d'ailleurs régionalisés pour ce qui regarde la politique d'expansion économique et de soutien.

J'ai, en effet, été saisi par M. Geens, parlant au nom de son exécutif, d'un projet d'élaboration d'une synergie en la matière. Je n'ai pas pris cette initiative; c'est l'exécutif flamand qui m'a soumis une proposition de coopération.

Nous avons réfléchi et sommes tombés d'accord sur une formule, à mon sens excellente, et qui constitue, à mes yeux, un modèle du genre. Je ne demande pas mieux qu'il puisse en être de même avec l'exécutif régional wallon. Dès que je serai saisi d'une proposition similaire, je suis prêt à en discuter avec M. Dehousse et ses collègues. Prétendre que le ministre des Affaires économiques a vendu ses compétences à l'exécutif flamand est contraire à la vérité.

Je tiens à vous dire que, personnellement, je n'ai rien à voir avec la société anonyme Interface. D'aucuns prétendent qu'il s'agit d'une initiative du *Vlaams Economisch Verbond*; cela les regarde, mais je ne les connais pas.

Je suis, par contre, responsable de la mise sur pied du groupe de travail intercabinets, comme il en existe souvent, réunissant d'une part un cabinet national, celui des Affaires économiques et, d'autre part, plusieurs cabinets de l'exécutif régional. Ce groupe de travail est composé de cinq membres, le ministre des Affaires économiques en assurant la présidence. Y siègent également M. Geens, président de l'exécutif, un membre de ce dernier, un représentant du *Vlaams Economisch Verbond*, ainsi qu'un cinquième membre, parfaitement neutre, puisqu'il s'agit d'un technicien désigné de commun accord.

Le ministre des Affaires économiques a un droit de veto puisque l'avis conforme ne peut être émis que moyennant l'accord d'au moins un de ses représentants. Si donc aucun accord n'est conclu au sein de ce groupe de travail, le dossier est envoyé au président de l'exécutif et au ministre des Affaires économiques, qui doivent se concerter pour essayer de le débloquer.

N'est-il pas sage, dans un dossier de compensations indirectes comme celui-ci, d'avoir une telle concertation structurée en vue d'aboutir à une codécision? C'est là une approche constructive qui relève du même souci d'éviter les conflits avec les exécutifs et de coopérer tous azimuts.

Chez les journalistes, le franc est tombé avec retard car ce système fonctionne très bien depuis quelque six mois. S'ils n'en parlent que maintenant, c'est bien qu'il s'agit d'une affaire montée de toutes pièces.

M. Mouton. — C'est une approche constructive, mais dans une direction bien déterminée.

M. Eyskens, ministre des Affaires économiques. — Dans la bonne direction.

M. Mouton. — Les approches ne sont pas aussi constructives dans d'autres directions, et notamment pour ce qui concerne les zones d'emploi.

M. Eyskens, ministre des Affaires économiques. — J'y viendrai dans un instant. Il ne faut pas confondre. C'est là un autre dossier.

Je déclare à qui veut l'entendre que je suis prêt à envisager la même formule, ou une autre selon des modalités différentes, avec l'exécutif régional wallon. Cela me paraît une excellente politique de concertation, structurée entre le gouvernement national et les exécutifs régionaux.

Je me réjouis de la coopération que nous avons eue avec l'exécutif flamand en ce domaine, sans diminuer en rien les compétences de M. Geens et de moi-même.

Selon moi, cet incident est tout à fait artificiel et d'aucuns ont voulu faire mousser les choses.

De heer Deprez wilde ik zeggen dat wij over het reconversiebeleid zullen discussiëren de eerstvolgende weken. De wijziging van de fiscaliteit, de wijziging van het vennootschapsrecht door het invoeren van aandelen zonder stemrecht behoort onbetwistbaar tot de nationale bevoegdheid. Ik meen dat de Raad van State hierin de visie van de regering niet heeft gevolgd. De Raad van State is de mening toegedaan dat wij de expansiewetgeving willen wijzigen, *quod non*; het hele reconversiehoofdstuk in het herstelbeleid valt onder het hoofd «industrieel overheidsbeleid» en behoort onbetwistbaar zowel tot de nationale als tot de regionale bevoegdheid. Vandaar de noodzaak om een samenwerking te bevorderen tussen beide beleidsniveaus.

Enkele woorden nu over de T-zones. Ieper is nog steeds in bespreking bij de Europese Commissie. De Vlaamse executieve had mij vier voorstellen gedaan: Tessenderlo-Beringen, met een uitstulping naar de Hollandse grens toe, Geel-Punt, Oudenaarde-Ieper.

De Commissie heeft de zones geschrapt die dicht liggen bij vreemde grenzen, te dicht bij Frankrijk en te dicht bij Nederland. Ze heeft haar goedkeuring gehecht aan Tessenderlo en Geel-Punt. Ieper is in bespreking. De Commissie vraagt ons bijkomende inlichtingen en bijkomende argumenten. Ik hoop dat zeer in het kort Ieper zal worden goedgekeurd.

Er zijn in twee Vlaamse T-zones drie projecten goedgekeurd, waarvan één zeer belangrijk, met een tewerkstelling van 140 werknemers, het maximum zijnde 200 per project.

J'en arrive, monsieur Mouton, aux «zones T» en Wallonie. Vous m'avez quelque peu froissé. Comment pouvez-vous imaginer un instant que j'aie m'immiscer dans les affaires intérieures wallonnes? Je ne l'ai nullement fait du côté flamand, où l'exécutif m'a transmis une proposition que j'ai soumise au gouvernement national. Celui-ci n'émettait aucune remarque, j'ai alors envoyé la proposition à la Commission européenne, avec le dossier établi par l'exécutif flamand.

De même, quand j'ai été en possession des propositions de l'exécutif régional wallon, je les ai transmises au gouvernement national. C'est un secret de Polichinelle que certains ministres wallons ont formulé des remarques, comme c'était leur droit le plus strict, puisque l'arrêté royal de pouvoirs spéciaux prévoit que c'est le gouvernement national qui décide de la délimitation des «zones T», bien entendu en s'alignant — du moins, c'est mon avis personnel — sur la position des exécutifs.

Certains de mes collègues ont suggéré des modifications qui ont eu pour conséquence de rouvrir le dossier, d'échafauder une nouvelle argumentation. La situation fut passée au crible par les fonctionnaires de la Commission qui descendent parfois sur les lieux. On a de nouveau changé d'avis et un jeu de ping-pong s'est instauré entre l'exécutif régional wallon et les responsables wallons au sein du gouvernement national, ce que je n'ai pu que constater.

D'après les informations les plus récentes, la Commission serait à même, d'ici à quinze jours — c'est du moins ce qu'elle m'a promis formellement —, d'approuver la zone de Liège, Sart-Tilman et Hauts-Sarts, et celle de Marche-en-Famenne. Comme pour Ypres, une discussion s'est ouverte sur la zone hennuyère, car les responsables wallons, aux niveaux national et régional, veulent, si j'ai bien compris, que cette zone soit divisée en trois sous-zones: Manage, Fleurus et Mons.

La Commission avance des objections formelles contre une zone qui devient un archipel, c'est-à-dire divisée en trois sous-zones, d'autant plus qu'on note une distance de quarante-cinq kilomètres entre deux de ces trois zones. La Commission plaide pour une concentration suffisante des zones.

Nous devons opérer un choix déchirant entre ces trois sous-régions du Hainaut durement éprouvées par la crise. Je défends de mon mieux ce dossier avec les arguments qui me sont fournis, entre autres par l'exécutif régional wallon. Je vous le dis, la main sur le cœur, même si ce geste ne vous semble pas convaincant. Je n'ai aucun intérêt, monsieur Mouton, à faire traîner ce dossier. A Liège, deux projets sont en cours et nous avons le désir le plus ferme que ces dossiers puissent aussi être approuvés le plus rapidement possible. J'espère que la Commission va statuer prochainement sur deux des trois zones en Wallonie.

J'en arrive à une question de M. Nicolas relative au Roton et au laboratoire souterrain. Je dispose à ce sujet d'une note que je peux lui remettre.

Il s'agit manifestement d'un projet très intéressant et j'approuve votre idée, monsieur Nicolas, de procéder à une analyse coûts-bénéfice. Ce projet me paraît à ce point intéressant qu'il conviendrait d'y associer le secteur privé. Quant à la prise de mesures conservatoires, nous y avons songé à tel point que mon département a proposé d'inclure 20 millions dans le programme triennal d'investissement 1985-1987. Mais il faut faire vite; sur ce point, je suis d'accord avec vous. Aussi, je propose de réunir à très bref délai les intéressés et, si nous aboutissons vraiment à une conclusion convergente, après avoir demandé les avis requis de la COC et du CMCES, de prévoir un préfinancement par imputation, par exemple, sur le Fonds d'expansion économique puisque, dans la suite, il faudra rembourser dès que les montants requis dans le cadre du programme d'investissement seront libérés.

Nous suivons l'affaire de très près et espérons aboutir à une conclusion constructive. Le projet, dans sa conception théorique, est assez élevé. Il s'agit, en effet, de plusieurs centaines de millions et il convient donc d'établir l'analyse des coûts et des bénéfices.

La valorisation du charbon est essentielle pour la Belgique et vous avez bien fait de la lier aux problèmes de la *Kempische Steenkoolmijnen*.

Dat brengt mij tot de sector van de Kempense steenkoolmijnen en ook tot het probleem van het energiebeleid en de gevolgen van het akkoord over Chooz. Voor de steenkoolmijnen zijn wij nu in een fase van Europese bemoeiing. Ik ben gisteren naar de Europese Ministerraad van de ministers van Energie geweest. De Commissie is met haar fameuze normen voor den dag gekomen om de investeringssteun te beperken tot de mijnen waarvan de produktiviteit per man-uur 380 kilogram overschrijdt. De Commissie heeft een tabel uitgedeeld waaruit blijkt dat de situatie van de Kempense steenkoolmijnen, op basis van dit enig criterium, aan de lage kant en dus ongunstig is. De Belgische regering, samen met veel andere regeringen trouwens, heeft de grootste bezwaren tegen deze benadering van de Commissie omdat zij te eenzijdig is. Wij hebben voorgesteld dat men verschillende criteria zou onder ogen nemen.

Ten eerste, men zou niet moeten werken met de kwantiteit geproduceerd per mijnwerker, maar met het energiegehalte geproduceerd per mijnwerker, de gigajoule. Dit zou toelaten rekening te houden met de kwaliteit van de steenkool. Ten tweede, moeten we rekening houden met de verhouding tussen de toegekende staatssteun en de waarde van wat wordt geproduceerd. Dan is de situatie voor ons land heel anders.

Ten derde, moeten we rekening houden met de nog beschikbare reserves die kunnen worden geëxploiteerd in voorwaarden van veel grotere produktiviteit en rentabiliteit. Wij moeten ook een onderscheid maken tussen vlamkolen en cokeskolen, die een verschillende behandeling verdienen.

De ministers van Energie komen opnieuw bijeen in november om verder over dit dossier van gedachten te wisselen.

Voor de Limburgse steenkoolmijnen is een beleid van diversificatie absoluut vereist en ook een technologische innovatie. Ik deel de mening van mevrouw Van Puymbroeck wanneer zij pleit voor gecombineerde centrales.

Het zijn nieuwe zaken die we ook in het buitenland kunnen verkopen.

Ik heb een studiegroep geïnstalleerd die mij verslag moet uitbrengen tegen het eind van de maand september over deze nieuwe technieken, zonder uitsluiting van de klassieke thermische centrales van 300 of 600 megawatt.

Wat die grote klassieke thermische centrales betreft, mevrouw Van Puymbroeck, moet ik verwijzen naar het advies van het Controlecomité

voor gas en elektriciteit. U kent de samenstelling ervan. Ze is tamelijk representatief. De leden weten waarover zij spreken. Ik lees slechts een passus uit het advies van het Controlecomité voor gas en elektriciteit.

«Kerncentrales vallen minder duur uit dan steenkoolgroepen. De vergelijking van beide types is niet eenvoudig. Houdt men rekening met de invloed van de diverse eenheden op de werking van het totale park, dan dient onder meer rekening te worden gehouden met de behoeften aan hogere reservecapaciteit bij eenheden van grotere dimensie. Dergelijke dynamische vergelijking leidt bij een expansievoet van de vraag van 2,5 pct. en bij gelijke benuttingduur van 6 500 uren, tot een voordeel voor de kerneenheden van 1 300 megawatt, dat gemiddeld 20,5 centiem per kilowattuur bedraagt. Dat voordeel is uitgedrukt tegenover steenkoolgroepen van 600 megawatt. Neemt u een steenkoolgroep van 300 megawatt wordt het verschil nog groter. Dit voordeel is uitgedrukt zonder ontzwareling. Rekent u met de ontzwareling, dan wordt het kostenprijsverschil 51 centiem per kilowattuur.»

Ik heb dit advies van het Controlecomité laten natrekken door vier wijzen. Ik heb hun verslag dat zeer technisch is meegedeeld aan de commissie voor Economische Aangelegenheden van de Senaat. Zij komen tot ongeveer dezelfde conclusie. Het is een objectief gegeven in het dossier. Wij moeten ons daarover natuurlijk ernstig beraden. Wij hebben tijdens het energiedebat altijd gezegd dat het comparatief kostenprijsverschil een element is in de evaluatie.

Daarom denk ik dat de nieuwe technologie zeer belangrijk is.

Ten tweede, is er de verbetering van de produktiviteit door het ter beschikking stellen van nieuwe reserves: het hele probleem van de concessie in het Noorden van het Limburgs steenkoolbekken.

Wat de toekomst van de klassieke thermische centrales betreft, is het mijn vaste overtuiging dat wij er in elk geval zullen moeten bouwen. Of men dat nu economisch gunstig of ongunstig vindt, wij kunnen daar niet aan ontsnappen. Als het verbruik blijft groeien met 3,5 pct. — wat ik niet geloof dat het geval zal zijn op termijn — of gemiddeld met 2,5 pct., dan moeten wij ons geïnstalleerd vermogen uitbreiden met ongeveer 150 megawatt per jaar. B1 van Chooz is goed voor twee jaar groei en dan is die capaciteit opgebruikt. Doel 5 van 1 300 megawatt, zeker als de Fransen de helft van de stroom overnemen, is goed voor luttele jaren.

Bovendien is er een kalenderprobleem dat ik in het energiedebat heb benaderd. Stel dat de beslissing over Doel 5 in 1986 of 1987 wordt genomen, dan is Doel 5 ten vroegste operationeel in 1997-1998. Bovendien hebben wij tijd om te beslissen over onze deelname in Chooz B2 tot 1990. Er zijn dus grote soepelheden in het akkoord over Chooz ingebouwd.

Als het verbruik blijft stijgen met 2,5 pct. staan wij voor een *gap* tussen 1990 en 1996. Daarover zijn alle technici het eens. Hoe kan deze *gap* worden opgevuld? Dit kan gebeuren door het importeren van goedkope stroom uit het buitenland, hoewel ik niet goed zie van waar, of door het scheppen van nieuwe capaciteit die nog enkel een thermisch klassieke capaciteit kan zijn. Wij staan hier voor een technisch probleem dat misschien stringenter is dan het economisch probleem. Dit wil niet zeggen dat wij niet verder moeten ijveren voor het drukken van de produktiekost van het kilowattuur van de klassieke steenkoolcentrales. Men klaagt over de dure energie in ons land. Dat is niet alleen te wijten aan onze dure steenkool want die aligneert zich ook op de geïmporteerde steenkool. Maar een kostenprijsverschil van 51 centiem per kilowattuur kost de industrie miljarden. Wij moeten dus alles in het werk stellen om dat prijsverschil te elimineren.

Mijnheer de Voorzitter, ik wil naar mijn besluit toegaan.

De heer Op 't Eynde heeft zich zeer kritisch uitgelaten over het regeringsbeleid. Ik deel helemaal niet zijn mening. Hij vindt dat de winsten te sterk stijgen. Ik deel de mening van de heer Deprez die gezegd heeft dat de werknemers ervan overtuigd zijn dat het beter is te werken in een onderneming die winsten maakt, en zelfs vette winsten, dan in een onderneming die geen winst maakt.

De heer Seeuws. — Die kunnen dat terecht zeggen, maar wat zeggen de werklozen?

De heer Eyskens, minister van Economische Zaken. — Die werknemers hebben dat goed begrepen.

De cijfers moeten echter worden genuanceerd. De stijgingspercentages betekenen niet zoveel. Als de winst vorig jaar nul was of negatief, dan heeft men een oneindige stijging.

Er moet ook worden gekeken naar wat er met de winst gebeurt. Vele winsten worden gelukkig opnieuw geïnvesteerd, wat zeer positief is en op termijn erg gunstige gevolgen heeft voor de werkgelegenheid.

De heer Op 't Eynde. — De herinvesteringen gebeuren alleen maar om meer winsten te maken.

De heer Eyskens, minister van Economische Zaken. — Ik heb hier een zeer interessante statistiek over de robotisering. De tijd is verstreken om dat allemaal te gaan citeren.

Ten eerste, België doet het niet zo slecht op het stuk van de robotisering.

Ten tweede, het is toch bevreemdend, voor sommigen althans, dat in Japan, het land met het hoogst aantal robots per tienduizend werknemers de afbraak van de werkgelegenheid het geringst is. Indien wij concurrentieel willen standhouden dan moeten wij verder gaan met de mechanisering, de automatisering en de robotisering. Alle rapporten zijn het daarover eens. Het is vanzelfsprekend dat zulks wrijvingswerkloosheid veroorzaakt op korte termijn maar als wij niet aan de robotisering meedoen, zijn wij over tien jaar een ontwikkelingsland geworden.

Wij moeten de mensen dus niets wijsmaken. Wij moeten hun, op korte termijn, de waarheid zeggen, hoe moeilijk dat ook is. Daarvan ook hangt onze toekomst af.

J'ai déjà répondu à la question relative à la politique des prix, à laquelle M. François s'intéresse. Je lui rappelle certaines données contenues dans le tableau figurant au rapport. Entre 1970 et aujourd'hui les prix à la consommation ont augmenté de 117 p.c.; les salaires conventionnels de 171 p.c.; le salaire brut horaire de 175 p.c. et le coût salarial de 173 p.c. En termes salariaux, on constate donc un dépassement considérable de la hausse des prix de détail.

Effectivement, M. François a raison d'indiquer que le franc belge n'a plus qu'un pouvoir d'achat de 37 p.c. par rapport à ce qu'il était il y a dix ans. Cependant de sérieuses augmentations du pouvoir d'achat nominal, dépassant l'augmentation de l'index des prix, donc l'augmentation du pouvoir d'achat réel, sont intervenues.

Op de vragen van de heer Van den Broeck in verband met de Perzische golf heb ik al geantwoord.

Je dirai à M. Trussart qui s'est excusé de ne pouvoir rester jusqu'à la fin de nos travaux que j'éprouve une certaine sympathie à l'égard d'idées originales mais qui en réalité ne le sont pas. Elles constituent un plaidoyer pour une économie amonétaire, une société quelque peu préindustrielle.

Nous avons peut-être, il faut l'avouer, exagéré sur certains plans. J'ai le plus grand respect pour l'environnement surtout dans un petit pays comme le nôtre mais il ne faut pas verser dans l'irréalisme le plus complet. Il ne faut pas perdre de vue que le développement industriel a amélioré considérablement la qualité de la vie.

Il y a cent ans, l'espérance de vie moyenne dans notre pays était de 35 à 40 ans. Aujourd'hui, en l'espace de cent ans, elle a doublé. Il est remarquable de pouvoir à notre époque vivre une double vie. (*Sourires sur de nombreux bancs.*)

Je veux évidemment parler, et vous l'avez bien compris, d'une vie double du point de vue statistique.

De 1945 à nos jours, soit en trente ans, la durée du temps de travail a diminué de 40 p.c. et le régime des vacances est intervenu. La qualité de la vie ne s'en est-elle pas trouvée améliorée? Dois-je rappeler que naguère nous devions même nous rendre en classe le samedi après-midi?

Avant l'an 2000 la durée du temps de travail sera encore vraisemblablement diminuée, en conséquence spontanée, je l'espère, de l'augmentation de la productivité et du progrès. Vouloir forcer la dose, comme on veut le faire en Allemagne aujourd'hui, en maintenant les salaires à leur niveau, est suicidaire et de nature à bouleverser notre système économique.

De heer Capoen heeft een goede uiteenzetting gehouden met heel veel interessante statistieken die trouwens bevestigen wat staat in het boeiend verslag van Michel Albert. Ik kan zijn analyse in grote mate delen. Ik ben het natuurlijk helemaal niet eens met zijn meer politieke beschouwingen.

Wat het helikopter dossier betreft, was het document dat in de pers werd afgedrukt een voorbereidend document voor diverse ministeriële discussies, vooraleer wij in de regering akkoord waren geraakt om op de zes militaire programma's gemeenschappelijk de globale regionale verdeelsleutel toe te passen die natuurlijk moeilijk kan worden gecontesteerd als billijkheidscriterium.

Ik wil daar toch een opmerking over kwijt. Ik heb daarnet gesproken over minimale redelijkheid in dit land. Wat ik beleef bij het behandelen van die compensatiedossiers, overstijgt en tart de verbeelding.

Vous avez dit, monsieur Mouton, que dans certains dossiers, il faut tenir compte à Bruxelles du nombre de travailleurs flamands et du nombre de francophones. Dans des dossiers de commandes publiques, qu'est-ce que cela a encore à voir avec une comparaison des coûts et des prix? Nous sommes en train, mesdames, messieurs, alors que nous plaçons dans tous nos dossiers et dans tous nos discours pour la constitution d'un grand marché européen interne, de nous couvrir de ridicule à l'intérieur de ce petit pays. Je plaide pour un minimum de sang-froid, de bon sens. Il est impossible de peser et de soupeser tous les arguments sur une balance d'apothicaire, mais notre pays étant ce qu'il est, il faut évidemment maintenir un certain équilibre.

Je pense donc qu'en ce qui concerne ces dossiers, nous trouverons une solution acceptable pour tout le monde.

Je renvoie M. Péciaux à l'expérience du gouvernement socialiste en France.

Mijnheer Bosmans, ik heb geantwoord op uw vraag betreffende de T-zones. Het probleem van de reconversiecontracten zal binnenkort worden behandeld.

Monsieur Vercaigne, vous savez que le parti que vous représentez en Belgique participe aux responsabilités gouvernementales chez nos amis français. Vous savez comment il essaie de s'en tirer: par une dialectique extrêmement tordue. Ils sont, en France, confrontés avec la réalité, avec le caractère implacable de certains faits. Cela également est très édifiant.

M. Humblet. — Monsieur le ministre, il est tout de même impossible de mener une politique du modèle socialiste français si les pays voisins ne mènent pas une politique comparable.

On ne peut pas tirer argument d'un soi-disant échec de la première partie de la présidence de M. Mitterrand.

Ce sont les partenaires de la France, notamment au Parlement européen, qui l'ont acculé en Europe occidentale à une autre politique, « layckienne » et non plus « keynésienne ».

C'est un peu facile de toujours revenir avec le même argument. Il est évident qu'un seul Etat d'Europe occidentale ne pouvait pas agir seul dans cette direction.

De heer Capoen. — Men kan evengoed beweren dat, wanneer iedereen hetzelfde doet, het niet meer dwaas is!

M. Eyskens, ministre des Affaires économiques. — C'est la différence entre les promesses électorales et la dure réalité qui a fait changer le gouvernement français d'avis. Ce qui est très louable d'ailleurs. Si tous les partis politiques devaient exécuter fidèlement les promesses faites à leurs électeurs, on serait déjà en faillite depuis très longtemps. De temps en temps, il y a des conversions extrêmement salutaires et nous l'applaudissons en ce qui concerne la France.

Monsieur Vercaigne, en ce qui concerne la Sabam, je vous donnerai une réponse écrite. J'ai ici une note, mais je crois que le temps est révolu.

Mijnheer Geldolf, toen ik in een vorige regering Premier was, heb ik het Maribel-model van het Planbureau overgenomen in de regeringsverklaring en verwezenlijkt. Ik heb veel sympathie voor het Planbureau. Het is echter een illusie te denken dat men in België, dat kleine element van de Europese puzzel, de economie kan plannen. Dit is niet mogelijk voor het plannen van het aanbod, laat staan voor het plannen van de vraag. Daar waar het aanbod wel gepland wordt, is het meestal een vorm van rantsoenering. Het lijkt mij bijzonder moeilijk, zoniet onmogelijk het plannen van de vraag te combineren met een democratisch, pluralistisch regime. Ik geloof daar niet in. Dit is alleen mogelijk in zeer autoritaire regimes van rechts of van links.

De heer Geldolf. — Dit is een zeer belangwekkende verklaring!

De heer Eyskens, minister van Economische Zaken. — Het is toch zo. Je moet toch de ogen openen.

Toen het programmatiebureau omgevormd werd tot Planbureau in België, heeft men er eigenlijk een andere vlag opgeplakt, maar de lading is identiek gebleven. Wij kunnen in België nuttig programmeren, maar

niet plannen in de enge zin van het woord. Dit hoort gewoonweg niet thuis in ons sociaal, economisch en politiek systeem. De overheid kan misschien wel voor zichzelf een imperatief plan opmaken.

De heer Geldolf. — Waarom is het in Nederland, dat toch niet zoveel groter is dan België, dan wel mogelijk?

De heer Eyskens, minister van Economische Zaken. — In Nederland gebeurt er ook geen echte planning, maar veeleer een programmatie. De crisis, die elf jaar oud is, heeft natuurlijk de plangedachte, ook in de afgezwakte versie, geen goed gedaan. Hoe kan men nu plannen, programmeren en voorspellen in zo'n beweeglijke internationale situatie? Dit is de realiteit.

Ik ben helemaal niet gekant tegen het Planbureau. Wij moeten integendeel het werk van de medewerkers ervan valoriseren. Ik hecht heel veel belang aan hun prospecties en hun scenario's. Wij maken er ook geregeld gebruik van. Zij voelen zich misschien in deze tijd in de hoek gedrukt. Ik betreur dat en wil persoonlijk al het mogelijke doen om dit recht te zetten. Het Planbureau ressorteert inderdaad onder drie ministers, maar ik denk dat zowel de Eerste minister, de heer Maystadt als ikzelf hierover dezelfde mening zijn toegedaan.

Er is geen sprake van het afschaffen van het Planbureau. Hiervan is trouwens nooit sprake geweest. U maakt allusie op een nota, een zogenaamd werkdokument. In die nota werd onder meer ook gevraagd of het niet goed zou zijn te denken aan de afschaffing van de Nationale Bank van België! Men had toen al de Belgische instellingen overlopen en hier en daar een kruisje gezet om eens na te gaan of sommige instellingen niet moesten worden afgeschaft. Dit was een oefening in het luchtledige.

De heer Geldolf. — Maar uw collega Nothomb heeft toch een document ondertekend waarin de afschaffing van het Planbureau stond.

De heer Eyskens, minister van Economische Zaken. — Dat ziet u van hier! Deze kwestie werd alleen in de werkgroep behandeld. Geen enkel ernstig man heeft daar ooit aan gedacht. (*Gelach*). Ik bedoel geen enkel lid van de regering!

Monsieur Mouton, vous n'y êtes pas allé par quatre chemins. Vous m'avez notamment accusé de ne pas être un ministre national et d'être partial.

J'ai répondu à vos questions concernant l'Interface et les zones d'emploi.

Quant au Fonds de rénovation industrielle:

1. Nous l'avons «gelé» pour des raisons budgétaires.
2. Nous avons la conviction qu'il faut quelque peu modifier la politique. C'est dans le cadre de la discussion de notre politique de redressement et de reconversion que nous allons pouvoir échanger nos vues à cet égard.

J'ai répondu également en ce qui concerne Chooz.

Quant à la centrale atomique à construire en Libye, j'ai rencontré le directeur général de l'Agence internationale atomique. Il ne faut pas vous cacher — et d'ailleurs vous le savez — que ce dossier comporte des aspects diplomatiques qui peuvent constituer des préalables. En cette matière, il faut donc consulter, non seulement le ministre des Affaires étrangères, mais aussi le gouvernement dans son entier. Nous n'avons pas pris de décision à ce jour. Le dossier est en état de préparation. Il est donc absolument prématuré de déclarer quoi que ce soit sur l'issue de ce dossier qui est difficile mais présente également une série d'avantages, on ne peut le contester.

De heer Van Ooteghem heeft een paar precieze vragen gesteld. In verband met de inlevering bij Cockerill-Sambre heb ik geantwoord dat het sociaal pact ongeveer klaar is. De regering wil het management niet muilkorven, noch betuttelen. Cockerill-Sambre is een grote multinational, met honderd filialen. Om redenen van efficiëntie is het wenselijk de zetel naar Brussel te verplaatsen. De financiering moet in elk geval gebeuren binnen de enveloppe.

In verband met de benoeming van de twee beheerders bij Sidmar heeft de regering twee kandidaten voorgesteld. Vóór de kapitaalverhoging, die bij Sidmar nog niet formeel is gebeurd, blijft de Staat een zeer minoritaire aandeelhouder, slechts voor 21 pct. In de nabije toekomst gaan wij naar 28 pct. en naar 48 pct. als wij de stemgerechtigde aandelen meerekenen. De regering heeft dus op dit stuk haar belofte volledig waargemaakt, maar toen de beslissing werd genomen, was de regering duidelijk een

minoritaire aandeelhouder. De andere beheerders die de vertegenwoordigers zijn van de majoritaire aandeelhouders hebben blijkbaar geen graten gevonden in de voorstelling van deze twee kandidaturen, vermits zij deze twee personen hebben aangesteld.

De heer Van Ooteghem. — Mijnheer de minister, deze twee kandidaten werden toch door de regering naar voor geschoven. Men had dan mogen verwachten dat de regering kandidaten koos die qua ervaring en kennis op een degelijke manier de Staat kunnen vertegenwoordigen.

De heer Eyskens, minister van Economische Zaken. — Ik denk dat het om bekwame mensen gaat en constateer dat alle beheerders die het volledige kapitaal vertegenwoordigen unaniem deze kandidaturen hebben goedgekeurd.

In verband met de filiale van Gentbrugge zal ik deze mensen eens laten komen. Het is duidelijk dat de werkgelegenheid niet in het gedrang wordt gebracht, voor zover natuurlijk aan bepaalde rendabiliteitsvoorwaarden wordt voldaan. Wat men bij GB-Inno-BM doet, moet ik eens laten onderzoeken. De regeling voor de bruggensioenen heeft een algemene toepassing. Uitzonderingen zijn maar mogelijk indien de inspanning wordt gefinancierd door de solidariteit van de werknemers. Dan kan men aanvaarden dat een vroegere bruggensioenering in voege treedt. Anders niet. Ik wil dat wel even laten nakijken.

Het cijfer van 900 000 werklozen dat u citeert, bevat natuurlijk veel dubbele tellingen, omdat u de ingeschreven twee keer telt.

Ik ontken evenwel niet dat er in ons land een grote werkloosheid is, maar de hoop rijst dat de werkloosheid zeer binnenkort zal kunnen worden gestabiliseerd en dat de tewerkstelling opnieuw zal toenemen, zodat ook voor de werklozen opnieuw enig licht gaat schijnen aan het eind van de tunnel.

Dit brengt mij aan het eind van mijn antwoord aan de verschillende sprekers die aan dit debat hebben deelgenomen.

Mijnheer de Voorzitter, ik vond het een heel boeiende discussie. Mijn slotwoord is dat de toestand op conjunctureel gebied verbeterd is en ook op structureel gebied. Wij mogen evenwel niet vervallen in misleidende euforie. Wij moeten alle energie en alle inspanningen blijven bundelen om voort te werken aan de oplossing van onze Belgische structurele problemen die niet door de andere landen in onze plaats zullen worden opgelost.

Indien wij dit beleid kunnen voortzetten, meen ik dat wij ook daar alle hindernissen zullen kunnen nemen en uiteindelijk aan de Belgische bevolking een bevredigende balans van hard werken en positieve resultaten zullen kunnen voorleggen. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à M. de Wasseige.

M. de Wasseige. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, après la longue réponse du ministre, je ne prolongerai pas inutilement ce débat, mais quelques points ne peuvent être passés sous silence.

Vous avez déclaré: «déflation égale chômage». Il est clair que le chômage est une des conséquences de cette situation déflationniste. Vous affirmez qu'il fallait nécessairement réduire la consommation, puisqu'elle représentait 104 p.c. du PNB. On peut être d'accord sur ce principe.

Mais l'important est de voir sur qui on fait porter la réduction. Vous l'avez fait supporter par les travailleurs, par les salariés, par les allocataires sociaux. Dans le même temps, vous avez au contraire, augmenté les revenus du patrimoine de la fortune et du capital. Vous avez choisi de faire peser le poids de la politique déflationniste sur certaines catégories de personnes bien déterminées. C'est ce choix que nous avons contesté du début à la fin. Il faut être clair à ce sujet.

C'est d'ailleurs la différence essentielle qui existe entre la politique d'austérité que vous menez et la politique de rigueur du gouvernement français qui ne touche pas les mêmes catégories sociales que celles sur lesquelles votre gouvernement s'acharne.

Dans de nombreux domaines, vous avez donné des réponses fort vagues par rapport aux questions très claires qui ont été posées.

Je pense à deux questions essentielles. Lorsque vous parlez de trois milliards et demi d'augmentation du capital de Sidmar et de onze milliards en obligations convertibles, pouvez-vous nous dire si ces montants font ou non partie de l'enveloppe Sidmar?

M. Eyskens, ministre des Affaires économiques. — Ils font partie de l'enveloppe.

M. de Wasseige. — C'est bien ce que je voulais savoir. Je voulais que ce fût très clair.

La deuxième question à laquelle vous n'avez pas répondu: D'où va venir cet argent? Est-ce une inscription budgétaire, existe-t-il un préfinancement?

Enfin, vous avez donné des explications à propos de la Flanders Interface. Ma question est relative au financement de la société anonyme, dans laquelle vous n'avez pas de responsabilité. Le pourcentage pris va-t-il, en quelque sorte, augmenter les compensations et donc influencer davantage sur le coût des avions? La question est simple: est-ce oui ou non?

M. Eyskens, ministre des Affaires étrangères. — Cela n'a rien à voir avec le coût des avions.

M. de Wasseige. — C'est tout ce que je voulais savoir. Je n'en demande pas plus. Vous avez dit «non». C'est non. Je vous remercie de vos explications. (*Applaudissements sur les bancs socialistes.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Geldolf.

De heer Geldolf. — Mijnheer de Voorzitter, in tegenstelling tot de heer Pécriaux, heb ik het geluk hier nog aanwezig te zijn. U heeft zich immers heel gemakkelijk afgemaakt van het beroeg van de heer Pécriaux die nochtans fundamentele dingen heeft gezegd en er onder meer op gewezen heeft dat oppervlakkige vergelijkingen niet opgaan, wanneer men niet alle instrumenten van het beleid in de buurlanden terzelfder tijd otleedt. Ik ga daar echter niet op terugkomen.

U dacht ook dat u zich gemakkelijk kon afmaken van wat hier werd gezegd over het Planbureau. Dan heeft u echter zonder de waard gerekend. Beweren dat programmatie en planning hetzelfde zijn, lijkt mij wel wat ver gezocht. Alleen in België moest zulk een lange weg worden afgelegd alvorens het programmatiebureau mocht worden omgedoopt tot Planbureau. In Nederland kende men reeds in 1945 een Centraal Planbureau. In Frankrijk, dat onder het gaullistisch bewind toch niet kon worden beschouwd als zijnde een socialistisch land, dierf men wel spreken van een Planbureau dat trouwens toen al beschikte over een ruime staf van medewerkers.

Ik beklaag uw studenten aan de universiteit als u daar de theorie verkondigt dat planning enkel thuisheert in autoritaire regimes. Sinds wanneer verkondigt het ABVV niet de soepele planning als tegenhanger van de autoritaire planning? Die nuancering zou u toch ook moeten maken. Frankrijk en Nederland zijn toch geen landen met autoritaire plansystemen. Ik heb daarstraks trouwens nog een uittreksel geciteerd uit het «Socialistisch Alternatief» waarin die soepele planning nog nader wordt gepreciseerd.

Mijnheer de minister, u heeft gezegd dat het dubbele leven — ik weet niet of die lapsus gewild was of niet — interessant was toen u sprak over de verlenging van de gemiddelde levensduur. Of die verdubbeling van de gemiddelde levensduur nu uitsluitend te danken is aan de industriële vooruitgang lijkt mij zeer onwaarschijnlijk. De medische vooruitgang en vooral de technologische vooruitgang in het algemeen zullen daarin ook wel een grote rol hebben gespeeld. Zij zal in elk geval niet te danken zijn aan de politiek van *laissez-faire, laissez-passer*.

Sedert de tijd dat de gemiddelde levensduur slechts dertig à vijfendertig jaar bedroeg en de mensen fysisch geknakt waren vóór zij twintig jaar waren, is er nog iets veranderd, mijnheer de minister. In die periode waren er in dit land slechts vier à vijf ministers. Er was geen minister van Landsverdediging, maar wel een minister van Oorlog. Er was een minister van Binnenlandse Zaken om de orde te handhaven, een minister van Openbare Werken en een van Financien en een minister van Justitie om het recht, zij het dan zeer eenzijdig, te laten triomferen. Daarbuiten hield de Staat zich met niets bezig.

Sedertdien is het aantal ministers meer dan verdubbeld. Men heeft nu ook een minister van Economische Zaken. Ik raad u aan, mijnheer de minister, ervoor te zorgen dat het Planbureau blijft bestaan om te voorkomen dat u binnenkort niets meer zal te doen hebben. U heeft hier immers verklaard wel 9000 dossiers te ondertekenen, maar ze niet te lezen, omdat u die dossiers aan verschillende andere mensen toevertrouwt. U heeft ook verklaard dat het industrieel beleid gedeeltelijk een nationale bevoegdheid en gedeeltelijk een regionale bevoegdheid is. Indien u, als minister van Economische Zaken, in de toekomst nog iets wil te doen hebben en nog wil beschikken over een instrument om een economisch beleid te voeren, wordt het de hoogste tijd dat u zich als

aan een strohalm vastklampt aan het Planbureau. Zoniet zouden anderen hier wel eens het economisch beleid kunnen gaan voeren.

U weet dat wij uw begroting niet zullen goedkeuren. Dit is trouwens reeds door andere sprekers van onze fractie gezegd. Ik zou maar eens ernstig nadenken, niet omdat uw politieke carrière in het gedrang zou kunnen komen — daarvoor moet u niet bang zijn —, maar om de belangen van uw partij veilig te stellen, alvorens zo lichtzinnig te spreken over planning in dit land. Hier zegt u dat ons land te klein is voor planning en in de commissie hebt u gezegd dat de materie moet worden geregionaliseerd. Op het internationale vlak moet men ook aan planning doen.

Het is toch niet toevallig dat iemand die overal op een piëdestal wordt gezet, vooral als het academische discours betreft, niet meer als het om de praktijk gaat, ik bedoel Jan Tinbergen, komt van het Centraal Planbureau van Nederland en ook goed weet dat men aan internationale planning moet doen vandaag. Op het gebied van de ontwikkelingssamenwerking is hij één van de meest eminente voorstanders van een meer internationaal gerichte planning.

Wij, socialisten, zijn voorstanders van een nationale en een geregionaliseerde planning, maar ook van een internationale planning. Planning moet er zijn op de drie terreinen samen. Daarom meen ik dat er een Planbureau en -beleid in ons land broodnodig is, nu en in de toekomst. (*Applaus op de socialistische banken.*)

De Voorzitter. — Ik deel u mede dat de heer Lagneau, na overleg met de staatssecretaris voor Energie en Middenstand, mij heeft gevraagd zijn interpellatie veertien dagen uit te stellen.

Nous passons maintenant à l'examen des articles de chacun des trois projets de loi.

Wij gaan nu over tot het onderzoek van de artikelen van elk van de drie ontwerpen van wet.

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉCONOMIQUES DE L'ANNÉE BUDGÉTAIRE 1984

Discussion et vote des articles

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1984

Beraadslaging en stemming over de artikelen

M. le Président. — Nous passons à l'examen des articles du projet de loi contenant le budget du ministère des Affaires économiques de 1984.

Wij gaan over tot het onderzoek van de artikelen van het ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Economische Zaken voor 1984.

Personne ne demandant la parole dans la discussion des articles du tableau, je les mets aux voix.

Daar niemand het woord vraagt in de behandeling van de artikelen van de tabel, breng ik deze in stemming.

— Ces articles sont successivement mis aux voix et adoptés. (*Voir documents nos 5-XII-1 et 2, session 1983-1984, du Sénat.*)

Deze artikelen worden achtereenvolgens in stemming gebracht en aangenomen. (*Zie stukken nrs. 5-XII-1 en 2, zitting 1983-1984, van de Senaat.*)

M. le Président. — Les articles du projet de loi sont ainsi rédigés:

Crédits pour les dépenses courantes (titre I) et pour les dépenses de capital (titre II)

Article 1er. Il est ouvert, pour les dépenses du ministère des Affaires économiques afférentes à l'année budgétaire 1984, des crédits s'élevant aux montants ci-après (en millions de francs):

	Crédits non dissociés	Crédits d'engage- ment	Crédits dissociés — Crédits d'ordonnan- cement
TITRE I			
Dépenses courantes	31 597,7	—	—
TITRE II			
Dépenses de capital	5 820,9	328,3	501,2
Totaux	37 418,6	328,3	501,2

Ces crédits sont énumérés aux titres I et II du tableau annexé à la présente loi.

*Kredieten voor de lopende uitgaven (titel I)
en voor de kapitaaluitgaven (titel II)*

Artikel 1. Voor de uitgaven van het ministerie van Economische Zaken voor het begrotingsjaar 1984 worden kredieten geopend ten bedrage van (in miljoenen franken):

	Niet- gesplitste kredieten	Gesplitste kredieten — Vast- leggings- kredieten	Ordonnan- cerings- kredieten
TITEL I			
Lopende uitgaven	31 597,7	—	—
TITEL II			
Kapitaaluitgaven	5 820,9	328,3	501,2
Totalen	37 418,6	328,3	501,2

Die kredieten worden opgesomd onder de titels I en II van de bij deze wet gevoegde tabel.

— Adopté.

Aangenomen.

Dispositions particulières relatives aux dépenses courantes

Art. 2. Par dérogation à l'article 15 de la loi organique de la Cour des comptes du 29 octobre 1846, des avances de fonds d'un montant maximum de 25 000 000 de francs peuvent être consenties aux comptables extraordinaires du département. Au moyen de ces avances, les comptables extraordinaires du département sont autorisés à payer tous les frais de service n'excédant pas 100 000 francs, ainsi que les indemnités de toute nature sur le budget.

Les comptables extraordinaires du département chargés du paiement des avances sur frais de mission à l'étranger sont autorisés à consentir aux fonctionnaires envoyés en mission à l'étranger les avances nécessaires, même si ces avances sont supérieures à 100 000 francs.

Bijzondere bepalingen betreffende de lopende uitgaven

Art. 2. In afwijking van artikel 15 van de organieke wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof mogen geldvoorschotten tot een maximumbedrag van 25 000 000 frank verleend worden aan de buitengewone rekenplichtigen van het departement. Door middel van deze voorschotten mogen de buitengewone rekenplichtigen van het departement alle dienstkosten tot 100 000 frank betalen, alsmede de vergoedingen van alle aard welke op de begroting verleend worden.

Aan de buitengewone rekenplichtigen van het departement belast met de betaling van voorschotten op zendingskosten in het buitenland wordt machtiging gegeven om aan de ambtenaren op zending naar het buiten-

land de nodige voorschotten te verlenen, zelfs indien deze voorschotten 100 000 frank overtreffen.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 3. Le paiement des allocations de naissance et des indemnités pour frais funéraires s'effectue conformément aux règles établies par l'article 23 de la loi du 15 mai 1846 sur la comptabilité de l'Etat.

Art. 3. De betaling van de geboortetoelagen en van de vergoedingen wegens begrafeniskosten geschiedt volgens de regels vastgesteld door artikel 23 van de wet van 15 mei 1846 op de rijkscomptabiliteit.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 4. Les crédits inscrits aux articles 41.08 et 41.12, section 31, du titre I, peuvent, selon les besoins, être transférés entre eux au moyen d'un arrêté royal et moyennant l'accord du ministre du Budget.

Art. 4. De kredieten ingeschreven op de artikelen 41.08 en 41.12, sectie 31, van titel I, kunnen, naargelang van de behoeften, onderling worden overgeschreven door middel van een koninklijk besluit en mits het akkoord van de minister van Begroting.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 5. Par dérogation aux dispositions de l'article 18, § 2, de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat, le solde au 31 décembre 1984 du crédit non dissocié de l'article 33.02 de la section 31 du titre I peut, moyennant l'accord du ministre du Budget, être reporté à l'année suivante dans les mêmes conditions que les crédits dissociés.

Art. 5. Bij afwijking van de beschikkingen van artikel 18, § 2, van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit, mag, mits het akkoord van de minister van Begroting, het saldo per 31 december 1984 van het niet-gesplitste krediet van het artikel 33.02 van sectie 31 van titel I, naar het volgende jaar worden overgedragen in dezelfde voorwaarden als de gesplitste kredieten.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 6. Des dépenses relatives à des créances d'années budgétaires antérieures peuvent être imputées sur les articles 12.01, 33.01 et 01.04 de la section 31 et sur l'article 12.01 de la section 32 du titre I du tableau annexé à la présente loi.

Art. 6. Op de artikelen 12.01, 33.01 en 01.04 van de sectie 31 en op het artikel 12.01 van sectie 32 van titel I van de bij deze wet gevoegde tabel mogen uitgaven aangerekend worden die betrekking hebben op schuldvorderingen van vorige begrotingsjaren.

— Adopté.

Aangenomen.

Dispositions particulières relatives aux dépenses de capital

Art. 7. Les crédits inscrits aux articles 61.02 et 61.04, section 31, du titre II, peuvent, selon les besoins, être transférés entre eux au moyen d'un arrêté royal et moyennant l'accord du ministre du Budget.

Bijzondere bepalingen betreffende de kapitaaluitgaven

Art. 7. De kredieten ingeschreven op de artikelen 61.02 en 61.04, sectie 31, van titel II, kunnen, naargelang van de behoeften, onderling worden overgeschreven door middel van een koninklijk besluit en mits het akkoord van de minister van Begroting.

— Adopté.

Aangenomen.

Section particulière (titre IV)

Art. 8. Les opérations effectuées sur les fonds spéciaux figurant au titre IV du tableau joint à la présente loi sont évaluées à 30 135 100 000 francs pour les recettes et à 31 681 600 000 francs pour les dépenses.

Afzonderlijke sectie (titel IV)

Art. 8. De verrichtingen op de speciale fondsen die voorkomen in titel IV van de tabel gevoegd bij deze wet worden geraamd op 30 135 100 000 frank voor de ontvangsten en op 31 681 600 000 frank voor de uitgaven.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 9. Sont autorisés à charge :

— De l'article 60.01.A «Fonds d'expansion économique et de reconversion régionale», des engagements d'un montant total de 1 902 200 000 francs pour des opérations de capital;

— De l'article 60.03.A «Fonds de solidarité nationale», des engagements d'un montant total de 21 051 300 000 francs, dont 19 003 300 000 francs pour les opérations courantes et 2 048 000 000 de francs pour des opérations de capital.

Art. 9. Zijn toegelaten ten laste :

— Van het artikel 60.01.A «Fonds voor de economische expansie en de regionale reconversie», vastleggingen ten belope van een totaalbedrag van 1 902 200 000 frank, in verband met kapitaalverrichtingen;

— Van het artikel 60.03.A «Nationaal Solidariteitsfonds» vastleggingen ten belope van een totaalbedrag van 21 051 300 000 frank, waarvan 19 003 300 000 frank in verband met de lopende verrichtingen en 2 048 000 000 frank in verband met kapitaalverrichtingen.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 10. A l'article 60.04.A du titre IV — Fonds de rénovation industrielle — des autorisations d'engagement à concurrence de 2 320 000 000 de francs sont mises à la disposition du ministre des Affaires économiques, dont 820 000 000 de francs pour des opérations courantes et 1 500 000 000 de francs pour des opérations de capital.

Art. 10. Op het artikel 60.04.A van titel IV — Fonds voor industriële vernieuwing — worden aan de minister van Economische Zaken vastleggingsmachtigingen ter beschikking gesteld ten belope van 2 320 000 000 frank waarvan 820 000 000 frank in verband met de lopende verrichtingen en 1 500 000 000 frank in verband met de kapitaalverrichtingen.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 11. A l'article 66.10.A du titre IV — Fonds destiné à l'octroi de subventions et d'avances récupérables pour la fabrication de prototypes et pour les recherches de technologie avancée — des autorisations d'engagement d'un montant total de 1 653 000 000 de francs sont mises à disposition.

Art. 11. Op het artikel 66.10.A van titel IV — Fonds bestemd tot het toekennen van subsidies en terugvorderbare voorschotten voor de vervaardiging van prototypes en voor navorsingen inzake gevorderd technologisch onderzoek — worden vastleggingsmachtigingen ter beschikking gesteld voor een totaalbedrag van 1 653 000 000 frank.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 12. A l'article 66.05.A du titre IV — Fonds spécial destiné à couvrir les frais de fonctionnement généralement quelconques du centre de traitement de l'information — service des études et de la documentation — des autorisations d'engagement d'un montant total de 238 200 000 francs sont mises à disposition.

Art. 12. Op het artikel 66.05.A van titel IV — Speciaal fonds bestemd tot dekking van allerhande werkingskosten van het centrum voor informatieverwerking — dienst studiën en documentatie — worden vastleg-

gingsmachtigingen ter beschikking gesteld voor een totaalbedrag van 238 200 000 frank.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 13. Moyennant l'autorisation du Comité ministériel de coordination économique et sociale, le ministre des Affaires économiques peut disposer, en ce qui concerne l'article 60.01.A — titre IV, des crédits prévus, à toutes fins utiles, dans le cadre de la politique sociale, économique et régionale du gouvernement, quelle que soit la nature des dépenses à prendre en charge.

Des transferts peuvent être effectués, par arrêté royal, de l'article 60.01.A — titre IV, aux mêmes articles figurant à la section particulière d'autres départements en vue de financer les travaux d'équipement contribuant directement à l'expansion économique et à l'assainissement de l'environnement dans les régions industrielles existantes.

Art. 13. Met toestemming van het Ministerieel Comité voor economische en sociale coördinatie mag de minister van Economische Zaken inzake artikel 60.01.A — titel IV, beschikken over de kredieten die zijn uitgetrokken tot al wat dienen kan in het raam van het sociaal, economisch en regionaal beleid van de regering, ongeacht de aard van de ten laste te nemen uitgaven.

Van artikel 60.01.A — titel IV, naar dezelfde artikelen van de afzonderlijke sectie van andere departementen kunnen, bij koninklijk besluit, transfers verwezenlijkt worden om de lasten te dekken van de uitrustingswerken welke direct tot economische expansie en tot de sanering van het leefmilieu in de bestaande industriegebieden bijdragen.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 14. Des transferts peuvent être effectués selon les besoins, par voie d'arrêté royal et moyennant l'accord du ministre du Budget, de l'article 60.03.A — titre IV à l'article 60.01.A — titre IV et vice versa.

Art. 14. Van artikel 60.03.A — titel IV naar artikel 60.01.A — titel IV, en omgekeerd, kunnen naargelang van de behoeften, transfers worden verwezenlijkt door middel van een koninklijk besluit en mits het akkoord van de minister van Begroting.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 15. Moyennant l'accord préalable du ministre du Budget, les soldes disponibles à l'article 66.08.A — titre IV — et à l'article 66.09.A — titre IV — peuvent être transférés par arrêté royal délibéré en Conseil des ministres, à l'article 60.04.A — titre IV — à un compte spécial pour la région concernée au profit du volet reconversion.

Art. 15. Mits het voorafgaand akkoord van de minister van Begroting mogen de beschikbare saldi van de artikelen 66.08.A — titel IV en 66.09.A — titel IV — overgeschreven worden bij wege van een in Ministerraad overlegd koninklijk besluit, naar het artikel 60.04.A — titel IV — op een voor het betrokken gewest bijzondere rekening ten behoeve van het reconversiebeleid.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 16. Le solde que le «Fonds d'aide à l'industrie charbonnière» inscrit à l'article 66.03.A.01 — chapitre III — secteur I — titre IV de la section particulière, présentera au 1er janvier 1984, peut être transféré au compte «Fonds de solidarité nationale - section commune» article 60.03.A — chapitre I — secteur I — titre IV de la section particulière.

Art. 16. Het saldo dat het «Fonds tot hulpverlening aan de steenkolen-nijverheid» ingeschreven op artikel 66.03.A.01 — hoofdstuk III — sector I — titel IV van de afzonderlijke sectie, op 1 januari 1984 zal laten, mag worden overgeschreven op de rekening «Nationaal Solidariteitsfonds - gemeenschappelijke sectie», artikel 60.03.A — hoofdstuk I — sector I — titel IV van de afzonderlijke sectie.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 17. Tout engagement à prendre, en vertu des articles 9, 10, 11, 12 et 13 de la présente loi, est soumis au visa du contrôleur des engagements et à la Cour des comptes.

Avant le dix de chaque mois, le contrôleur des engagements transmet à la Cour des comptes, avec les documents justificatifs, un relevé établi en trois exemplaires et mentionnant, d'une part, le montant des engagements visés au cours du mois écoulé et, d'autre part, le montant des engagements visés depuis le début de l'année.

Art. 17. Elke verbintenis aan te gaan krachtens de artikelen 9, 10, 11, 12 en 13 van deze wet, wordt onderworpen aan het visum van de controleur der vastleggingen en aan het Rekenhof.

Vóór de tiende van iedere maand legt de controleur van de vastleggingen aan het Rekenhof een in drievoud opgemaakte lijst met de verantwoordingsstukken voor, die eensdeels het bedrag vermeldt van de vastleggingen die tijdens de afgelopen maand geviséerd werden, en anderdeels het bedrag aangeeft van de vastleggingen die geviséerd werden sinds het begin van het jaar.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 18. Les soldes disponibles des autorisations d'engagement ouvertes par la présente loi ainsi que par les lois budgétaires antérieures, peuvent être reportés à l'année suivante dans les mêmes conditions que les crédits dissociés, moyennant accord préalable du ministre du Budget.

Art. 18. De beschikbare saldi der bij onderhavige wet en vorige begrotingswetten verleende vastleggingsmachtigingen mogen in dezelfde voorwaarden als de gesplitste kredieten naar het volgende jaar worden overgedragen mits voorafgaandelijk akkoord van de minister van Begroting.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 19. Le mode de disposition des avoirs mentionnés aux fonds et comptes inscrits au titre IV du tableau annexé à la présente loi est indiqué en regard du numéro de l'article se rapportant à chacun d'eux.

Les fonds dont les dépenses sont soumises au visa de la Cour des comptes sont désignés par l'indice A.

Les fonds et comptes sur lesquels il est disposé à l'intervention du ministre des Finances sont désignés par l'indice B.

Les fonds et comptes sur lesquels il est disposé directement par les comptables qui ont opéré les recettes sont désignés par l'indice C.

Art. 19. De wijze van beschikking over het tegoed vermeld voor de fondsen en rekeningen ingeschreven in titel IV van de tabel gevoegd bij deze wet, wordt aangeduid naast het nummer van het artikel dat betrekking heeft op elk dezer.

De fondsen waarvan de uitgaven aan het visum van het Rekenhof worden voorgelegd, worden door het teken A aangeduid.

De fondsen en rekeningen waarop door tussenkomst van de minister van Financiën wordt beschikt, worden door het teken B aangeduid.

De fondsen en rekeningen waarop rechtstreeks wordt beschikt door de rekenplichtigen van de departementen die de ontvangsten hebben gedaan, worden door het teken C aangeduid.

— Adopté.

Aangenomen.

Organismes d'intérêt public (titre VII)

Art. 20. Est approuvé le budget de la Régie des services frigorifiques de l'Etat belge de l'année 1984 tel qu'il est annexé à la présente loi. Ce budget s'élève à 183 000 000 de francs pour les recettes et à 183 000 000 de francs pour les dépenses.

Les recettes pour ordre sont évaluées à 3 100 000 francs et les dépenses pour ordre à 3 100 000 francs.

Instellingen van openbaar nut (titel VII)

Art. 20. Wordt goedgekeurd de begroting van de Regie der Belgische Rijskoel- en vriesdiensten voor het jaar 1984 zoals ze bij deze wet is

gevoegd. De begroting belooft 183 000 000 frank voor de ontvangsten en 183 000 000 frank voor de uitgaven.

De ontvangsten voor orde worden geschat op 3 100 000 frank en de uitgaven voor orde op 3 100 000 frank.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 21. Est approuvé le budget du Fonds d'avances pour la réparation des dommages provoqués par les prises et pompages d'eau souterraine de l'année 1984, tel qu'il est annexé à la présente loi. Ce budget s'élève à 42 750 000 francs pour les recettes et à 25 220 000 francs pour les dépenses.

Art. 21. Wordt goedgekeurd de begroting van het Voorschottenfonds voor schadeloosstelling voor schade veroorzaakt door het winnen en pompen van grondwater voor het jaar 1984 zoals het bij deze wet is gevoegd. Die begroting belooft 42 750 000 frank voor de ontvangsten en 25 220 000 frank voor de uitgaven.

— Adopté.

Aangenomen.

M. le Président. — Il sera procédé demain au vote sur l'ensemble du projet de loi.

Wij stemmen morgen over het ontwerp van wet in zijn geheel.

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉCONOMIQUES DE L'ANNÉE BUDGÉTAIRE 1983

Discussion et vote des articles

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1983

Beraadslaging en stemming over de artikelen

M. le Président. — Nous passons à l'examen des articles du projet de loi ajustant le budget du ministère des Affaires économiques de 1983.

Wij gaan over tot het onderzoek van de artikelen van het ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Economische Zaken voor 1983.

Personne ne demandant la parole dans la discussion des articles du tableau, je les mets aux voix.

Daar niemand het woord vraagt in de behandeling van de artikelen van de tabel breng ik deze in stemming.

Ces articles sont successivement mis aux voix et adoptés. (Voir documents nos 6-XII-1 et 2, session 1983-1984, du Sénat.)

Deze artikelen worden achtereenvolgens in stemming gebracht en aangenomen. (Zie stukken nrs. 6-XII-1 en 2, zitting 1983-1984, van de Senaat.)

M. le Président. — Les articles du projet de loi sont ainsi rédigés :

I. Ajustements des crédits

Article 1er. Les crédits prévus au titre I — dépenses courantes, et au titre II — dépenses de capital, du budget du ministère des Affaires économiques de l'année budgétaire 1983 sont ajustés suivant les données détaillées du tableau annexé à la présente loi et à concurrence de (en millions de francs) :

Ajustements	Crédits non dissociés	Crédits dissociés	
		Crédits d'engage- ment	Crédits d'ordonnan- cement
Titre I			
<i>Dépenses courantes</i>			
Crédits supplémentaires de l'an- née courante	1 035,9	—	—
Réductions	148,7	—	—
Crédits supplémentaires pour années antérieures	282,4	—	—
Titre II			
<i>Dépenses de capital</i>			
Crédits supplémentaires de l'an- née courante	443,5	497,0	62,2
Réductions	401,4	—	—
Crédits supplémentaires pour années antérieures	1,0	—	—

I. Kredietaanpassingen

Artikel 1. De kredieten, ingeschreven onder de titel I — lopende uitgaven en onder de titel II — kapitaaluitgaven, van de begroting van het ministerie van Economische Zaken voor het begrotingsjaar 1983 worden aangepast volgens de omstandige vermeldingen in de bij deze wet gevoegde tabel en ten belope van (in miljoenen franken):

Aanpassingen	Niet- gesplitste kredieten	Gesplitste kredieten	
		Vast- leggings- kredieten	Ordonnan- cerings- kredieten
Titel I			
<i>Lopende uitgaven</i>			
Bijkredieten voor het lopend jaar	1 035,9	—	—
Verminderingen	148,7	—	—
Bijkredieten voor vroegere jaren	282,4	—	—
Titel II			
<i>Kapitaaluitgaven</i>			
Bijkredieten voor het lopend jaar	443,5	497,0	69,2
Verminderingen	401,4	—	—
Bijkredieten voor vroegere jaren	1,0	—	—

— Adopté.

Aangenomen.

II. Dispositions diverses

Art. 2. Par dérogation aux dispositions de l'article 18, § 2, de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat, les soldes au 31 décembre 1983 des crédits non dissociés ci-après qui ont été ouverts par la loi du 13 septembre 1983 contenant le budget du ministère des Affaires économiques de l'année 1983 peuvent être reportés à l'année suivante dans les mêmes conditions que les crédits dissociés:

- Titre I, section 31, article 12.33;
- Titre I, section 31, article 41.13;
- Titre II, section 31, article 51.01;
- Titre II, section 31, article 51.02;
- Titre II, section 31, article 51.03;
- Titre II, section 31, article 81.07;

— Titre II, section 31, article 81.08.

II. Diverse bepalingen

Art. 2. In afwijking van de beschikkingen van het artikel 18, § 2, van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit, mogen de saldi per 31 december 1983 van de volgende, niet-gesplitste kredieten die zijn geopend bij wet van 13 september 1983 houdende de begroting van het ministerie van Economische Zaken voor het jaar 1983 worden overgedragen naar het volgende jaar in dezelfde voorwaarden als de gesplitste kredieten:

- Titre I, section 31, article 12.33;
- Titre I, section 31, article 41.13;
- Titre II, section 31, article 51.01;
- Titre II, section 31, article 51.02;
- Titre II, section 31, article 51.03;
- Titre II, section 31, article 81.07;
- Titre II, section 31, article 81.08.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 3. Les factures de la firme E. Bruylant, datées du 18 mars 1976, d'un montant de respectivement 176 952 francs et 22 373 francs sont relevées de la prescription quinquennale prévues par la loi du 6 février 1970.

Art. 3. De facturen van de firma E. Bruylant, daterende van 18 maart 1976 ten belope van respectievelijk 176 952 frank en 22 373 frank worden ontheven van de vijfjarige verjaring voorzien in de wet van 6 februari 1970.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 4. Les crédits ouverts par la présente loi seront couverts par les ressources générales du Trésor.

Art. 4. De bij deze wet toegestane kredieten zullen door de algemene middelen der Schatkist gedekt worden.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 5. La présente loi entre en vigueur le jour de sa publication au *Moniteur belge*.

Art. 5. Deze wet treedt in werking de dag van haar bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad*.

— Adopté.

Aangenomen.

M. le Président. — Il sera procédé demain au vote sur l'ensemble du projet de loi.

Wij stemmen morgen over het ontwerp van wet in zijn geheel.

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉCONOMIQUES DE L'ANNÉE BUDGÉTAIRE 1983 (TRANSMIS PAR LA CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS)

Discussion et vote des articles

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1983 (OVERGEZONDEN DOOR DE KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS)

Beraadslaging en stemming over de artikelen

M. le Président. — Nous passons à l'examen des articles du projet de loi ajustant le budget du ministère des Affaires économiques de 1983,

transmis par la Chambre des représentants (document 5-XIIbis-1, session 1982-1983).

Wij gaan over tot het onderzoek van de artikelen van het ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Economische Zaken voor 1983, overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers (stuk 5-XIIbis-1, zitting 1982-1983).

Artikel 1 luidt:

Art. 1. Op de begroting van het ministerie van Economische Zaken voor het begrotingsjaar 1983 worden, onder artikel 41.05.01 van sectie 32 van titel I, bijkredieten voor vorige begrotingsjaren ingeschreven ten bedrage van 150 miljoen frank.

Art. 1er. Au budget du ministère des Affaires économiques de l'année budgétaire 1983 sont inscrits, à l'article 41.05.01 de la section 32 du titre I, des crédits supplémentaires pour années budgétaires antérieures pour un montant de 150 millions de francs.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 2. De bij deze wet toegestane kredieten zullen door de algemene middelen van de Schatkist gedekt worden.

Art. 2. Les crédits ouverts par la présente loi seront couverts par les ressources générales du Trésor.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 3. Deze wet treedt in werking op de dag van haar bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad*.

Art. 3. La présente loi entre en vigueur le jour de sa publication au *Moniteur belge*.

— Aangenomen.

Adopté.

M. le Président. — Il sera procédé demain au vote sur l'ensemble du projet de loi.

Wij stemmen morgen over het ontwerp van wet in zijn geheel.

INTERPELLATION — INTERPELLATIE

Demande — Verzoek

M. le Président. — M. de Clippèle désire interpellier le ministre de l'Emploi et du Travail sur « la modification récente du Règlement général pour la protection du travail en ce qui concerne la sécurité des appareils de levage ».

De heer de Clippèle wenst de minister van Tewerkstelling en Arbeid te interpellieren over « de recente wijziging van het Algemeen Reglement voor de arbeidsbescherming wat de veiligheid in de hefwerktuigen betreft ».

La date de cette interpellation sera fixée ultérieurement.

De datum van die interpellatie zal later worden bepaald.

M. le Président. — Le Sénat se réunira demain jeudi, 24 mai 1984, à 15 heures.

De Senaat vergadert opnieuw morgen donderdag, 24 mei 1984, te 15 uur.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(La séance est levée à 19 heures.)

(De vergadering wordt gesloten te 19 uur.)